מעריב
סופשבוע
ח׳ באלול תשמ"ו, 12.9.1986

דו"ח מיוחד
נורמן לוינקינד,
תעלומה במדבר יהודה

השער:
קים של
ברודי,
שם זה ביטוח

מונטנה קרירה

Montana filter

טעים לחזור הביתה

...לפתוח קונפיטורה של 778, למרוח אותה על פרוסת לחם טרי...
כמו לחזור הביתה למטבח של אמא. ב-778 בית יצחק עושים כבר
שנים קונפיטורות ביתיות, עשירות במבחר נהדר של פירות אמיתיים:
תות שדה, משמש, אפרסקים, שזיפים, חבושים, תאנים, פטל,
ועכשיו גם מבחר קונפיטורות מפירות
אירופיים: אוכמניות, דובדבנים, ותות יער
וכולן ללא חומר משמר.

תגיגה לעיניים. יופי עוצר נשימה. צללית אוירודינמית מושלמת - הארי החדש - פיג'ו 309. מכונית שנועדה לשאת את סמל פיג'ו חייבת להקרין איכות, דינמיות וקידמה טכנולוגית.
ה-309 שוברת את שיאי האוירודינמיות בהשוואה למכוניות אחרות מסוגה עם מקדם גרר של 0.30 בלבד. כבר בנסיעה הראשונה אתה חש ביציבותה המוחלטת של ה-309 על הכביש, בביצועיה המרשימים, בנסיעתה השקטה ובתצרוכת הדלק הנמוכה שלה.
פיג'ו 309 החדשה, היא תולדה של הנסיון הרב שצברה פיג'ו מנצחונותיה הרבים במירוצי הראלי.
כל דגמי פיג'ו מהווים דוגמה מושלמת לרמת איבזור גבוהה, לנוחות מירבית בנסיעה ולבטיחות מקסימלית, אקטיבית ופסיבית.

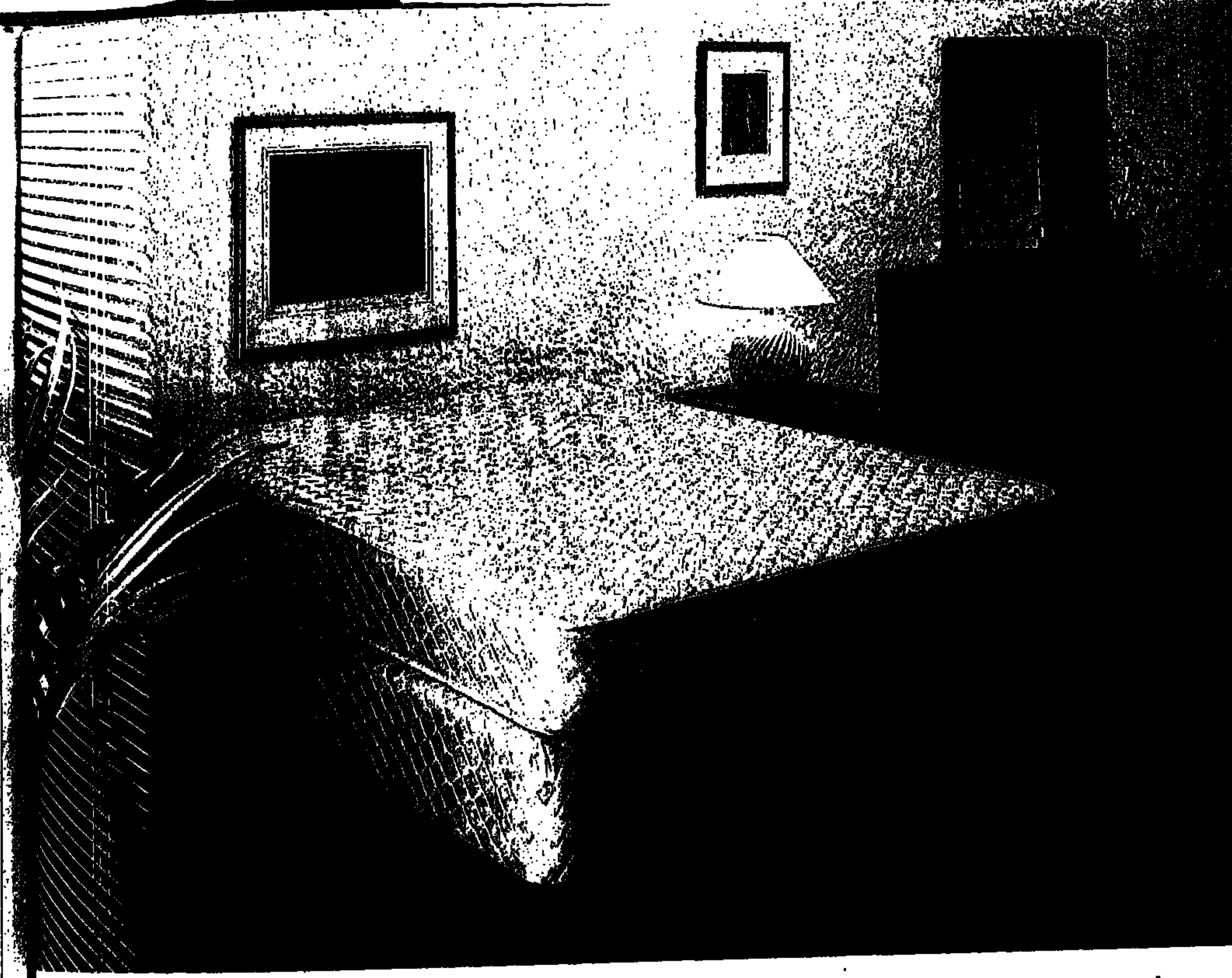
עוד ארי שבחבורה

פרטים נוספים בסוכנויות פיג'ו.

דוד לובינסקי בע"מ

יבואן בלעדי למכוניות-פיג'ו-טלבו-סיטרואן בישראל
תל-אביב, שונצינו 16, טל' 333214 (03) ■ בני ברק, כהנמן (השומר) 101, טל' 779111 (03)
■ ירושלים, המלך דוד 24, טל' 224467-8-9 (02)

במלון קינג דיוויד ובכל רשת מלונות דן יודעים כי שינה טובה אינה מותרות.

ברשת מלונות דן, כמו בכל מלונות היוקרה בעולם, לא מתפשרים על שינה טובה. לאחר בדיקות קפדניות של איכות, נוחות, עמידות ואורך-חיים של מזרונים שונים הגיעה, הנהלת רשת דן למסקנה שסילי פוסטורפדי הוא המזרון המושלם.
כך הצטרפה רשת דן לרשימה בינלאומית מכובדת של מלונות הילטון, שרתון, היאט, ארבע העונות, אמריקנה ,T.H.F ועוד, שבכולם ישנים על סילי פוסטורפדי...
סילי פוסטורפדי פותח ותוכנן במעבדות המחקר של סילי בארה"ב בשיתוף עם טובי הרופאים האורטופדיים. המבנה המיוחד של המזרון מבטיח שינה בריאה וטובה ובוקר פטור מכאבי גב.

THE DANS
The Dans of Israel Hotels and Resorts

אתה מוזמן לסוף שבוע זוגי חינם במלונות דן

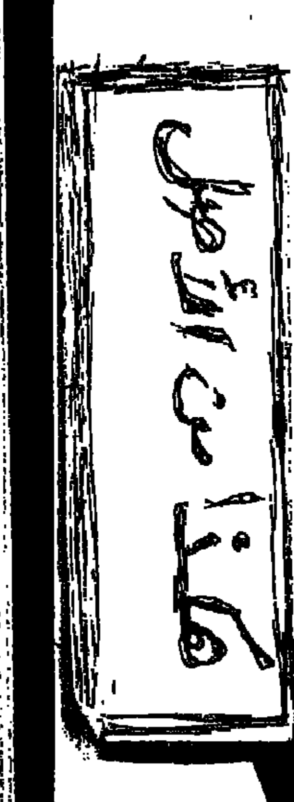
לרגל חתימת עיסקת המזרונים הגדולה מעניקה חברת סילי פוסטורפדי סוף שבוע זוגי חינם באחד ממלונות רשת דן לכל הרוכש מזרון סילי זוגי עד ה-19.9.86 או עד גמר מלאי החדרים.
הכנס עוד היום לאחד ממרכזי השינה של סילי פוסטורפדי ורכוש את המזרון הנמכר ביותר בעולם, כך תהנה מלילות רבים של שינה טובה ומסוף שבוע מלכותי חינם. (לינת לילה אחת)

★ אפשרות ל-4 תשלומים שווים. ★ 15 שנות אחריות מלאה.

Sealy

סילי פוסטורפדי
שינה טובה אינה מותרות.

ברשת חנויות דניש, ברשת חנויות רים ובמרכזי השינה בכל הארץ:
תל אביב: המזרונאים, דרך פתח תקוה 158; המזרונאים, נ. בנימין 135; לובלינר, הרצל 46; דימור, ארלוזורוב 53; כל בן שלום, אחד העם 9; מיטתי, פרישמן 54; שמרת הזורע, דיזנגוף סנטר; וודסטור, דיזנגוף סנטר; לידי A, נחלת בנימין 52; מוניטין, נחלת בנימין 122; ארבע נגרים, הירקון 321; חבלצקי, רחוב 280 - יפו; קדוש, רבי פנחס 15 - יפו; חוות הרהיטים, קרית אריה; בת-ים: המזרונאים, שמעון הבורסקאי 5 אזור התעשיה; חולון: צח, סוקולוב 86א'; יהוד: רהיטי ישי, צבי ישי; גבעתיים: מולה דוד, כצנלסון 127; ראשון לציון: עלפי, הרצל 103; שטבי, הרצל 73; רחובות: שטרן את ברוק, טלר 28; חי, אחד העם אדם ומעונו, אחד העם 20; אשדוד: כ.נ.ר, אזור התעשיה ב'; בניזרי, מרכז מסחרי א'; אשקלון: סנטר, ק.ק.ל 5; באר שבע והדרום: לילך, מרכז מסחרי - ערד; אביב, מרכז מסחרי בית שיא - דימונה; גריט, קרן חקימת 47 - באר שבע; ירושלים: המזרונאים, שלומציון המלכה 18; מקור הגומי, ככר הרות 9; ויסמן, דרך בית לחם 118; שמרת הזורע, שלומציון המלכה 19; חיפה: המזרונאים, נורדאו 29; בית שמחה הזורע, אלנבי 117; נגרית אורנים עדי, החלוץ 53; הגר גלריה לרהוט, מגדל הנביאים; וידר ושות', שיבת ציון 40; רהיטי אורי שפירא, הרצל 23; מרכז המזרונים, הרצל 93; מפרץ חיפה: תדהר רהיטים, מרכז קניות צ'ק פוסט; בית חלומותי, צומת ק. אתא; נגרית אורנים עדי, צומת ק. אתא; רהיטי הרמן וינברגר, חלץ 1; דיור 2000, ההסתדרות ליד צומת ק. אתא; חום רהיטים, ההסתדרות מאחורי מוטורולה; הרהיט כל בו שלום, ההסתדרות בית שרפ; דגם רהיטים, מרכז קניות צ'ק פוסט; רהיטי נוה-עצמון, מרכז קניות צ'ק פוסט; בני ברק: רהיטי שטרן את ברוק, ירושלים 15; רהיטי ויזל, רבי עקיבא 10; הרצליה: הלפן סוקולוב 53; רהיטי אלמור, אריה שינקר אזור התעשיה; כל בו שלום; טבריה: רהיטי כל בו שלום; קרית ביאליק: רהיטי ביאליק, ירושלים 25; רהיטי ארגמן, קרן היסוד 88; קרית שמונה: כל בו הזהב, פתח מסחרי; כפר סבא: רהיטי קולמן, המלאכה 5; רהיטי תל חי, ויצמן 141; הוד השרון: הרהיט אחים שמש, הבנים 6; נהריה: בזדיאן, ככר דקל; נתניה: רהיטי רודה, פינסקר 20; רהיטי לדור, אזור התעשיה פתח תקוה: רהיטי פז, הרצל 29; סלון אירופה, חובבי ציון 27; עכו: רהיטי זלסקי, בן עמי; עפולה: דירתי רבינוביץ, ארלוזורוב 15; קרית טבעון: אסריין פופוביץ בע"מ, ככר הרות 1; רמת השרון: ביתה אוסישקין 43; בית החלומות, אוסישקין 28.

סופשבוע

ח' באלול תשמ"ו, 12.9.1986

עורך: צבי לביא
עריכה: דניאלה בוקשטין
עיצוב ועריכה גרפית: יורם נאמן
גרפיקה: נטע גרינשפן
מודעות: אורי דגן

קוראים יקרים,

לפני שלוש שנים בדיוק יצא נורמן לוינקיינד מבית קרוביו בשרון לטיול במדבר יהודה ועקבותיו נעלמו. שנה וחצי חלפו עד שנתגלה קצה החוט הראשון שהוביל לפענוח התעלומה. הפיענוח לא היה מלא ומוחלט. בשטח נתגלו חפצים שונים השייכים לנורמן. גופו לא נתגלתה מעולם. רק לפני שנה הוכרז כמת. בשנתיים שחלפו מאז העלמו התפתח מבצע חיפושים מרתק, כמעט חסר־תקדים בהיקפו. הוא חבק את ישראל ובריטניה. נורמן הוא בן למשפחה יהודית המתגוררת בלונדון. במבצע נטלו חלק חוקרים ישראליים ושל "הסקוטלנד־יארד", סיירי מדבר מושבעים, אנשים מצה"ל, מומחים לזיהוי פלילי ואפילו מגידי עתידות וספיריטואליסטים.

יצחק בן־חורין משחזר את הסיפור המלא שטרם פורסם, אך לא מסתפק בו. בדיקה משות שמורות הטבע העלתה רשימה ארוכה של תועים שלא הקפידו על כללי הזהירות. יוצאים לשטח קשה להליכה, הטומן סכנות רבות למטייל הטירון, כמו לפיקניק בפארק הירקון. הרבה שעות עבודה, שעות מנוע ושעות מסוק בוזבזו בחיפושים אחריהם. קלות הראש של המטיילים הופכת למכת מדינה. דובר צה"ל אמר לבן־חורין שתיל האויר, באמצעות משרד הבטחון, יתבע מהניצולים לשלם את הוצאות הצלתם המסתכמים במאות־אלפי דולרים. מה שלא נלמד דרך הראש והרגליים, אולי יהיה מובן יותר דרך הכיס. מדברים הרבה זמן על הסנקציה הזאת. מתי תוגש סוף־סוף התביעה הראשונה?

הנאתי לקרוא את סיפור הצלחתו של דני הלפרין, הציר הכלכלי שלנו בשגרירות וושינגטון המסיים בימים אלה שבע שנות שרות בארה"ב ופורש משרות המדינה לעסקים. עפרה ישועה־ליית ראיינה שורה של פקידי ממשל וחברי קונגרס בכירים, והם מתחרים ביניהם מי יעניק על ראשו של הלפרין תשבחות נלהבות יותר. בעיניהם הוא אחד מהעשיריה הפותחת, אם לא הראש והראשון ברשימה, אשר מכיר את המערכת הוושינגטונית יותר מהרבה וושינגטונים מקצוענים וותיקים, ומשכיל לתמרן אותה לצרכיה הכלכליים של ישראל. יש לו תרומה אישית גדולה בנסיקה המטיאורית של הסיוע האמריקני.

מי לא מפרגן לוז רק כמה מעמיתיו בקהיליה הישראלית בוושינגטון. צרי־עין מקנאים בהצלחתו, זה ברור, ומשתדלים למעט במשקל כישוריו וכשרונותיו. הרבה מאיתנו כבר היו בסרט הזה. תאמדיקנים תכליתיים. הם לא היו מחמיאים להלפרין רק מטעמי נימוס. במילון הנימוסים יש להם אוצר מלים אחר. הם ראו בו איש כערכם, שיודע לדבר ביזנס באמריקנית, וזה כנראה מה שמרגיז את מי שבמגרש הוושינגטוני יודע לשחק כמו שהתרגל בחצר הירושלמית.

צ. לביא

תצלום השער: טל ברודי. כתבה בעמ' 10–13. צילום: שמואל רחמני

6 נורמן לוינקיינד, תעלומה בקצה התהום
מאת יצחק בן־חורין

10 בדרור לצמרת
מאת בילי מוסקונה־לרמן

14 סוד הקסם ההלפריני
מאת עפרה ישועה־ליית'

23 טיול סופשבוע: עונת החבצלות בקיסריה
מאת נילי פרידלנדר

28 שטח פרטי: השר יוסף בורג
מאת נורית ברצקי

34 ריח הבושם, ניחוח הכסף
מאת יהודית חנוך

37 לאכול בחוץ
מאת מאו"ל

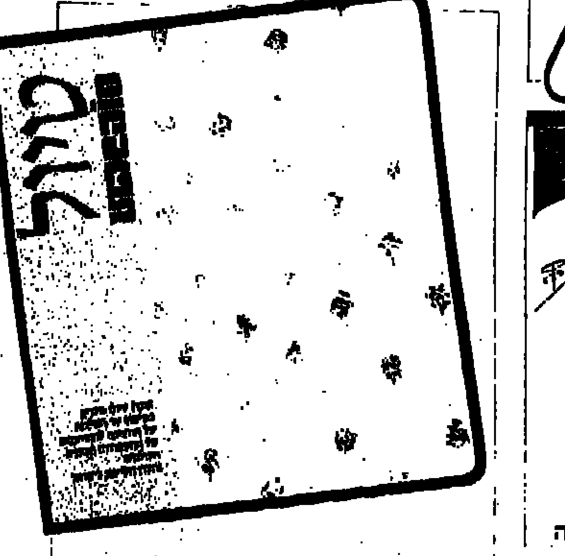
38 שושנת קהיר האדומה
מאת שפי גבאי

42 חיים ואוהבים
מאת תמר אבידר

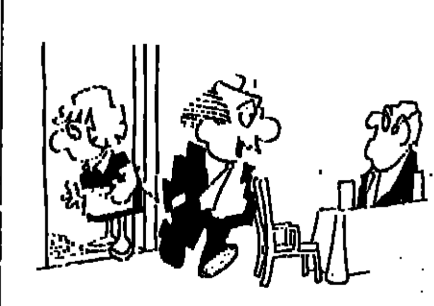
43 פנטהאוז
מאת יגאל לב

43 הורוסקופ

44 מעריב לפני 35 שנה
בעריכת גבריאל שטרסמן

צוחק מי שצוחק ראשון

איזה מזל, את ארוחת־הערב שהיא הכינה לנו – קיבלה הריצפה

זו פיצה קפואה על מקל של ארטיק. המצאה פרטית שלי. אני מצפה לתמלוגים.

רק אל תשאל אותי למה עדיין לא החזרתי לך את הסולם ההוא שהשאלת לי...

של מי היה הרעיון הגאוני הזה?!

נסתיימה חלוקת אוגדן טיולי סופשבוע

בימים אלה נשלח האוגדן לרבבות קוראי "מעריב" אשר ביקשו אותו. היענות הקוראים היתה מעבר למשוער, אבל כפי שהודענו מראש, כמות האוגדנים היתה מוגבלת. מספר לא מבוטל של בקשות עדיין נמצאות בטיפול, ולצערנו לא נוכל למלא בקשות נוספות.

נורמן לוינקיינד, תעלומה בקצה התהום

לפני שלוש שנים בדיוק נעלמו עקבותיו במדבר יהודה. נורמן לוינקינד, סטודנט יהודי לרפואה מלונדון, לא נמצא עד עצם היום הזה. מבצע החיפושים אחריו היה נדיר בהיקפו. חוקרים ו"שועלי מידבר" ישראלים, שיתפו פעולה עם בלשי ה"סקוטלנד יארד" וספיריטואליסטים. מטיילים רבים יוצאים למדבר בקלות־ראש כמו לפיקניק. תופעה שהפכה למכת־מדינה.

מאת יצחק בן־חורין

ת.מצוות המתפשים בעת הסריקות במדבר יהודה: „סריקה של כל מערה זה מבצע שלם"

מדרגות עץ חורקות מובילות לחדרון אפלולי בקומה השניה של בניין משרדים ב"סיטי" של לונדון. גייל, אשה בשנות השלושים לחייה, ישבה שם בעיניים עצומות, גופה רפוי, שקועה ב"תרדמת סיאנס". לצידה, קשובים ודרוכים, היו ג'וליאן לוינקיינד, רואה־חשבון לונדוני אמיד, אשתו בלאנש, וישראלי אחד – דני בָהט, ארכיאולוג מחוז ירושלים.

שלושה אנשים מודרנים, מתקדמים, עם ראש על הכתפיים, שלא היו מגיעים אל הספיריטואליסטית אלמלא ביקשו בני הזוג לוינקיינד למצות עד תום כל סיכוי – ולו הדימיוני ביותר – שיעזור להם לאתר את מקום הימצאו של בנם, נורמן, שעקבותיו נעלמו בעת טיול בישראל.

„זה קורה לכל מי ששרוי במצוקה", אומר דני. „בלאנש וג'וליאן הם אנשים ריאליסטים, שברגיל אינם נוטים להאמין בתופעות על־טבעיות. אבל לאחר שעשו את כל מה שניתן לעשות – פניה לשלטונות בריטניה וישראל, ושימוש בשירותי חקירה ובילוש פרטים – הם ביקשו ממני להשתתף ב'סיאנס' כמי שמכיר מקרוב את מדבר יהודה. הבהרתי להם מראש שאיני מאמין בידעונים, אבל הסכמתי לבוא ללונדון עם קובץ מפות של מדבר יהודה", סיפר דני בהט, שמאוחר יותר השתתף במבצע לפיענוח תעלומת היעלמו של נורמן, מן הגדולים והמתוחכמים שידעה ישראל בכלל ומדבר יהודה בפרט.

בינתיים, הרחק משם בסיטי של לונדון, ראתה גייל הספיריטואליסטית בעיני רוחה את נורמן עולה לאוטובוס בירושלים, ונוסע בדרך יורדת ומפותלת. דני: „היא תארה בצורה מדוייקת את מסלול הנסיעה מירושלים ליריחו ולבקעה, ואת איזור מצפה־שלם. המשפחה נאחזה בדבריה וביקשה לטוס מיד לישראל, ולהתחיל בחיפושים ללא דיחוי. הסברתי להם שהדבר בלתי־אפשרי. הם לא השתכנעו, ורק לאחר שהזמנתי אותם לנסוע עמי למדבר יהודה ולהשקיף מהמצוק על נחל דרגות, הבינו שבאיזור זה – הסיכוי לעלות על עקבותיו של מטייל שנעלם שם לפני זמן רב, אינו גדול מהסיכוי למצוא מחט בערימת שחת".

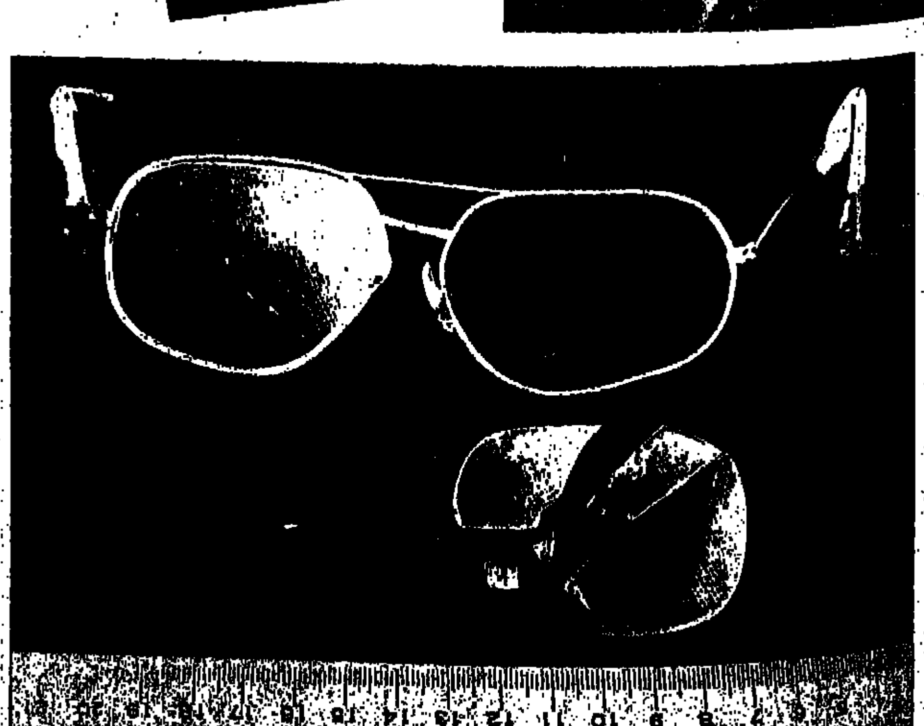
18 חודשים עברו מאז ועד שנתגלה החפץ הממשי הראשון שהיה גם רמז ראשון לכך שנורמן לא עזב את גבולות ישראל; וזה גם היה קצה החוט לאישוש ההערכה שהבחור אמנם הלך לאיבוד במדבר יהודה.

„במקרים רבים של נסיונות לאיתור נעדרים, מגיעים בני־המשפחה לבסוף אל הפרה־פסיכולוגיה. במהלך עבודתי בתחום זה כבר נתקלתי בעבר בתופעות מעניינות, מהן יוצאות־דופן ביותר, אבל בשום מקרה לא תרמה העזרה ה'על־חושית' וה'על־טבעית' מהענפים השונים של הפרה־פסיכולוגיה כהוא זה לאיתורו של נעדר. גם לא במקרה של נורמן", קובע אלי רז, זואולוג בן 47 מקיבוץ עין־גדי, שהוא אולי המקצוען מספר 1 בארץ בכל הקשור באיתור נעדרים. גם הוא היה שותף פעיל בסריקות.

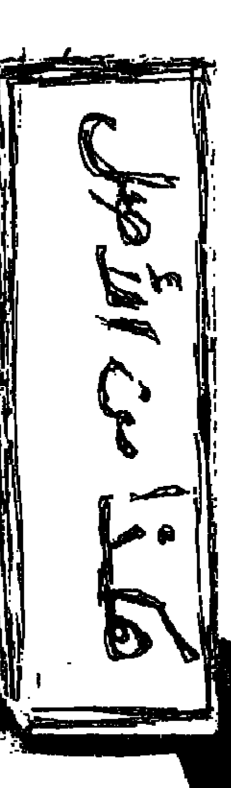
מדבר יהודה הוא איזור הטיולים המפתה והמסוכן ביותר בישראל. לא קשה להגיע אליו; לא קשה לבחור היכן להתחיל בהרפתקה. אפשרות אחת: יורדים מהאוטובוס בתחנה שליד עין־גדי או מצפה־שלם, ומתחילים ללכת. אפשרות אחרת: נוסעים ברכב אל

(המשך בעמוד הבא)

נורמן לוינקינד ז"ל (למעלה) ומשקפי־הראייה המנופצים שלו שנתגלו לרגלי המצוק

„פתאום מצאנו באמצע המדבר קווצה של שׂערות שנדבקו לשיח. לאט לאט התגבש פסיפס באמצעותו ניתן היה לשחזר את הטרגדיה".

(המשך מהעמוד הקודם).

תוך המדבר, עד לנקודה בלתי־עבירה למכוניות – ומנסים לחצותו רגלית. רוחבו של המדבר 17 ק"מ בלבד, אולם עבירותו קשה. מי שאינו בקי בקריאת מפה ולא מכיר את השטח ההררי והמחורץ בואדיות עמוקים ובמצוקים, יטעה בחישוב קצב ומרחק ההליכה, וסופו שיתעה לתוך הלילה. עייפות, צמא, רעב ופחד, יגררו אותו לסדרה של פעולות בלתי־מבוקרות אשר עלולות להסתיים באסון.

לפני נורמן זה קרה לרבים: לחייל יהודה נדיבי ז"ל, לסגן אילן אור ז"ל, לסגן אורי סלמן ז"ל, לבישוף הבריטי פייק ולאחרים שנשבו בקסמי מדבר יהודה, יצאו לתוכו ולא שבו (ראה מסגרת). את נורמן לוינקיינד הוליכה למדבר עצה הרת־אסון שגרמה לו להאמין כי הטיול שם אינו מבצע מסובך או מסוכן יותר מאשר סיור רגלי נינוח ב"הייד־פארק".

וכך, בבוקר יום שלישי, ה־13 בספטמבר 1983, הוא יצא מביתו של קרוב משפחה בשרון, כשבאמתחתו שני בקבוקי קוקה־קולה ופרוסת־לחם שנטמנה בתרמיל הגב שלו. לא היה זה מעשה איוולת של נער חסר־מחשבה. היתה זו תוצאה ישירה של בורות מוחלטת ברזי המדבר ותעתועיו.

נורמן לוינקייד, כבן 21 בהעלמו, היה אז בחור גבוה ורזה, שיערו שטני, בעל כושר גופני וסיבולת מעולים, סטודנט לרפואה באוניברסיטת לונדון. הקשר שלו ושל בני משפחתו לארץ היה הדוק ביותר כתוצאה מביקורים רבים אצל קרוביהם המתגוררים בישראל.

משפחת לוינקיינד התגוררה ברודזיה (היום זימבבואה), עד לנפילת המשטר הלבן של איאן סמית. לאחר העברת השלטון לרוב השחור, עקרה המשפחה לרוב האמסטר בלונדון וכיום הם מתגוררים בבית נאה שאינו מסגיר את עושרם. המשפחה כוללת את האב ג'וליאן והאם בלאנש, אחיו של נורמן, מלקולם – כיום רופא שיניים שגם הוא חי ועובד בלונדון – ואחותו פליסיטי שנישאה בדרום־אפריקה ועדיין מתגוררת שם.

ב־30 באוגוסט 1983 נחתה המשפחה בישראל. כעבור שבועיים שבו ההורים ללונדון. נורמן, שהחליט להישאר בארץ עוד כמה ימים כדי להספיק לטייל בגליל ובמדבר יהודה, יצא באותו בוקר לדרכו. הוא לבש מכנסיים קצרים לבנים, חולצת טריקו רקה, נעלי התעמלות לבנות מתוצרת "דנלופ"; ענד שעון "סיטיזן" עם שרשרת ממתכת בצבע כסף, ונשא על כתפיו תרמיל־גב דק מברזנט ובו כמה חפצים ומסמכים אישיים.

נורמן יצא לירושלים באוטובוס. הוא תיכנן להגיע לעין־גדי, לטייל במדבר יהודה, ולחזור לירושלים כעבור יומיים כדי להמשיך משם לחיפה ולתניתה. ב־17 בספטמבר תיכנן לבקר באיזור הבניאס וב־19 – לחזור לבית קרוביו שבשרון. הוא לא הגיע לבית הקרובים, וגם לא עלה על המטוס ללונדון ב־29 בספטמבר, המועד הנקוב בכרטיס־הטיסה שלו. עשרה ימים לאחר שנעלמו עקבותיו, הגישו הקרובים תלונה למשטרת כפר־סבא ונפתח טיפול שיגרתי: בדיקה במשטרת הגבולות, ופרסום תצלום הנעדר בעיתונים. מהלכים ראשונים, מחויבי המציאות. אולם מנורמן לא הגיע שום סימן חיים. עברו כמה ימים, וחוקרי המשטרה פקדו את חנות המפות של מחלקת המדידות הממשלתית. הם הגיעו למסקנה שנורמן ביקר בחנות וקנה שתי מפות של מדבר יהודה. החוקרים ג'ילו קבלה על רכישת המפות.

ניסיון לדובב נהגי אוטובוס בקו ירושלים־עין־גדי לא העלה דבר. הם נחקרו, גם בהיפנוזה. כלום לא עזר.

(המשך בעמוד 31)

משפחת לוינקיינד בביתה בלונדון. מימין לשמאל: האח מלקולם, האב ג'וליאן, נורמן ז"ל, האם בלאנש. למעלה: תעודותיו של נורמן ושעון־היד שלו, ששרשרתו היתה מעוקמת מפגיעה קשה

התועים ומחירם היקר בחיים ובכסף

במשך שנה, מאז חודש יולי 1985 עד יולי 1986, ביצע חיל־האוויר במדבר יהודה לא פחות מ־65 מבצעי חילוץ של מטיילים שתעו ו/או נפגעו, במהלכם פונו 98 אזרחים.

עלות החילוצים בתקופה זו מסתכמת ב־180 אלף דולר בקירוב. סכום זה אינו כולל את חילוץ תלמידי הישיבה שרחצו בשטח אסור בים המלח בחודש שעבר ונסחפו למרחבי הים. עלות מבצע זה לבדו הסתכמה ב־165 אלף דולר.

מקצת מהתקריות האלה וכן כמה שקדמו להן, דובן כבולם כתוצאה מחוסר זהירות, ליקטנו מיומנו של שמואל שפירא, מנהל מחוז הדרום ברשות שמורות הטבע:

- 2 באפריל 1985 – טיול של "בני עקיבא" למדבר יהודה. כמאתיים חניכים איבדו דרכם. המטיילים הלכו בלילה בניגוד להוראות. ילד נפל ממצוק ונפצע קשה. הטיול הופסק.
- אוקטובר 1985 – קבוצה של תלמידות מבית־ספר דתי הלכה לאיבוד בנחל פרצים באיזור הר סדום. עברו כמה שעות עד שחולצו.
- פברואר 1986 – שני זוגות הלכו לטייל בנחל פרס, והתייבשו. הם לא לקחו עמם מפה, לא הכירו את מסלול הצעידה ולא הצטיידו במים. לאחר שעה של הליכה האשה התייבשה. הבעל צעד הרבה שעות בחיפוש אחר הכביש שנמצא בקרבתו, אולם הוא הסתבך. השניים נותרו תקועים במשך שעות עד שחולצו.
- מרס 1986 – שני תיירים גרמנים הלכו לאיבוד בנחל פרצים. המדריך לא הקפיד על שמירת קבוצה מגובשת.

כשנכנסה הקבוצה למערה, השנים לא הבחינו בה והמשיכו ללכת בתוך הנחל. הם נתגלו לאחר ארבע שעות של חיפושים ליליים, בסיוע הצבא.

- 10 באפריל 1986 – 27 ילדים מקיבוץ אפיקים הלכו לטייל בנחל משמר. הם ביצעו סנפלינג ונתקעו במפל התחתון למשך כמה שעות.
- 19 באפריל 1986 – 20 חברי קיבוץ עין־חרוד נתקעו בנחל הרדוף. נכנסו לחשיכה בלי מים.
- 30 באפריל 1986 – תייר שעלה לישון במצדה נפל מהמצוק הדרומי ונהרג.
- 4 במאי 1986 – ילד בדואי נפל לתהום וההיפושים אחריו נמשכו שעות בסיוע מסוק.
- יולי 1986 – שבעה מטיילים הלכו לאיבוד במערות הר סדום. עוד ארבעה מטיילים הסתבכו באותו חודש בתוך המערות שהכניסה אליהן אסורה בתכלית. „זהו איזור פעיל מבחינה טקטונית, הר מלח שיש בו סכנת התמוטטות ויש המסת מלח על ידי המים. ההליכה היא בחושך, מתחת לאדמה", מזהיר שמואל שפירא.
- 6 אוגוסט 1986 – קבוצת מטיילים מרמת־הגולן נתקעה בחושך בנחל צאלים.

דובר צה"ל מעיר: „חיל האוויר מופקד בין השאר גם על חילוץ אזרחים כמשימה שיגרתית, ומקצה כוחות וכוננות למטרה זו. במקרים בהם נוצר צורך להזניק כוח הגדול מזה העומד בכוננות, עלולה להיות פגיעה בפעילות השוטפת. חיל האוויר פועל באמצעות משרד הבטחון כדי לקבל בחזרה את ההוצאות בגין החילוצים מהגורמים שחולצו".

ברודי השם זה ביטו

את בילי מוסקונה־לרמ

ילומי שמואל רחמ

טל ברודי, "מדריך נוער": "זה נותן תחושה שאתה עושה משהו יפה. מפעל. לא עשית לעצמך. עשית משהו לעשרות ילדים".

טל ברודי. התגלמות ה־Good Guy. תדמית נקייה, בספורט כמו בחיים, על מגרש הכדורסל כמו במגרש עסקי הביטוח הבינלאומיים, עם מחזור של מליוני דולרים בשנה. ממעט לומר "אני". מעדיף "אנחנו". מתנדב נצחי עם שגעון בריא לחינוך נוער, איפת'ניק, יודע חשבון, יודע גם לנצח. לא מאמין במזל. כן מאמין בעבודה קשה, משמעת, גמישות והתאפקות.

טל ברודי. בחיפוש מתמיד אחר מלים נכונות. העברית עדיין לא קרובה. האנגלית כבר קצת רחוקה. עכשיו הוא נע במושבו באי־נחת, מניז את הגוף והראש, אפילו הבוהן והאצבע מתחככות אחת בשנייה, מנסות להשיג את המלים. אחרי דקה וחצי של מחשבה הוא מחייך, מחזיר את הראש מהתהיות המפוזרות באוויר ואומר במין חצי חיוך: "פלקסביליטי". גמישות. אומר מלה, ומתכוון לפילוסופיית־חיים.

הנתונים שלו אומרים הצלחה. שמונה פעמים אליפות ישראל בכדורסל. שלוש פעמים גביע המדינה. מדליית זהב במשחקי אסיה בטהרן. פרס ישראל לספורט. אצלו ההצלחה נמשכת לאורך כל הדרך, לפחות בנושאים בהם אפשר לגעת. יש גם נושאים אחרים, משפחתיים, פרטיים, אישיים, כואבים מדי. בנושאים שבהם מותר לגעת. נוגע ברודי בשניות הראשונות קצת בהיסוס, אחר־כך ניסחף בזרם המלים שהוא מחפש, מוצא, וגומר את המשפט, בדרך־כלל, בנימה של התלהבות.

היום הוא איש ביטוח. לא עוד אחד מרבים הנמצאים בשוק. גם לשטח הזה, המגרש העיסקי היבש־לכאורה, הגיעה שיטת הכוכבים. בתנועה קצרה, מוצנעת, הוא שולף חוברת ממגירה שלידו: "Top of the Table", כתוב עליה. למבינים, זה אומר הרבה כבוד. מדובר באיגוד בינלאומי לסוכני־ביטוח, סלקטיווי, אקסלוסיווי. שמו של ברודי מופיע שם כאחד מחברי האיגוד שהגיעו להישגי מכירות מהגבוהים בעולם. בארץ ישנם רק שישה סוכנים כאלה. הוא אחד מהם. ברודי: "בארץ לא כל־כך יודעים להעריך את משמעות הבחירה הזו. כשאנחנו באים לאמריקה, הסוכנים שם מסתכלים עלינו בכבוד. במדינה הקטנה שלנו אנחנו עושים בשנה אחת יותר עבודה ממה שהם מסוגלים לעשות בארה"ב הגדולה במשך עשרים שנה".

ברודי, אגב, ממעט להשתמש במילה "אני". "אנחנו", הוא נוהג לומר. "אנחנו ניצחנו, אנחנו השגנו, אנחנו הגענו". יותר מאשר צניעות יש במשפט הזה גם קוד־מולד של חינוך. הקוד הזה, שמצמצם התייחסויות אגוצנטריות ויוצא מנקודת־מוצא של "איש בתוך חברה", עשוי להקהין זרות למי שפועל ברדיוס של התרבות המקומית הישראלית.

מאחורי ה"אנחנו" יש לו הרבה־הרבה הישגים פרטיים. תיק הביטוח שלו, בשנה הראשונה לעבודתו במקצוע, היה שווה עשרים מליון דולר. אסור לזלזל לא בסכום הזה ולא בזמן הקצר בו הוא הגיע אליו. נתון נוסף שיכול להאדיר את מיתוס ההצלחה היא העובדה שלטל ברודי לא היה שום נסיון קודם בביטוח. הוא הגיע למקצוע באופן מקרי לגמרי, מעסקים אחרים, "ביזנס", בלשונו. ברודי: "בזמנו פתחתי ביזנס לאביזרי ספורט. הגעתי למצב שבו ישבתי כל היום מאחורי שולחן עמוס דו"חות גביה. היו לי למעלה ממאתיים לקוחות, ביניהן חברות גדולות כמו המשביר המרכזי. היתה אינפלציה ואנשים אהבו לספר למה הם לא יכולים לשלם. התעייפתי לשמוע את זה. באותה תקופה באו אלי מחברת הביטוח 'מנורה' והציעו לי להצטרף לענף. ביקשתי לחשוב על זה. רציתי לעשות חצי שנת סטז', לראות אם זה יתן לי סיפוק".

התוצאות ידועות. היום הוא אחד המובילים. מאוד מסופק. בלי לבטים. ביטוח, מתברר, הוא מקצוע שגם מתאים לו וגם מצליח לו.

יש איזה מרכיב סודי להצלחה המטאורית הזו? ברודי מוכן לעסוק בהשוואות בין התדמית שלו בספורט לתדמית שלו בביטוח. הוא לא מתחמק מהשפעת הראשונה על השנייה. בהחלט מודע לכך.

(המשך בעמוד הבא)

(המשך מהעמוד הקודם)

ההסבר המאוד הגיוני שלו נשמע ככה: „במשחקים שלנו ב'מכבי' צפו בנו בכל פעם בין שמונה לעשרת אלפים אנשים במגרש ביד־אליהו, שלא לדבר על עשרות האלפים שצפו בנו בטלוויזיה ומאות האלפים שעקבו אחרי המשחקים הבינלאומיים של הקבוצה. כל הזמן אתה בביקורת. אנשים רואים אותך משחק. אתה לא צריך לדבר כדי שיכירו אותך. רואים איך אתה מתנהג. אם אתה מרביץ, אם אתה מקלל, איך אתה שולט בעצמך. המשחק שלך הוא כרטיס־הביקור שלך. כשאני בא לפגישה עם לקוח שלא פגשתי לפני־כן ואני שולף כרטיס־ביקור, בדרך־כלל אומרים לי: 'תשמע, טל, מה אתה מוציא את הכרטיס... עוד בתור ילד כבר ראיתי אותך לשחק על המגרש".

„זה שמכירים אותי גם עוזר לי להשיג את הפגישה ולהגיע לבנאדם. אנשים בדרך־כלל לא אומרים לי שאין להם זמן לראות אותי. אבל העזרה הזו טובה רק עד אותו רגע שבו הבנאדם צריך להוציא כסף מן הכיס. באותו רגע אני צריך להתחיל להוכיח את עצמי כאיש מקצוע".

אדם שליווה אותו שנים ארוכות כשהיה שחקן אומר עליו מלה אחת: „רעגס". אציל אמיתי. „ראיתי אותו – ולא פעם אחת", אומר אותו אדם, „שוכב על הארץ, מתפתל, נאנק מכאבים. אחר־כך הוא קם ולוחץ יד. לא יצא לי לשמוע אותו מקלל, שלא לדבר על זה שסמים – או כל מיני מאפיינים מלוכלכים אחרים של כמה ספורטאים מסוג מסויים – רחוקים מרחק עצום מהתדמית הנקייה שלו. יש כאלה, והם מעטים, שאומרים עליו שהוא ממזר גדול. משיג בדיוק מה שהוא רוצה. ביזנסמן מבריק. החוש המסחרי המושחז שלו עטוף היטב בהרבה שרמנטיות אמריקנית. עובדה: הוא הראשון בשטח שידע לעשות ביזנס מהשם שלו".

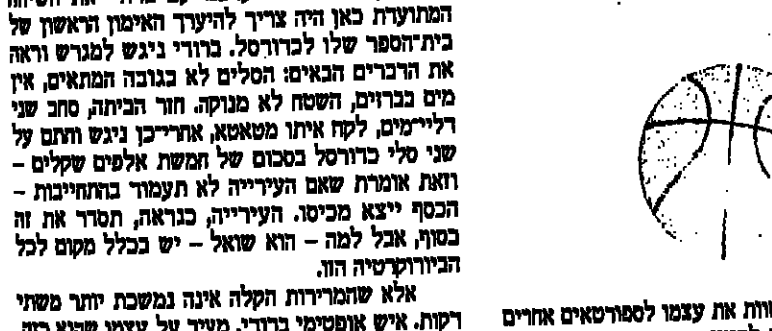
ברודי: „צריך לדעת לנצל את האנרגיה לתועלת חיובית. יצא לי להחזיר מכות לשחקנים. בכוונה. בטח שכן. אבל עשיתי את זה כך שזה לא יגרום נזק לקבוצה שלי. בשקט. בלי שהשופט יראה ויציא אותי מהמשחק. חשבונות אני יודע לעשות. לא כל־כך רע בזה".

בתור שחקן אומרים עליו: „מבריק". חוץ מטכניקה מצויינת, היה לו גם כישרון טבעי. היה חדור בתכונה המציינת "ווינרים" – לנצח בכל מחיר. אולי תוצאות שטיפת־המוח של הלימודים בקולג' האמריקני ממנו בא.

כששואלים אותו מה בין ביטוח לספורט, ברודי עונה: „בשניהם אין תקרה". משפט מהיר שיוצא לו אפילו בלי לנסות לחפש את המלים. "אין תקרה", לפי ברודי, פירושו שהתוצאות קשורות לעבודה שלך. התוצאות קשורות לכוח, לרצון ולמשמעת שיש לבנאדם. משפט שלו: „אני התחלתי מאפס, ובלי ידע. תוך שנה הגעתי למספר כזה של מכירות שאף סוכן ישראלי אחר לא הצליח להתקרב אליו, ומעטים מאוד השיגו כמוהו בעולם".

ברודי אומר שהמקצועיות שלו מתבטאת בעיקר בשירות שהוא נותן. בזה, הוא חושב, הוא טוב. בנקודה

„אם מישהו רוצה להיות ספורטאי מצליח – זה מחייב. כששיחקתי כדורסל, ידעתי שכל הזמן מסתכלים עלי המון ילדים שרוצים 'להעתיק אותי'. אתה צריך לדעת להיות בנאדם שנותן דוגמה".

הזו הוא גם מוכן להשוות את עצמו לספורטאים אחרים שעברו גם הם הסבה לביטוח. והספורטאים האחרים שעברו לביטוח הצליחו, לדעתו, רק עד הנקודה שבה היו צריכים לשרת אחרים. ללכת אליהם, לשנות פוליסות. באותו רגע נהיו מפונקים. רצו שאנשים יבואו אליהם. „אני", הוא אומר, „שרפתי הרבה זוגות נעליים כשהלכתי מאדם לאדם".

וכשמדברים על ביטוח הוא אומר פתאום – „את יודעת, כארה"ב עשו סקר שגילה כי עקרת־בית 'שווה' שלוש־מאות דולר לשבוע. אני חושב שמוכרחים לעשות ביטוח גם לעקרות־בית. אני מנסה לשכנע את הגברים".

אתה קצת שובניסט?

„מה זה שובניסט? תזכירי לי. שמעתי את המלה הזו באיזשהו מקום".

את המשפט „אני נותן שירות, אני עוזר", אומר ברודי בלי לשנות את טון הדיבור, אמירה עניינית, בלי טפיחה מוגזמת על האגו, אמירה מודעת אבל לא מתנשאת. כאילו שכך נולדים, עם המחשבה שאתה קיים כדי לעזור לאדם הנמצא מולך. המוטו שלו בביטוח הוא לשכנע את הבנאדם לעשות טוב לעצמו ולמשפחתו. המוטו הזה מתלבש יופי על התדמית שלו. ביטוח חיים ענף מכובד. נקי לגמרי.

מהיכן נובעת הגישה הבסיסית הזו שלך לחיים?

ברודי שותק. אחרי השתיקה בא חיוך עם נופך של תמיהה. כאילו לא מבין למה בכלל מתעכבים על הנקודה הזו. אבל גם בתמיהה אין שום רמז להתנשאות או התחסדות, גם היא מעוגנת באיזושהי תבונות.

מידע: טל ברודי, בשעות החופשיות שלו, פועל בהתנדבות. הוא כמובן, לא משתמש במלה "התנדבות", הוא משתמש הרבה במינוח "זמן חופשי". נדלג על המינוחים. התוצאות בשטח מסתכמות בחינוך נערים ונערות צעירים בנושאים הקשורים בספורט, במיוחד כדורסל. בשנה שעברה פנה אליו ראש עיריית הרצליה אלי לנדאו ואמר לו בערך ככה – „ברודי, מספיק עם הטניס, בוא תעשה משהו עם החבר'ה". ברודי, כמובן, בא. הוא לא רץ לעניין הזה בשמחה, והוא מתעקש להסביר את הנקודה: „שתביני", הוא אומר, „אני לא אידיוט. אני בהחלט יודע מה פירוש מנגנונים, עיריות, ביורוקרטיה בכלל – לרוב הפירוש הוא כספים והסכמים שבדרך־כלל פורחים באוויר דקה אחרי שסוכם עליהם. אבל פה לא מדובר על כסף. מדובר על איכפתיות".

נכון, לא מדובר בכסף, אבל דוגמה קטנה בנושא לא תזיק: יום לפני שערכנו עם ברודי את השיחה המתועדת כאן היה צריך להיערך האימון הראשון של בית־הספר שלו לכדורסל. ברודי ניגש למגרש וראה את הדברים הבאים: הסלים לא בגובה המתאים, אין מים בברזים, השטח לא מנוקה. חזר הביתה, סחב שני דליי־מים, לקח איתו מטאטא, אחר־כך ניגש וחתם על שני סלי כדורסל בסכום של חמשת אלפים שקלים – וזאת אומרת שאם העירייה לא תעמוד בהתחייבות – הכסף ייצא מכיסו. העירייה, כנראה, תסדר את זה בסוף, אבל למה – הוא שואל – יש בכלל מקום לכל הביורוקרטיה הזו.

אלא שהמרירות הקלה אינה נמשכת יותר משתי דקות. איש אופטימי ברודי. מעיד על עצמו שהוא כזה. הוא יעשה השנה תרגיל פשוט. מכיוון שנגמר לו מהסחבת והשטויות, הוא יעביר את בית־הספר לכדורסל לפסים פרטיים. הוא ינהל אותו. ומדובר, היום, באלף נערים ונערות. זהו בית־הספר לכדורסל הגדול ביותר בעולם. אין עוד פרוייקט כזה בשום מקום אחר. נימת קולו, כשהוא אומר את שני המשפטים האחרונים, מעידה על שמחה, לא על גאווה. צריך לדייק.

נושא אחר. טל ברודי פתח בקיץ האחרון קייטנה. לנושא הזה הדליקה אותו מדריכת הספורט שלו בחיל האוויר. אנשים בסביבה, שמכירים את השגעון שלו לחינוך נוער, מפתים אותו – ולא מתאכזבים. וטל אכן נדלק. הבורסה יצאה לחופש, ובתאריכים האלה הוא קבע את מועדי הקייטנה. עכשיו הוא יושב בבית מול שתים־עשרה קלטות־וידאו, לא מסיר את העיניים מהמסך. „תראי, כאן אנחנו בפארק המים בשפיים. הנה רונית, הנה אורי, איזה ילד מדליק. הנה הבן של מיקי. (ברקוביץ, כמובן). כאן אנחנו על סוסים. כאן לקחנו אותם למיטווח. מאז שבאתי לארץ, לא הפסקתי לשמוע על ילדים שמשחקים בכלי־נשק והאסונות שמתרחשים לפעמים. רציתי שילמדו אמצעי זהירות, זה מאוד חשוב. כאן הם עושים 'אומגה'. הם פחדו, אבל מה לעשות, זה החיים. היו ילדים מאותקים, היו גם חבלנים, והיה חשוב לעשות ביניהם אינטגרציה. יצאה אינטגרציה טובה מאוד".

מתעכבים במיוחד מול תמונה אחת: טל מלמד את הילדים לכדרר. הוא בתלבושת ספורט מלאה, הם – קטנים בני ארבע ושש – בולעים אותו בפיות פעורים. הוא רוכן אל מול שני זוגות ידיים קטנות, ובסבלנות שאינה נגמרת מסביר לילדים העומדים מולו כיצד להניח את האצבעות סביב הכדור. המציאות שמאחורי המבצע הזה דרשה ממנו הרבה שעות של הכנה. ברודי ישב בבית וראיין שישים מדריכים. בחר את הטובים ביותר. הזמין לקייטנה שחקני כדורסל וכדורגל כדי שידברו ויתנו דוגמה, צילם את כל הפעילות בוידאו, בעיקר את המשחקים, כדי שהילדים יוכלו אחר־כך להתבונן בעצמם ולנתח כל תנועה.

בשביל מה זה? מה זה נותן לך?

„סיפוק עצום. תחושה שאתה עושה משהו יפה. מפעל. לא עשית לעצמך. עשית משהו לעשרות ילדים. אפילו אם לא יצאו מהם ספורטאים גדולים, המסגרת הזו תוסיף להם הרבה דברים חיוביים שילוו את כל מה שיבחרו לעשות בחיים. אני אישית לא צריך את זה".

ברודי מקפיד להבהיר את עניין הצורך. חשוב לו

עם הבן רן: „על הקיר של 'מכבי' כתוב שהצלחה קודמת לעבודה – רק במילון..."

ברודי על המגרש: „אפילו אם לא יצאו מהילדים האלה ספורטאים גדולים, המסגרת הזו תוסיף להם הרבה דברים חיוביים שילוו אותם בחיים".

להבהיר שהוא לא קדוש. את הרעיון הזה הוא מצליח להעביר מבלי להשתמש במלה "קדוש" או כל מלה חמה. לא בית־הספר לכדורסל ולא הקייטנה נעשו על בסיס עסקי. יחד עם זאת אסור לשכוח שהוא בא ממקום שבו הפסדים – על כל המשתמע מהם – פשוט לא ייתכנו. אבל, הוא אומר, אילו היה בוחן את הזמן שהוא מקדיש לפעילויות האלה מבחינה עסקית טהורה, כל העניין לא היה כדאי בשבילו. רווח כספי שחור? הרי אין מזה.

אתה קצת נאיבי?

„לא חושב שאני נאיבי. אם מישהו חושב שהצליח איפעם לעבוד עלי, הוא טועה. זה נכון שאני באופן כללי מאמין באנשים, אבל יש לי אינטואיציות. אני מבדיל בין שקר לאמת. עד כמה שאפשר – אני מנסה להתעסק עם הטובים".

אתה ישיר בגישה שלך אל אנשים?

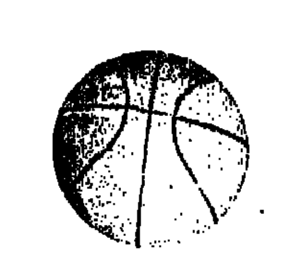
„את האמת אפשר להגיד בכל מיני דרכים. גם בשיטות. אין לי שום זכות לומר לילד שילך הביתה, שהוא לא מוכשר. אם אני חושב כך, אני אומר לו לשפר את הביצועים בבית, ולנסות לחזור בעונה הבאה. תמיד צריך להשתדל לראות את חצי הכוס המלאה".

התמונות המתרוצצות על מסך הווידאו מוציאות ממנו משפטים המסבירים את ההתנהגות ה"התנדבותית" שלו. עכשיו יוצא לו, אולי במקרה, משפט כזה: „לפעמים אתה שומע שאנשים אומרים: 'לא איכפת לי', או 'מה זה איכפת לי?'. אבל צריך שיהיה איכפת למישהו". אחרי לחץ קל אפשר להוציא ממנו שהמשפט הזה של „לא איכפת לי" הוא – בעיניו – משפט „קצת ישראלי".

מאיפה האיכפתיות שלך?

כמו בכל נושא אחר, גם כאן ברודי אינו קופץ על ההזדמנות להחמיא לעצמו. מתאים לו להביא כדוגמה את החינוך שקיבל שם, בארצות־הברית, ולא, למשל, את תכונות האופי המולדות שלו. „אם חונכת נכון, אתה מתנהג באופן מסויים. אם מישהו רוצה להיות ספורטאי מצליח – זה מחייב. כשעדיין שיחקתי כדורסל, ידעתי שכל הזמן מסתכלים עלי המון ילדים שרוצים להעתיק אותי". ואם כבר יש לך השפעה על ציבור גדול של ילדים, אתה צריך גם לדעת להיות בנאדם שנותן דוגמה. זה לא תמיד קל. חינוך לספורט יכול לשנות חיים של אנשים. לחשל אותם. למשל: ילד עצבני שמרביץ ומפריע. אתה צריך להסביר לו שבשביל להצליח הוא חייב ללמוד להתאפק. לדעת לקבל על עצמו חוקים ומשמעת. להיות חברותי. אם הוא מאוד רוצה להצליח, הוא יתאפק, יגביל את התכונות הטבעיות שלו וישתדל להגיע לזה".

„יצא לי להחזיר מכות לשחקנים. בכוונה. בטח שכן. אבל עשיתי את זה כך שזה לא יגרום נזק לקבוצה שלי. בשקט. בלי שהשופט יראה ויציא אותי מהמשחק. חשבונות אני יודע לעשות. לא כל־כך רע בזה".

ברודי אוהב להשוות בין החינוך לספורט לחינוך לחיים. כל מה שקורה בספורט קורה, לדעתו, גם בחיים. החינוך שקיבל בספורט, הוא אומר, פתח לו אחר־כך את כל השערים ב„ביזנס". אותן תכונות, אותם ביצועים, אותן התנהגויות. ובעיקר הגמישות – ה"פלקסביליטי" – היכולת לקבל נסיבות משתנות, כשבספורט מדובר גם ביכולת לדעת שהיום אתה בכותרות, ומחר קוברים אותך. היום אתה מנצח, מחר אתה מפסיד. אחר־כך באים הכות, ההתמדה, הידיעה, הדבקות במטרה. האנרגיה המאפשרת להפוך הפסד ללקח שנלמד ומאפשר התקדמות. האופטימיות, התחושה שמחר יהיה טוב יותר. ברודי לא מאמין ב"לוטו", "פייס", טיימינג ומזל סתם. כן מאמין בעבודה קשה, משמעת והתאפקות. הרבה התאפקות. „האדם עושה את מזלו", הוא אומר.

איך עיכלת את המעבר מן הפסגה לחיים רגילים?

„המאמן שלי בארה"ב היה משהו. פעם הוא אמר לי משפט שאני לוקח איתי לאורך כל הדרך: 'את אותם אנשים שתכיר בדרך לפיסגה – תפגוש גם בירידה'. את זה לא שכחתי. להיות ב'טופ' זה גם הרבה רעש, הרבה מהומה והרבה התחייבויות".

אתה מתגעגע לימי הכוכבות?

„לא. לא נכנסתי לתסבוכת עם זה. תמיד מצאתי סיפוק במה שעשיתי אחר־כן, בדרך הלאה".

ושבים בסלון. רן מכדרר כדור מצופה־זהב לריצפה ובחזרה. „לך, תביא לה את המחברת שלך, תראה לה", מציע לו טל. רן חוזר עם מחברת שורות כתומה. לאורך טור ארוך רשומה בה סדרה של תרגילים. תרגילי־התעמלות. לא קלים. דפדוף לעמוד שאחרי מראה טבלה משורטטת, מחולקת לעמודות. שם רשומים מספרי התרגילים, כמה דקות נמשך כל תרגיל, כמה ימים בשבוע חוזרים עליו. על הקיר שממול תלויות תעודות־הצטיינות והוקרה והמדפים עמוסים במדליות. גם פרס ישראל תלוי שם.

זה כיף, התרגילים האלה?

רן: „מה פתאום. הרבה יותר כיף לקרוא ספר במיטה. אבל אין ברירה, מוכרחים. על הקיר של 'מכבי' כתוב שהצלחה קודמת לעבודה – רק במילון...".

רן בן אחת־עשרה. טל שמקשיב לו מהצד מחייך. לא מתערב. נאווה מכינה ארוחת ערב. חותכת ירקות, מבשלת ביצים. נאווה – סטודנטית מקריית־שמונה – עובדת אצלם בבית. „הארוחה מוכנה", היא אומרת לילדים. טל קורא את ההודעות הטלפוניות שרשומות על המקרר, שואל את הבת שלו איך היה בשיעור ג'ז. אווירה משפחתית רגועה. מזה שלושה חודשים טל ברודי בסטטוס של גרוש. „זה בית בריא", אומר ראש המשפחה, סוגר את השיחה בנושא הזה.

ה"בסדריות" שלו נדירה. לפעמים קצת מקפיצה. הוא רזה, מגוהץ, נאה, הגון, איש־עסקים מצליח, אבא דואג, מתנדב, לא קטנוני, אדיב מאוד. בנאדם המעורר כך את הרושם שלעולם אינו חושב מחשבות שליליות, שבכלל – צורת חשיבה נגטיבית אינה מוכרת לו.

אתה מרגיש לפעמים יוצא דופן?

התפתלות קטנה. „יכול להיות".

סיפור: בקייטנה שערך טל ברודי בקיץ היו גם שעורי רכיבה. ברודי שמר כל הזמן על הילדים, שהסוסים לא יבעטו בהם. יום אחד סוס אחד כן בעט. את הבעיטה חטף טל ברודי. גם את הסיפור הזה הוא מספר בחיוך. חיוך חביב מאוד.

דני הלפרין, קפיטל בקפיטול

שבע השנים הטובות של הציר הכלכלי בשגרירות ישראל בוושינגטון, המסיים את תפקידו והולך לעסקים. פקידי ממשל וחברי קונגרס בכירים מתחרים בהרעפת תשבחות על ראשו. "אחד מעשרת האנשים הבקיאים ביותר במערכת הוושינגטונית, אם לא מספר אחד בעצמו, שידע להפעיל אותה יותר טוב מאשר רבים מאיתנו". עם ישראל חייב לו הרבה על הגידול המפואר בסיוע האמריקני. רק הדיפלומטים הישראלים מקנאים בעוצמתו ולא מפרגנים להצלחתו.

מאת עפרה ישועה־ליית (וושינגטון)
צילומים: אל סטפנסון

הטלפונים לא חדלו לצלצל במשרדו של דני הלפרין, הציר הכלכלי בשגרירות ישראל בוושינגטון המסיים בימים אלה את תפקידו. "עובי שטויות", אמר אחריכך ישראלי ותיק בבירה האמריקנית, מאלה ששום דבר לא יכול להרשים אותו כבר בחיים. "כמו שאני מכיר את דני, הוא בטח ארגן חלק מן ההצגה לכבודך. הוא אמן יחסי הציבור".

אבל לא היתה לי סיבה לחשוב שהלפרין ארגן את ההצגה, אף על פי שבמהלך השבועיים הבאים למדתי להעריך גם את יכולתו בתחום יחסי הציבור. מפני שעל הפרק עמדה באותו יום הצבעה חשובה בקונגרס, שזכתה לסיקור נרחב בכל אמצעי התקשורת. בשולי ההצבעה הזאת הגיעו למשרד הציר הכלכלי טלפונים הן מהקונגרס, על שני בתיו, והן מן הבית הלבן, והלפרין לא ניסה אפילו להסתיר את הנאתו הרבה מן המשחק הפוליטי שבו לקח חלק.

העמדה הייחודית שקנה לעצמו במערכת הוושינגטונית כבר היתה לשם דבר. אבל התגובה של העמיתים מעידה שאין נביא בעירו. הלפרין, החוזר השבוע ארצה אחרי שבע שנים בוושינגטון, היה כאן סיפור הצלחה יוצא דופן שקנה לו מעריצים, ידידים, ומספר לא קטן של אויבים ומקנאים.

נסיון לעמוד על סוד ההצלחה ההלפרינית מגלה הערכות המתחלקות באופן ברור לפי ההשתייכות הלאומית. הישראלים, שאינם מכחישים את ההצלחה, מרגישים שדני ייצג בוושינגטון "קייז' פופולארי". כל מי שיהיה כאן שליח של צרכי הכלכלה של ישראל יוכל, בסופו של דבר, להצביע על הישגים בבירה האמריקנית הידידותית. רוב הישראלים רואים בדני עוד מצליחן מתוחכם שהצליח לעבוד על אמריקה בעיניים. יותר מפעם אחת אמרו לי אנשים שונים ש"זו לא חוכמה". שבע שנים באמריקה הן המון זמן. תקופה שבה אפשר ללמוד הרבה מאוד. "תהיי כאן שבע שנים וגם את תכירי את כולם", אמרו לי שני אנשים.

לרובם חורה מאוד שדני השיג לעצמו תנאי פרישה מועדפים ממשרד האוצר, ושהוא עומד להשתמש בידע שרכש באמריקה לצורך עסקים פרטיים, שהוא עומד להתחיל בהם עם שובו ארצה. איש מהם לא היה מוכן לדבר בשמו, אבל הנימה הכללית היא ש"לא מגיע לאיש פרס על זה שהוא עשה עבודה טובה. הרי בסופו של דבר, את שלושת המיליארדים לשנה מהאוצר האמריקני, ואת שאר הצ'ופרים שעברו דרך ידיו של דני, היינו מקבלים עם הלפרין או בלעדיו".

האמריקנים – כאילו תיאמו עמדות ביניהם – מתייחסים לטענה הזאת בביטול. לצורך התחקיר הזה דיברתי עם שמונה אנשים בעמדות מפתח בוושינגטון: אנשי ממשל, אנשי קונגרס, ו"לוביסטים". חלקם אנשים שניצבו מול דני בדיונים ממושכים, שבהם התבקש הממשל לפתוח עוד ועוד את ידו כלפי ישראל. לרובם, לא היתה בעיה להיות מצוטטים בשמותיהם. וכולם כאחד השתמשו בסופרלאטיוויים מפתיעים לתאר את הציר הכלכלי היוצא.

"אני בהחלט סבור שלזכותו של דני צריך לרשום חלק רציני מהגידול המטאורי בסיוע לישראל בשש־שבע השנים האחרונות", אומר סטנלי רות, עוזר בכיר בוועדת החוץ של הסנאט, המכיר – ואוהד – את העניין הישראלי. "נכון שאם הייתי צריך להיות שתדלן בעיר הזאת הייתי מעדיף לעבוד בשביל ישראל ולא בשביל פקיסטן, למשל. אבל כדי לתרגם את האהדה הכללית הזאת לדברים ממשיים, לסכומים ולתאריכים, היה נחוץ מישהו שיהיה מסוגל להפעיל את המערכת. דני ידע לעשות זאת יותר טוב מכל אחד אחר".

סוד הקסם ההלפריני

מאז שנת 1979, כאשר הגיע הלפרין לוושינגטון, עלה ערך הסיוע האמריקני לישראל ביותר מכפליים: מ־1,785 דולרים, כמעט מחציתו כהלוואות, לשלושה מיליארדים בשנת 1985 לביצוע התכנית הכלכלית. הצ'ק האחרון של המענק הזה צפוי בחודש הקרוב.

דרך ידיו של ג'ים בונר, מרכז צוות העוזרים של ועדת ההקצבות הכל־יכולה של הסנאט, עובר כל סנט שמקבלת ישראל מהאוצר האמריקני. בונר, ש"וול סטריט ג'ורנל" מתאר אותו כאחד האנשים המובילים בדור הצעיר של הפוליטיקאים העולים בוושינגטון, אומר שלהלפרין היתה "השפעה מכרעת" על גידול הסיוע וביטול ההלוואות.

"בכל המערכת המסובכת של הסיוע, הכלכלי והבטחוני, של המעבר למענקים, הסיוע במיוחד, והחתימה על הסכם איזור הסחר הכלכלי החופשי – תפקידו של דני היה מכריע. הוא יודע להפעיל את המערכת שלנו יותר טוב מרבים מאיתנו".

המשפט האחרון היה מוטיב חוזר בכל אחת מהשיחות שעסקו בהלפרין.

"את הבקיאות של דני במערכת הוושינגטונית אני יכול לתאר רק כתערובת של שני טיפוסים שונים לחלוטין", אומר סטיוארט ("סטו") איזנשטאט, מי שהיה יועצו הבכיר של הנשיא קרטר לענייני פנים, וכיום אחד מעורכי הדין המכובדים ביותר בוושינגטון.

"מצד אחד, הוא מבין את הכוחות הפועלים כאן לא פחות ממיטב הפרופסורים למדעי המדינה באוניברסיטאות שלנו. מצד שני, הוא יודע כל מה שיודע פוליטיקאי פעיל, שכל חייו פעל ונבחר בתוך המערכת. הידע של דני הוא אינטואיטיבי. מדהים לחשוב שהוא מכיר את אמריקה רק עשר שנים. הוא משולב ביכולת נדירה לנתח את התיאוריה שמאחורי המבנה המסובך. אני לא מכיר אפילו חצי תריסר אמריקנים שיכולים להתחרות בו – כולל מיטב הלוביסטים בעיר הזאת".

"אנחנו פוגשים כאן את כל הדיפלומטים והשתדלנים של וושינגטון", אומר ראלף ("סקיפ") בויס, יועצו המשפטי של סגן שר החוץ ויליאם שניידר, שכל נושא הסיוע עובר תחת ידיו. "אבל דני יצר לו כאן 'קלאסה' לעצמו: הייתי אומר שתשעים וחמישה אנשים בבניין הזה (משרד החוץ) אינם מכירים את פעולת הממשל והקונגרס מקרוב כמו דני. והוא לא

(המשך בעמוד 17)

סוד הקסם ההלפריני

(המשך מעמוד 15)

...נקי בכל נקודות הלחץ ונ'עגלי ההחלטות - הוא יודע לשחק את המשחק ביניהם בוירטואוזיות מרשימה.

פקיד בכיר בממשלו של הנשיא רייגן, שביקש לא לנקוב בשמו ובשם המוסד שהוא עובד בו („דני, אחרי הכל, יוצא לעסקים פרטיים ולא יהיה נאה לתת שבחים ומלצה כל כך רשמית", הוא מסביר), מצטרף להערכה שדני הוא „אחד מעשרת האנשים הבקיאים ביותר במערכת הוושינגטונית – אם לא מספר אחד ממש".

„הוא יודע להשתמש בידע הזה", מוסיף הפקיד הבכיר ואומר, „הוא יצירתי. הוא בא עם פתרונות מעשיים לבעיות שנראות כל־כך סבוכות, שאחרים מגדירים עליהם כבעיות שאין להן פתרון. כאן, הוא היה לישראל נכס איסטרטגי של ממש".

בחודש יוני הקדיש השבועון היוקרתי ביותר בוושינגטון, ה„נשיונל ג'ורנל", חוברת מיוחדת ל־150 האנשים רבי ההשפעה ביותר בוושינגטון. עמוד אחד, בחוברת, הוקדש לקומץ של זרים השייכים לקטגוריה הזו העצמה. תמונה גדולה של הלפרין קישטה את הכתבה. „הוא כמעט אמריקני־של־כבוד", תיאר העיתון את הצבר הירושלמי, וקשר שבחים לאנגלית הרהוטה שלו, להכרתו את המערכת, ולקשרים המסועפים שלו באדמיניסטראציה ובקונגרס. „כתוצאה מכך, הוא יכול לשאוב מידע ממקורות רשמיים ובלתי־רשמיים ולהעניק לממשלתו במהירות תמונה מעודכנת של מדיניות הסיוע הכלכלי והצבאי של ארה"ב. ולא פחות חשוב: הלפרין מאמין שאפשר ללכת רחוק יותר, לשחק ולהפעיל את המערכת כמו כל שתדלן".

הלפרין עצמו אומר שמעולם לא הסכים להתפקד בתפקיד של דיפלומט. הוא מעדיף לראות את עצמו כ„אופרייטור", להבדיל ממי שרק משקיף על המערכת ומדווח לשולחיו בבית. „הוא תפס – אומר אייזנשטאט – שהשיטה האמריקנית פתוחה לחלוטין. ושטות היא שלא להכנס בדלתות הפתוחות בפניך בכל דרג של המערכת. דני לא הזניח שום פרט, ושום אדם. אף אחד לא היה פחות מדי חשוב, או יותר מדי חשוב בשבילו".

„הדבר הכי חשוב זה לזכור כל הזמן שאמריקה זה לא ישראל", מסביר דני. את המעורבות במערכת, הוא מקפיד לציין, לא הוא המציא: ישראל תמיד נהגה כך בוושינגטון, ומכאן הצלחתה הגדולה.

שיטות העבודה שלו כללו, עם זאת, גם כאלה שרק אמריקנים מעטים יעזו להזקק להן. למשל, הצורה שבה „השתמש", פשוטו כמשמעו, בידידיו הטובים שרכש לעצמו בצמרת. „אני לא התביישתי, כשהייתי במצוקה בשל איזה עניין, להרים טלפון לסנאטור א' או ב' (הוא אומר את השמות, מפרט את העניינים), ולהגיד לו אני מוכרח שיראו אותך אצלי הערב בבית". אפילו אם היו להם התחייבויות קודמות, או שהם מאלה שפשוט לא אוהבים לצאת יותר מדי בערבים. אם העניין היה בעל חשיבות עליונה בשבילי הם תמיד הסכימו לבוא לפחות לשתות קפה, או לכוסית לפני הארוחה. האנשים האחרים שהזמנתי, ואיתם רציתי לסכם דברים, היו קולטים את המסר".

הוא נזכר בוויכוח שפרץ בשנתו הראשונה בוושינגטון. הוא היה זקוק לפגישה עם פקיד בכיר מאוד, וביקש מידיד חשוב אחר שיסדר את הפגישה. הידיד החשוב צלצל לפקיד הבכיר, שהיה מכר ותיק שלו, אירגן פגישה, וגם התלווה אל דני לביקור אצל הפקיד. כששמע על כך דיפלומט ישראלי בכיר, הוא רתח מכעס: „יש לנו מספיק משקל בוושינגטון, ואילו היית פונה דרך השגרירות, לא היתה שום בעיה לסדר פגישה עם הפקיד הבכיר!"

„הוא לא תפס", אומר דני, „שאני ידעתי טוב מאוד שאני יכול לסדר לי פגישה וללכת לבד – אבל לא רציתי. היה לי חשוב לבוא עם החבר שלי ולאותת: צריך לקחת אותי ברצינות, כי יש לי דוד שוטר!".

וכאן המקום להסביר, שהיה ללא ספק, משהו נוסף שגרם לכל ה„דודים" החשובים בוושינגטון להושיט יד ולעזור לדני לעזור למדינת ישראל.

„דני זה התגלמות ה'חוצפה' עלי אדמות. הוא היה מאיים עלינו בגלוי, בצורה מאד לא דיפלומטית, והאיומים שלו תמיד עבדו. ידענו שמאחוריהם כוח אמיתי".

המשהו הנוסף הוא הקסם האישי ההלפריני. הוא פשוט חמוד כזה. קטן קומה, עם שיער שטני, קצת נמשים, חיוך של ילד ודיבור בלתי פוסק, מלא התלהבות. בתוך הדמות הזאת, שיכלה לשמש השראה ל„ישראליק" השובב הנצחי של דוש, מסתתר – ממש מוסווה – המוח המחושב ורב התחבולות שקנה לדני את הערצתם של המקצוענים. זוהי תרכובת מוחצת.

התזכורת ל„ישראליק" מן הקריקטורות אינה מקרית. ברני, בן ה־44, החוגג את יום הולדתו ב־14 במאי – כמו המדינה לפי הלוח האורחי – מגולמות כמה מן התכונות שאנו אוהבים לחשוב שהן שייכות לאבטיפוס הישראלי של צברינו החמודים והעוקצניים: כושר אילתור עצום, מקוריות, והעזה הגובלת בחוצפה, שאיכשהו מצליחה לסחוט חיוך ולא כעס, גם מהנפגעים.

„אם יש ל'חוצפה' התגלמות עלי אדמות – זהו דני", אמר איש בכיר אחד בהערכה מלאה. „הוא יכול היה לשבת בדיון בדרג הכי־גבוה, וכשהדברים לא התפתחו לפי רצונו הוא לא היסס להזכיר לנו שבמקומות אחרים – בסנאט, למשל – יש לו ידידים בכירים שיכולים לאלץ אותנו לשנות את ההחלטות שלנו. הוא ממש איים עלינו בגלוי, בצורה מאוד לא דיפלומטית ובכלל לא מקובלת, והאיומים שלו תמיד עבדו, כי אנחנו ידענו שמאחוריהם יש כוח אמיתי. הוא הכין טוב מאוד את שיעורי הבית שלו מראש, וידע עד היכן ללכת".

(המשך בעמוד 19)

הלפרין בחצר השגרירות: „מקדיש לעבודתו הרבה יותר זמן מרוב בני האדם, וגם מספיק לבצע יותר ממה שאחרים מספיקים".

"קרפ־סוזט" וברווז סיני

כל בני שיתי זוכרים בגעגועים את המיפגשים החברתיים שנערכו ללא הרף בביתם של ההלפרינים, כפרבר בחסדה („על שם בית חסדא התנכ"ית") הסמוך לוושינגטון. „הם פשוט ניהלו כאן בית פתוח", מספר ידיד ישראלי. אני – ורוב השליחים האחרים – לא היינו מוכנים לגייס את הבית למען העבודה 24 שעות ביממה".

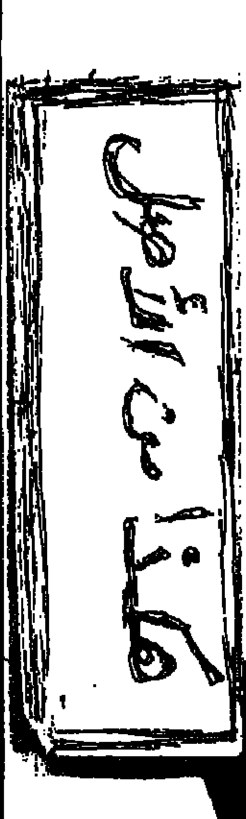
„אילו היו לי מאה דולר על כל ארוחה שרונית בישלה, הייתי איש עשיר", מתלוצץ סטו אייזנשטאט. „הזוג הזה אירח בלי הרף, ותמיד את האנשים הנכונים בתערובת הנכונה, כשברקע תמיד עניין תכליתי הקשור בעניינייה של מדינת ישראל". היו אירועים המוניים במו מסיבות חנוכה, ו„גרביקיו אביב" על הדשא, שאליהם הגיעו בשנים האחרונות כ־100־150 איש. והיו אין ספור אירוחים מצומצמים יותר – בן 4 ל־40 איש.

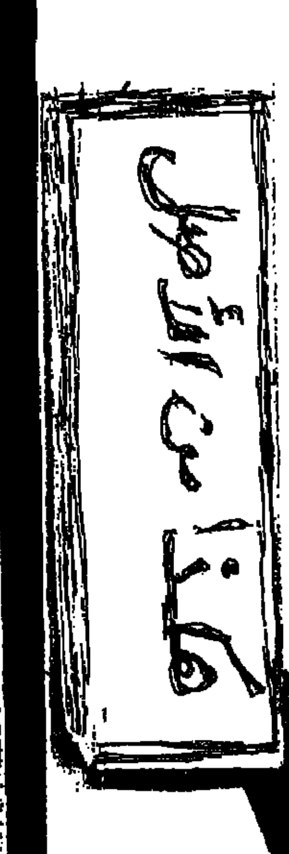
דני, מדגישים מכריו, בשום אופן לא התמקד רק בחשובים והנוצצים. הוא ידע לאתר במהירות את הדרגים הבינוניים ואפילו הנמוכים של המערכת הביצועית, שקיבלו טיפול ביחד עם הצמרת. בוושינגטון הסנובית, היית האירוח ההלפריני, הגלתי מכופתר, בבחינת אטרקציה ששבתה לבבות את "מים רבים.

„שבועות ספורים אחרי שבאנו לוושינגטון, ערכנו את האירוע החברתי הראשון שלנו", נזכר דני. „מעלנו כמו כל הדיפלומטים: שכרנו שירותי קייטרינג, הזמנו מלצר ובארמן לסייע בהגשת ארוחת הערב. כשכולם הלכו, הסתכלנו זה בזו, הרגשנו איום ונורא. דיברנו ארוכות והחלטנו ששוב לא נעשה את זה. מהיום והלאה, מבשלים הכל לבד – ומגישים לבד, בעזרת הילדים והחברים. זה היה יותר נעים לנו, יותר נחמד לאורחים – וזה חסך לקופת המדינה הרבה כסף".

מסתבר, שצריך גם לבחור באשה הנכונה. רונית, למזלו של דני, אוהבת מאוד לבשל ולארח. דני מתגאה בכשרונות הבישול של אשתו, שהתמחתה בעיקר בבישול הסיני, האוכל החביב על השניים יותר מכל (גם הוא עצמו לא זר במטבח, ומפורסם בקרב ידידיו ב„קרפ־סוזט" מעשה ידיו). בבישול הסיני קשור גם הסיפור על מה שהוא מעריך כשיא החוצפה שלו בוושינגטון. השניים אכלו עם ילדיהם במסעדה סינית פופולרית. בעל המסעדה שכבר הכיר את המשפחה מרגבת הילדים שאל בנימוס, כנהוג, אם הכל בסדר. דני אמר לו: שרונית מבשלת ברווז בנוסח פקין „הרבה יותר טוב".

השתררה שתיקה מביכה, שבסופה הזמין בני את הסיני־אמריקני לארוחה סינית בבית הלפרין. רונית השתדלה יותר מתמיד, אורח הכבוד היה נבוך, כבעל המסעדה. יש להניח, שזו היתה הפעם הראשונה והאחרונה שהוא סעד מסיבה שאליה הוזמן גם ידיד משפחה אחד: סגן שר החוץ האמריקני..

סוד הקסם ההלפריני

(המשך מעמוד 17)

אולי זה באמת לא נאה שדיפלומט יפעל ...שלו? אני מחליטה לשאול את דני, ומצליחה ...הראשונה והאחרונה להרגיז אותו.

...שלא יבקשו כסף מאמריקה?" הוא מחזיר ...ובכלל, המונח שתדלן איננו התרגום המדוייק ...לוביסט".

...משודת הרשימות שפרסם בקיץ "וושינגטון ...על קשרי ישראל וארצות הברית, הובלטה ...שבשנים האחרונות משרד החוץ האמריקני ...עמדות עם נציגי ישראל – לפני שהוא מציע ...התקציב שלו לסנאט. אנשי המשרד למרו, ...הישראלים אינם מרוצים ממה שמציע להם ...הם יכולים למרר את חייהם במהלך תהליכי ...הארוכים והמייגעים בקונגרס, שם הם נהנים ...רחבה. ראלף גויס, היועץ המשפטי לנושאי ...מייחס לדני את החלק המכריע בשינוי גישת ...

...וסקו ("רוקי") סוֹדארת, סגנו של ריצ'ארד ...: "לדני יש כשרון מיוחד במינו – איכשהו, כשהוא מדבר איתנו, יוצא תמיד שהוא בעל העוצמה, שאצלו כל הכסף וכל הכוח – ומה בכלל ... יש לאחר ג'ורג' שולץ להתווכח עם דני הלפרין...".

...הוא משחק את המשחק הפוליטי כמו שהוא ... טניס", אומר אייזנשטאט. "הוא מתיש את היריב, הוא לא מוותר על סנטימטר במגרש. הקומה הקטנה שלו לא מפריעה מפני שהוא מגיע לכל מקום בין כה וכה".

ההשוואה מתאימה גם מפני שדני כמעט לא שיחק טניס לפני שבע שנים. התחרותיות היא פשוט בדמו, והוא שונא להפסיד. "הרגע הגדול ביותר שלי בוושינגטון היה כשניצחתי את זביגנייב בז'ז'ינסקי בשחמט. והוא הרי תמיד היה משוויץ איך היה מנצח את בגין בשחמט בקמפ דייוויד".

"כשדני אומר או חותם 'עבדך הנכנע', הוא משקר במצח נחושה", אומר דאגלס (דאג) בלומפילד, המנהל את הפעילות בקונגרס של השדולה הישראלית בוושינגטון (אייפא"ק). "הוא לא עבד של אף אחד, והוא לא נכנע אף פעם. הוא אופרייטור, הוא מניפולטור, הוא הדיפלומט הישראלי הכי יעיל, הכי מוכשר והכי חרוץ ששלחה ישראל לוושינגטון בשנים האחרונות, והוא יחסר לנו כאן מאוד".

„לדני יש כשרון מיוחד במינו. כשהוא מדבר איתנו, יוצא תמיד שהוא בעל העוצמה, שאצלו כל הכסף, ומה בכלל יש לג'ורג' שולץ להתווכח עם דני הלפרין".

עכשיו הוא יוצא לעסקים פרטיים. דני מסיים השבוע לא רק שבע שנים של שליחות בארצות הברית, אלא גם עשרים ושלוש שנים בשירות המדינה, במשרד האוצר.

עוד לפני שהרוויח אפילו אגורה אחת בשוק הפרטי (כך הוא אומר, אם כי מאחורי גבו לוחשים שחברת הייעוץ הכלכלי שהוא מקים ביחד עם מי שהיה מנכ"ל משרד הבטחון, מנחם־מנדי מרון, כבר פועלת), עורר הלפרין סערה בעתונות כאשר נתגלה שתנאי הפרישה שלו יהיו זהים לאלה של מנכ"ל בשירות המדינה.

הלפרין טוען שקיבל תנאי פרישה של סמנכ"ל משום שהגיע לו: אלמלא נסע לאמריקה היה כבר מזמן סמנכ"ל באוצר; ועל זה חתמו, בנפרד, שני שרי אוצר, והממשלה כולה אישרה.

ובכלל, הוא אומר, מה זה כבר פנסיה של מנכ"ל או סמנכ"ל ממשלתי? סגן־אלוף ברימוס מקבל יותר, מזה אי אפשר לקיים חמישה ילדים. דני ואשתו רונית פעלו בגדול גם בתחום המשפחה. הם מחזירים לארץ את התאומות קרן ונוגה, שהיו בנות חודשיים כשהגיעו לוושינגטון; את דפנה בת השתים־עשרה, ואת נעמה בת החמש־עשרה. הבן אבנר כבר מזמן בישראל – בצבא.

עם מערכת הקשרים חסרת התקדים שיצר האבא שלהם בוושינגטון, יש סיכוי טוב שהחמישה יהיו בקרוב בני עשירים. הרעיון הזה מעצבן, בין השאר, כמה אנשים החוששים שעסקיו של דני ישגשגו על חשבון עסקיהם שלהם. אחת הטענות הרציניות נגדו ונגד שותפו המיועד, מנחם מרון, שבעבר היה נספח צה"ל בוושינגטון, היא שהשנים ינצלו במשרד הייעוץ שהם עומדים לפתוח את הירע שרכשו תוך כדי עבודתם בשירות המדינה. הם גם מנבאים שהשניים

(המשך בעמוד הבא)

פנחס ספיר היה המורה שלו...

...הכרות של הלפרין עם המערכת האמריקנית החלה למעשה באמצע שנות ..., כאשר שר האוצר דאז, פנחס ספיר ז"ל ... אותו כמנהל הרשות ללוחמה כלכלית ... משרד האוצר, שעניינה היה מלחמה ...ם הערבי. יו"ר הרשות היה אברהם ...ן, כיום מנכ"ל "דלק".

"זה היה מייד אחרי מלחמת יום כיפור, ...חרם הנפט הפך איום רציני ביותר", נזכר ... הוא הטיל את עצמו במלוא המרץ ...לימוד הנושא, שהביא אותו לשליחויות ...מעות בלתני אמריקה ואמריקה הצפונית.

... הנשיא קרטר הציע חוק נגד החרם. ...שולחן העגול" של אנשי העסקים התנגד ...תוקף. הארגונים היהודיים לחצו בתוקף. ...צעד ללא תקדים, הוחלט להביא את שני ...הצדדים לשולחן הדיונים. החוק נגד החרם ...שת בתיאום עם אנשי העסקים. על כל ...התהליך ניצח אז סטו אייזנשטאט שהיה אז ...בית הלבן.

אייזנשטאט הבחין אז לראשונה בהלפרין ...הצעיר, שלא השתתף במו"מ עצמו, אך קיים ...שים נמרצים עם הארגונים היהודיים. עבור ...היה התהליך כולו היכרות ראשונה ...משה עם הכוחות שאיתם יעבוד במשך ...שלם: המערכת הפוליטית בוושינגטון, ...התקשורתיה ומסדרונותיה והארגונים ...

...למדתי, כי צריך תמיד להקים ...בין הכוחות שיכולים לפעול ...כל אחד מהם לחוד לא יוכל ...", אומר דני. "ספיר לא היה ... לפעול מראש על הכוחות ...

... בהערכה עצומה על ...מנות, בן לדור הנפילים שבגט ... השניים נוצרו במשך השנים ... – שלא נעזרו מהם ... לחשים באלה.

דני הלפרין: ספיר שאל אם הוא שרת בצבא.

דני מתפאר, שספיר חייב אותו בגלל שהיה בין המעטים שהעזו להחציף פנים נגדו. מי שבעצם הביא אותו לאוצר היה לוי אשכול. בשנת 1963 היה הלפרין סטודנט עם אמביציות עתונאיות, והוא יצא לראיין את אשכול לבטאון הסטודנטים הירושלמי "פי האתון". בין שר האוצר לסטודנט נוצרה "כימיה" ואשכול הציע להלפרין לבוא למשרד בעוזר הדובר. שבועיים אחרי שהתחיל לעבוד אירע משבר ממשלתי: דוד בן־גוריון התפטר, אשכול הפך ראש ממשלה ושר בטחון, וספיר בא לאוצר להוסיף על המהומה. יצא מי שהיה אז דובר האוצר, אמנון ברזאב, למילואים. ספיר מצא במשרד את דני, שגם נגלה ... מכן ...

... היית בצבא?" ... ספיר לדעת ... אחר־כך שאל ... התשובות הנכונות ... "תישאר" ...

בין השניים, חזר הלפרין לאהבתו הראשונה – העיתונות – ועבד ככתב כלכלי ברדיו. אחר־כך חזר בכל זאת לאוצר של ספיר, כדובר ואחר־כך כיועץ. דווקא אז יזם תכנית הרדיו המוצלחת "על מספרים ואנשים" שבמשך שנים השתתף בה. כלכלה, אגב, לא למד מעולם. את התואר הראשון סיים בהסטוריה, ואחר כך שמע קצת שעורי מבוא לכלכלה אצל מיכאל ברונו. הוא מכיר תודה לאנשים שהקימו את ספיר, ואלה שבאו אחריהם כמנכ"לים באוצר: יעקב ארנון, משה זנבר, אברהם אגמון וארנון גפני, שגילו לו, בשלבים, את רזי המקצוע.

למפלגת העבודה הצטרף רק מעבור עשר שנים באוצר, אחרי מלחמת יום כיפור.

"עשיתי את זה 'דווקא', כשהמפלגה היתה בירידה", הוא מדגיש. הוא עדיין חבר במפלגה, וטוען שתמיכתו שלו בשוק חופשי אינה סותרת את עמדת רוב חברי ה"עבודה" כיום. אפילו ספיר היה מסכים, הוא טוען. "מה שהיה טוב בשנות החמישים לא מתאים לשנות השמונים. כיום, מי שנקט במונופוליזם ומניפולציות ממשלתיות היו דווקא אנשי הליכוד, בהנהגת ארידור".

בסך־הכל עברו על דני 10 שרי אוצר, מאשכול עד נסים. הוא הסתדר מצוין גם עם הליכודניקים שבהם. אנשי חרות התחילו לכבד אותו אחרי שמנחם בגין, בביקור בארה"ב, חלק שבחים חמים ל"מר הלפרין שלנו".

אבל ספיר היה ונשאר המופת הגדול. "הכשרון שלו היה להכיר אנשים. הוא היה אוהב לומר 'אני פסיכולוג שימושי'. הוא ידע לתת מוטיבציה לאנשים כדי להוציא מהם עבודה טובה, לתת להם חופש להפעיל את השכל והדמיון. אצל ספיר הדגש היה על עבודת צוות – בלי מחיצות, בלי קנאות. שווין מלא אם נצמד ... היה מספיק קרדיט לכולם".

(המשך מהעמוד הקודם)
יבלו את רוב זמנם באמריקה.

דני משיב שהחברה שהוא עומד להקים עם מרון תעסוק בעיקר ביצוא מוצרים ישראליים לאמריקה, ותנסה להשיג חוזים שמנים מרשויות ממשלתיות בארה"ב עבור יצרנים בארץ. בעיניו זו משימה ציונית. „הקשרים שננצל יהיו קשרים עם המערכת האמריקנית ולא הישראלית, כך שאין סכנה שנפיק טובות הנאה מהמימסד הישראלי שאליו היינו קשורים. בכלל, יש ועדה שפוסקת מה מותר ומה אסור לעובדי ציבור

הלפרין נהגה לנקוב בסכום של 160 אלף דולר לשנה שהציעה לו, לדבריו, פירמה ניו־יורקית תמורת שירותיו, אם ירצה להישאר באמריקה. הוא וגם אשתו לא רצו.

שפרשו. מגדי ככר התייצב לפניה והוטלו עליו מיגבלות מסויימות. גם אני אלך לוועדה הזאת".

„דני היה יכול לקבל כאן מחר בבוקר ג'וב שמן אצל כל משרד יועצים או שתדלנים בוושינגטון", אומר ג'ים בונר מוועדת הקצבות. „וזה מפני שהוא יכול, עם הידע והנסיון שלו, לסייע לכל קבוצת אינטרסים אמריקנית". הלפרין עצמו נהגה לנקוב בסכום של מאה וששים אלף דולר לשנה שהציעה לו, לדבריו, פירמה ניו־יורקית תמורת שירותיו, אם ירצה להישאר באמריקה. הוא לא רצה. גם רונית לא רצתה.

„אשתי ואני שאלנו אותם [את בני הזוג הלפרין] לעתים קרובות אם לא ירצו להישאר כאן. אחרי הכל, כל כך ישראלים באים... אבל הם תמיד הבהירו חד־וחלק, שהם חוזרים הביתה" אומר בהערכה סטו איינסטאט, שהוא גם אחד המנהיגים היהודיים החשובים ביותר בבירה האמריקנית.

השיחה האחרונה שלי עם דני בוושינגטון התנהלה בחצר ביתה הנאה של משפחת מיליונרים וושינגטונית. האחוזה משתרעת על אקרים רבים של אדמת חורש במדינת וירג'יניה הסמוכה לבירה. דני מתגורר כאן כאורח בימים שאחרי נסיעתם של רונית והילדים ארצה, לקראת תחילת שנת הלימודים. זה היה יום ראשון, ודני בילה את הבוקר בטניס ואת אחר הצהריים בשיט ביאכטה של עשיר אחר.

יפה בווירג'יניה על המים. אנחנו יושבים בצל העצים ודני מדבר על האתגרים החדשים בחייו. הוא אינו מסתיר שיש לו גם ספקות וחששות. זה יהיה מוזר, הוא מודה, להיות פתאום סתם איש עסקים, ולא עובד מדינה. היה קל מאוד לבקש טובות וללחוץ בכל הכוח, כשאנשים ידעו שזה לא בשביל הכיס הפרטי שלי. עכשיו הכל משתנה".

באחת ממסיבות הפרידה הכינו לו החברים אלבום יפה עם מכתבי פרידה וצילומים. פרופסור הרברט שטיין, אחד משני היועצים הכלכליים שהזמין שר החוץ שולץ לייעץ למדינת ישראל, כותב: „היית כאן מופת ליועץ כלכלי מודרני". דני כמעט צמוד לאלבום הזה. עוד מעט הוא כבר לא יהיה עובד מדינה. יישארו רק הזכרונות.

ג'ים בונר סבור שזו שגיאה בכלל להניח לדני לעזוב. „זו אבידה גדולה למדינת ישראל", אומר האמריקאי הקתולי השמרן, הנחשב לאחד מידידינו הטובים בגבעה. „אני מקווה למען ישראל, שדני יחזור פעם לעבוד בממשלה".

„רוקי" סוזארת מבטא זאת קצת אחרת. „אם דני יוכיח את עצמו בעסקים כמו בשירות המדינה, הוא יעשה המון כסף. ואז, אם הוא באמת יצליח, הייתי מציע לכם למנות אותו לראש הממשלה".

לא לשכוח את הטלפון באוטו

בשגרירות ישראל בוושינגטון אומרים שה„תקלים" של דני הלפרין עם כמה מן העובדים היו לשם דבר. מדוע יצא לדני שם של מי שדורך להרבה אנשים על האצבעות?

לא נכון, הוא אומר ומביא לדוגמא את תקופתו של משה ארנס כשגריר בוושינגטון. ארנס, איש חזק שצמח בעצמו במערכת אמריקנית, לא חשש מתחרות בוושינגטון שרחשה לו הערכה רבה. שיתוף הפעולה היה מלא. הצוות המוביל כלל את בנימין („ביבי") נתניהו, ואת מנחם מרון כנספח צבאי.

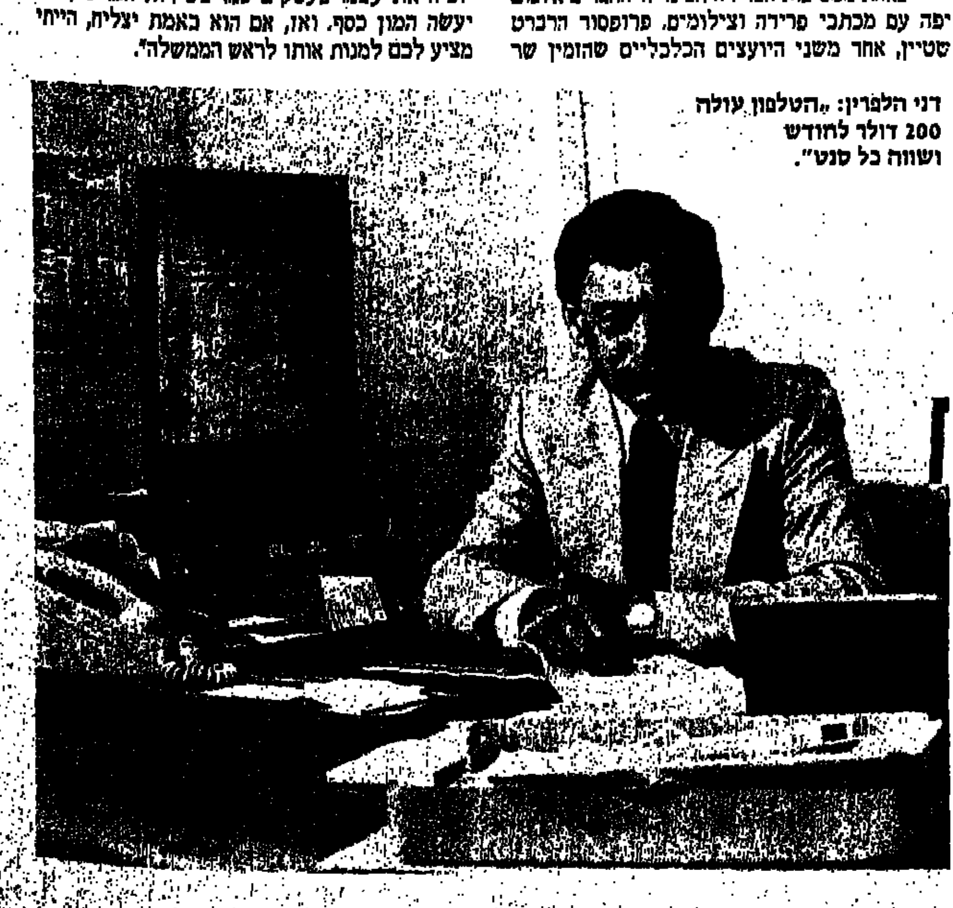
האידיליה עם ארנס התפוצצה רק אחרי שהוא חזר ארצה כשר בטחון. בינו לבין דני פרצה מריבה קשה, שהביאה לברוגז ממושך. ארנס חשב שדני מנסה „לסדר", את משרדו לטובת האוצר. בתו של ארנס היתה אז מזכירתו של דני, וקישרה מפעם לפעם בשיחות טלפוניות את השניים, שדיברו בקולות צוננים. מאז הם התפייסו. דני: „בסוף הוא ראה שאני צדקתי".

בתקופות אחרות היתה האווירה בשגרירות רחוקה מהרמוניה. „הרבה אנשים, בהם כאלה שהיו ממונים על דני, מתייחסים אליו בתערובת של פחד פנימי ובוז חיצוני", אומר ישראלי הטוען שהוא עצמו מחבב את הלפרין ומעריך אותו, אבל מתנדב להסביר את איבתם של עמיתיו. „את דני קל מאוד לשנוא", הוא ממשיך, „מפני שהוא שחצן, תועלתן, ותכליתן: כשהוא רוצה משהו, הוא ניגש ישר למטרה. לאחרונה, אגב, קצת עידן את עצמו: הוא יודע שבקרוב יהיה זקוק לאנשים שבתוך המערכת. עד פה היה הוא עצמו המערכת".

האיבה היתה לא רק אישית, אלא גם מוסדית: לאנשי משרד החוץ היתה סיבה טובה להרגיש מקופחים ליד נציגו של משרד האוצר, שהמערכת הלוגיסטית שלו משופרת לאין ערוך מזו העומדת לרשותם. לדני היתה סמכות בלתי מוגבלת להוציא תקציבים. הוא טילפן לארץ, הוא נסע לארץ, לפעמים 6 או 7 פעמים בשנה. רוב שליחי משרד החוץ מרגישים שגם הם היו יכולים להביא תועלת רבה אילו אושר גם להם, למשל, ללוות אנשים חשובים או משלחות הנוסעות לארץ. „אין זה פלא שהקנאה והטינה גברו מנסיעה לנסיעה", מסביר איש שיחי.

ונא לא לשכוח את הטלפון באוטו. סמל מעמד שיכול באמת להעלות את לחץ הדם. רק לשגריר עצמו יש מכשיר טלפון במכונית. דני: „זה עולה 200 דולר לחודש, ושווה כל סנט. מפני שהטלפון הוא מכשיר העבודה המרכזי שלי, ובמכונית הוא מאפשר לי להוסיף עוד שעה וחצי ביום לעבודה. ועם כל הכבוד, הזמן שלי שווה הרבה כסף".

עוזר שר החוץ האמריקני ריצ'רד שיפטר, מעניק סיוע להערכה העצמית הזאת. „לכל אדם מוקצבות 24 שעות ביממה", אומר שיפטר, שבעבר היה אחד מעורכי הדין החשובים של וושינגטון. „השאלה היא, באיזו יעילות אנחנו מנצלים את השעות האלה. דני מקדיש לעבודתו הרבה יותר זמן מרוב בני האדם, וכשהוא עובד, הוא גם מספיק לבצע יותר ממה שאנשים אחרים מספיקים".

דני הלפרין: „הטלפון עולה 200 דולר לחודש ושווה כל סנט".

פתק הביתה

ההצבעה בקונגרס, שדני הלפרין פעל בשוליה, היתה קשורה לנסיון להפיל וטו שהטיל הנשיא על חוק חדש, שהעניק הגנה למוצרי הטקסטיל האמריקני מפני תחרות זולה מחוץ לארץ. ישראל ויצוא הטקסטיל הישראלי היו נפגעים אילו עבר החוק.

לאחד האישים שאיתם דיבר, ואשר הציע „לעשות תיקון בחוק, כך שישראל לא תיכלל באיסור היבוא", נאלץ הדיפלומט הישראלי להזכיר בנימוס, שכללי החקיקה בקונגרס אינם מאפשרים שינויים בחוק בשלב של וטו נשיאותי... אבל לשיא הגיע מישהו שביקש, כהגנה מתלונות בבית, שדני יתן לו מכתב בחתימתו, האומר שישראל מתנגדת לחוק הטקסטיל.

במו אוזני שמעתי את הלפרין אומר באדיבות, שהוא לא יכול לכתוב מכתב כזה — „אבל קבל זאת ממני כעובדה, שהחוק עלול להזיק לנו מאוד".

כאשר הניח את הטלפון, הוא זרח כמו ספורטאי ששבר שיא עולמי חדש. „שמעתם מה שהולך באוזן" אמר. „הוא מבקש שאני אכתוב לו פתק הביתה זה לא יאומן". הוטו של הנשיא לא נפל. חוק הטקסטיל ירד מעל סדר היום.

טיול סופשבוע

אלול-תשמ"ו
מאת נילי פרידלנדר
בשיתוף רשות
שמורות הטבע
צילומים: שמואל רחמני

עונת החצבים: בכל מקום בארץ

48. עונת החבצלות בקיסריה.

שמי התכלת הבהירים של הס־תיו, תולות לבנים והפרחים הגדולים והלבנים של החבצ־לות בחוף הים התיכון. סתיו בארץ ישראל. הקיץ נגמר.

השנה אין עוד מקום בארץ בו אפ־שר לראות חבצלות פורחות כמו בחו־לה ליד המפרצים מצפון לקיסריה העתיקה. קל להגיע לכאן ברכב, אל החבצלות הפורחות על ולרגלי שורת הקשתות העתיקות, בחולות נקיים של מפרצים יפהפיים עם מים נקיים ושלווים בצבע טורקיז בהיר. וכאן אפשר לבלות, על חוף הים התיכון השונה הכי יפה והשקטה שלו, מאמ־צע ספטמבר ועד סוף אוקטובר.

בשדות פורחים החצבים – ועל כל שביל, ובשולי הדרך – אפשר לראות מלמטה למעלה את הפרחים הלבנים הקטנים שנפתחו ונבלו אתמול, את אלה שנפתחו היום ואת הניצנים של הפרחים שייפתחו מחר.

על החולות בחופים נפתחים לעת ערב פרחי החבצלות ומבשמים בעדי־נות את האוויר. לפני השקיעה נפת־חים הפרחים היפים והגדולים של חבצלת-החוף לחיי לילה אחד בלבד. הם נהרים בחשיכה ומושכים אליהם פרפרי לילה, המחפשים את הצוף שבראש השחלה. קבוצות-קבוצות של חבצלות פורחות על החוף, ועל גבעולים אחדים אפשר לראות את "חבצלות תחרות": לאחר ההפרייה נהפכות השחלות להלקטים גדולים ותפוחים המכילים כעשרים זרעים שחורים, שחורים כפיח. לזרעי החבצ־לות יש כיסוי ספוגי שמאפשר להם לצוף על פני מי הים, וכך הם נפוצים על הגלים לאורך החוף. הרוחות והחו־לות הנודדים מביאות אותם גם אל פנים החוף, וכך הגיעו חבצלות-החוף לפרוח גם על אמת-המים העתיקה וה־מרשימה מצפון לקיסריה.

● **אל קיסריה:**

כבישים אחדים מוליכים מכביש החוף אל קיסריה.

1. לבאים מכיוון תל-אביב: ירידה ממחלף קיסריה לכיוון מערב. נסיעה בכביש לכיוון תחנת הכוח, פנייה ימי־נה (צפונה) לכיוון שדות-ים. פנייה ימינה ושמאלה לתיאטרון הרומי הע־תיק. מומלץ לבקר. כרטיס הכניסה לגן הלאומי כולל ביקור בכל עתיקות קיסריה.

2. מהתיאטרון ממשיכים צפונה לאיזור המפרץ והנמל העתיק של קיסריה שסביבו ממוקמות המסעדות והגלריות. לכאן כדאי להכנס רק אם החלטתם לאכול באחת מהמסעדות (היקרות) האלו.

3. הכביש ממשיך צפונה לאורך החומה הצלבנית, לביקור בשרידי העיר הצלבנית. מולה נמצא הגן שבו הוצבו הפסלים שנמצאו פה.

4. כל הדרכים בקיסריה משולטות היטב. נוסעים מזרחה בכיוון שכונת חוילות, ופונים מיד צפונה, שמאלה, לחוף האקוודוקט, אמת-המים הרו־מית שנחשפה בחולות. חנייה נוחה למכוניות. מפרצים ומרחבי הים. בצל הקשתות הקדומות אפשר לתפוש מחסה מהשמש, ואפשר גם לסייר לאורך האמה צפונה ולגלות בה את הכתובות שהשאירו כאן הליגיונות הרומיים. באיזור זה פורחות מאות חבצלות. יש מפרצים יפהפיים למנו־חה ולרחצה, וים צלול וטורקיזי. אפ־שר להמשיך בטיול רגלי לאורך החוף – מהלך שלושה וחצי ק"מ עד למקום שבו נשפך נחל תנינים לים התיכון. אפשר גם ללכת לאורך אמת-המים או לאורך החוף כמה שמתחשק, ולחזור ברגל עד למגרש החניה. זהו טיול מק־סים ביום סתיו בהיר, בבגדי-ים, משו־לב ברחצה ובמנוחה בחוף.

5. הדרך הקצרה אל אמת המים, החבצלות והמפרצים: מהכביש המח־בר את צומת אור-עקיבא בכביש הי־שן ואת המזח עם המסעדות יוצא כביש צפונית-מערבית אל החוף המ־פורץ והפתוח. בסופו מגרש חנייה שהכניסה אליו והחנייה בו הן בחינם. אפשר להגיע כך מהכביש הישן חד־רה-ת"א.

6. מכיוון פרדס-חנה: נסיעה בכ־ביש בין החולות לצומת פלים, מעבר בגשר תחת הכביש המהיר ופנייה ימי־נה כמו שמתואר במסלולים 1-2-3.

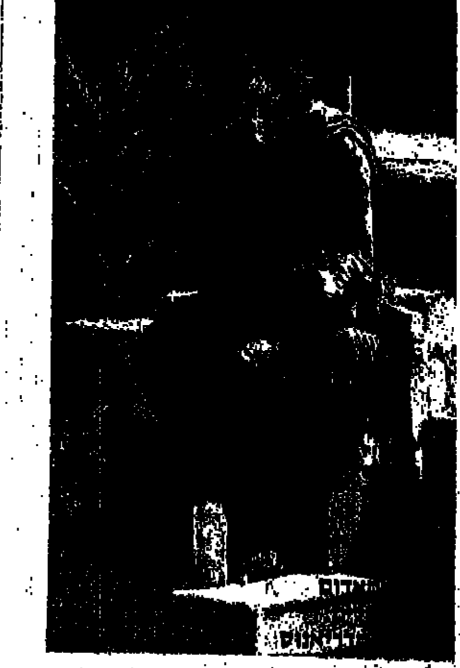
7. נסיעה בכביש ממהיר עד למח־לף זכרון-יעקב, וממנו לרדת לכביש הישן ולהמשיך עליו דרומה עד לצו־מת אור-עקיבא. פונים מערבה, לכיוון הים, וממשיכים כמתואר לעיל.

מי שמתעניין בארכיאולוגיה יבקר בעתיקות קיסריה לפי השילוט במ־קום. מי שרוצה לבלות על החוף, בים ולאורך החוף הפתוח צפונה, ילך לפי מסלול מספר 1, לאורך אמת המים הקדומה שהובילה מים ממעיינות נחל התנינים אל קיסריה. הקטעים הקרו־בים לקיסריה, עם הקשתות הגבוהות, נחשפו מתוך החולות והם מתנשאים במלוא יופיים. בצד המערבי של הא־מה קבועות שלוש כתובות רומיות של הליגיונות השני והעשירי שעבדו בתיקון האמה בתקופת הקיסר הד־ריאנוס. הכתובות בולטות מאוד וקל לגלות אותן. מעל אחת מהן פורחות עכשיו קבוצות-קבוצות של חבצלות החוף.

● **אל התיאטרון הרומי:**

מי שעוד לא היה כאן בשעות הי־ום, שיילך לראות את התיאטרון הרו־מי ליד החוף, עם הים הכחול המתגלה מאחוריו. זהו אחד האחרים העתיקים היחידים בקיסריה שנחשף בשלמותו. הוא משוחזר, אבל כדאי לראות. זהו התיאטרון הרומי הקדום ביותר שנ־תר במזרח-התיכון. קוטרו כמאה מט־רים והוא נועד לקליטת 4000 צופים. בדרום קיסריה של הורדוס, במאה הראשונה לספירה, הוצגו בו מחזות קלאסיים יוונים ורומיים. כעבור זמן שימש להצגות בידור קליל ועממי יו־תר. בין השאר התפתחה בקיסריה הפנטומימה, ובמאה הרביעית נודעו הפנטומימאים מקיסריה בכל החוף המזרחי של הים התיכון.

הישראלים יזכרו כמה הופעות בל־תי-נשכחות שנערכו כאן בשנים האח־רונות. אחת מהן, בקיץ 1986: "הצי־פורים" של אריסטופאנס עם מוסיקה של חאג'ידקיס. המחזה המוסיקלי הזה הקסים את הישראלים המעטים שלא נרתעו מהצגה יוונית עתיקה, ואת תושבי אור-עקיבא שמילאו בה־מוניהם את התיאטרון והגיבו בצהלה ובשמחה על הריקודים והשירים של השחקנים היוונים שהתחפשו לציפו־רים. בקיץ 1972 היתה פה הופעה נפלאה של המלחין היווני מיקיס תי־◄

חוף קיסריה, הקשת של אמות-המים וחבצלת החוף
(צילום: שמואל רחמני)

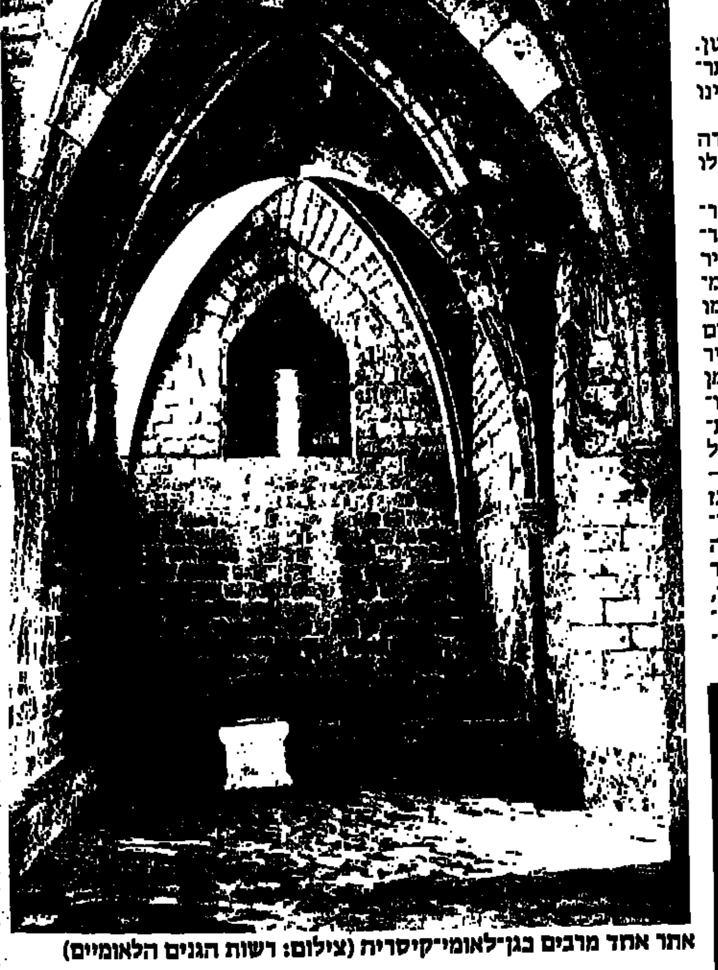

טיול

סופשבוע

(המשך)
אנדורקיס ולהקתו עם הזמרת מריה פראנדורי. בקרוב, בסוף חודש זה, הם ישובו הנה.

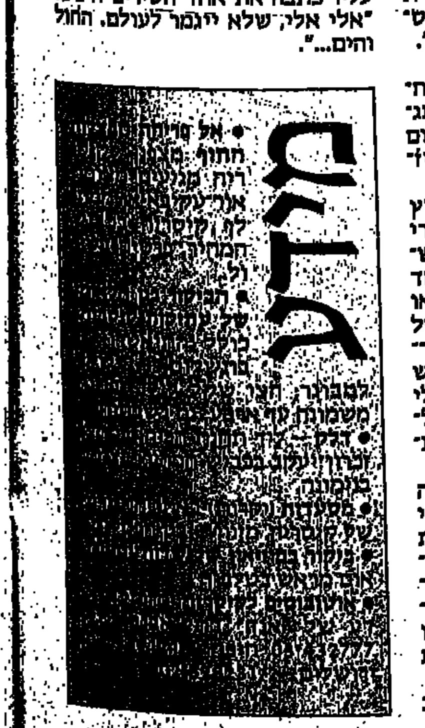
● **קיסריה של הורדוס:**
התיאטרון, כמו הנמל העתיק השקוע בים והפסל הקיסרי שבשולי מגרש החניה של הגן הלאומי הם רק אחדים מהשרידים המפוארים של מה שהיתה קיסריה הרומית. העיר שבנה הורדוס מלך ישראל לחוף הים התיכון בשנים 22־10 לפני הספירה.
באמצע המאה הרביעית לפני הספירה היה כאן רק מעגן פניקי קטן. מושבת חוף זעירה בשם מגדל עשתרתון על שם מלך צידון. ובמקורותינו – מגדל שרשון.
את קיסריה בנה הורדוס כהוקרה לקיסר הרומי אוגוסטוס שהעניק לו את איזור החוף של ארץ ישראל.
פרופסור ישראל לוין: „היו להורדוס סיבות רבות להקים במגדל שרשון עיר־נמל חשובה. הוא רצה בעיר נמל משלו, שתושביה יימנו על תומכיו. ערי הנמל הקיימות לא התאימו למטרה זו: צור ועכו היו מחוץ לתחום שלטונו, יהודי יפו שנאו אותו. העיר התפתחה במהירות רבה, ומקץ זמן קצר נהפך נמלה לאחד החשובים ביותר באגן המזרחי של הים התיכון ותרם תרומה חשובה לשינשוגה של ארץ ישראל". "קיסריה מריטימה" – "קיסריה לחוף ימים" – היתה במרכז הארץ, ודמתה באופיה לערים יווניות־רומיות. בקיסריה היתה גם קהילה יהודית גדולה שנשמדה בימי המרד הגדול. „מקיסריה יצאו לגיונות רומי, וטיטוס בראשם, לכבוש את ירושלים. לאחר כיבוש ירושלים חזר הציבא הרומי לקיסריה וחגג בה את נצחונו ברוב פאר בנשאו עמו שלל רב ושבויים יהודים. החגיגות כללו משחקי התגוששות והצגות עם חיות טרף, במהלכן נהרגו יהודים רבים. מקיסריה הובלו שבויים יהודים לרומא כדי ליטול חלק בתהלוכות הנצחון. קיסריה שימשה מרכז חשוב לצבא הרומי בזמן מרד בר־כוכבא (135־132 לספירת הנוצרים). לאחר דיכוי המרד הובאו לקיסריה אלפי שבויים יהודים וביניהם היה כנראה רבי עקיבא, שלפי המסורת גם מת בה".

אתר אחד מרבים בגן־לאומי־קיסריה (צילום: רשות הגנים הלאומיים)

במאות השלישית והרביעית היתה הקהילה היהודית בקיסריה לאחת החשובות בארץ. ידוע כי הם עסקו במסחר ובמלאכות זעירות, והיו ביניהם גם שחקני תיאטרון וגלאדיאטורים. הקהילה היהודית בקיסריה דיברה כנראה יוונית שכן השפה העברית לא היתה ידועה אז ליהודים. מרבית הכתובות היהודיות שנמצאו בקיסריה הן ביוונית. פרט למילה "שלום".

● **גן הפסלים:**
מול העיר הצלבנית ליד מגרש החניה אפשר לראות את הפסלים שנתגלו בקיסריה. הציבו אותם לא במקום שנמצאו אלא ברחוב מהתקופה הביזאנטית.
בשנת 1951 נתגלו בשדות קיבוץ שדות־ים שני פסלים גדולים חסרי ראשים, שגובהם כשלושה מטר ומשקל כל אחד כשבעה טון. פסל אחד עשוי שיש לבן, מהמאה השלישית או הרביעית, מתאר דמות אל. הפסל השני, המעניין יותר, עשוי מאבן פורפיר אדומה ונתגלה כשהוא חסר ראש וגפיים. מה שיפה הוא עיצוב קפלי הבגדים. הקפלים העדינים של הלבוש התחתון (טוניקה) והקפלים העבים של הלבוש העליון (טוגה).
היום מקובלת הדעה שפסל זה מתאר את דמותו של הקיסר הרומי הדריאנוס, ששהה בארץ במחצית השניה של המאה הראשונה. למה קיסרה כי זכות השימוש באבן הפורפיר במכרות שבין הנילוס לים הסוף ניתנה לקיסר בלבד. אבני הפורפיר נחצבו ע"י עבדים ואסירים שנידונו לעבודת פרך ונשמרו לפסלי אלים וקיסרים.
הפסלים הוצבו לאחרונה ברחוב הביזאנטי שבונין השתמשו בשרידי העיר הרומית בבניה משנית. הרחוב מרוצף באבני פסיפס.

● **אל שדות־ים:**
דרומה לקיסריה, קיבוץ שדות־ים שנוסד בשנת 1940 בידי גרעין של "הנוער העובד" על אדמות שניקנו מהתושבים הקודמים.
במקורו נועד הקיבוץ להיות כפר של דייגים ושייטים עברים. סיפורים מוקדמים של אהרון מגד, מחבריו הראשונים של הקיבוץ, מתארים את הימים ההם. הקיבוץ שימש בסיס ל"פלי־ים" – הפלמ"ח הימי – ובסיס לאימונים ימיים של המדינה שבדרך. היום מתפרנס הקיבוץ מחקלאות ומתעשייה. יש בו מפעל מרצפות גדול וגם חוף קיט ושיט לנופשים. במלחמת העולם השניה יצאה משדות־ים הצנחנית חנה סנש להונגריה שנכבשה ע"י הנאצים, ולא שבה לחוף קיסריה. עליו כתבה את אחד השירים היפים: "אלי אלי, שלא ייגמר לעולם. החול והים...".

שטח פרטי

כב. יוסף בורג

ד"ר יוסף בורג

שר הדתות

השר יוסף בורג: „חוש ההומור מחזיק אותי בחיים".

דוקטור יוסף בורג, שר הדתות. בן 77, יליד גרמניה (דרזדן), נשוי, אב ל־3, סב ל־6. דוקטור לפילוסופיה, מוסמך לרבנות, עלה ארצה ב־1939, חבר־כנסת מהכנסת הראשונה. כיהן כשר הבריאות, שר הדואר, שר הסעד, שר הפנים והמשטרה. גר בירושלים, ברחוב בן־מימון.

אני מתעניין מאוד בתולדות יהודות גרמניה. השנים הפורמטיביות שלי היו ברפובליקה של ויימר, וכמי שחי בצורת השם, מהזוהר שבתקופת ויימר ודרך שנות השואה לתקומת ישראל, התקופה הזאת – [illegible]

[illegible]

...רוצה לעשות שניתז את 30 השנים האחרונות.

...אתה גאהז שמינית שבשמינית של גאווה מותרת לתלמיד חכם, ואני גאה במספר הנפשות שהצלתי בתקופת השואה ובעובדה שלמרות העיסוק הפוליטי האוכל את העצ־ מות, לא הייתי מנותק אף לילה אחד ממקורות היהדות.

...אתה חזקז אני תמיד מעדיף פשרה, לפי הכלל – מוטב פשרה רווה מאשר משפט שמן ומשוך. אבל כשזה נוגע לערכי יסוד יהודיים, אני חזק – וזהו.

...היתה נקודת המיפנה בחייךז כשהחלטתי שאני רוצה להיות רב, כשירות לעם, וכשה־ תחתנתי עם רבקה.

...אתה מאוכזבז ממה שהולך עכשיו במדינה, שהמילה ציונות קיבלה מרכאות, שתלמי־ די אג. גורדון עושים שוק בשבת, שילד נרצח בדיסקוטק בליל שבת. ההתפתחות החבר־ תית הערכית הזאת אינה לפי רוחי.

...מה קשה לך לסלוחז כשמישהו משקר לי. צריך לחיות כך שאפשר להסתכל בעיני הזולת. ברגע שהוא משקר, הוא שבר את יסוד הדו־קיום.

...התכונה שלךז העובדה שאני רואה תמיד גם את העמדה של הצד השני.

...מאחיד אותךז בוטח בשם – חסד יסובבנו. הבטחון בשם לא מביא לפסיביות, אלא נותן שקט נפשי.

...אתה נעלבז הכל לפי המבייש.

...מביך אותךז זו שאלה מביכה.

...אתה תפתעותז לא. האידאלים יכולים להיות בלתי רציונליים, אבל החיים צריכים להיות מסודרים.

...אתה מפנק את עצמךז קונה ספרים.

...השונאים שלךז אני לא חושב שיש אדם שאני שונא אותו, ואני מקווה שאין אדם השונא אותי.

...אשור לך להתרכזז אני מתרכז אינסטנט וקונסטנט, ברוך השם.

...המאכל האהוב עליךז היה היה. היום יש ירקות, מה לעשות, דיאטה. כל קילו פחות זה בריאות יותר.

...החברים שלךז כל תחנה בחיים יצרה היכרויות וידידויות. אני חי במעגלים שונים. ...שני חברי ילדות, חברים מהתנועה, חברים מהמפלגה. כמו שעל עץ רואים את הטבעות – כך בקורות חיי אדם.

...היית רוצה להחטיף סטירהז אין. זו לא השיטה שלי.

...אישיות הסטורית אתה מעריך במיוחדז רבן יוחנן בן זכאי, ומבחינה אחרת – פרנץ רוזנצוויג.

...גיבורי ילדותךז גיבורי קרל מאי, הבוקסרים דמפסי ושמיילינג, בר־כוכבא.

...קושר אותך לאנשיםז טוב לב, שכל, אינטליגנציה והשכלה.

...זכרון הילדות החזק שלךז כשהייתי בן 9 היתה רבולוציה בגרמניה, ואני זוכר חיילים ...דגלות מכתפי הקצינים. שנה אח"כ, כשהתקבלתי לגימנסיה, הלכתי לדקטור והו־ דעתי לו שבשבת אינני כותב. הוא ענה – לא יתכן, כולם כותבים גם בשבת. אמרתי – ...הרבולוציה ועכשיו כל הדתות שוותו קיבלתי רשות לא לכתוב בשבת.

...אתה אוהב לעשות עם ילדיךז לשוחח. קצת פוליטיקה, קצת ספרות, קצת חיים, עם ...על עיסוקיו. צביה בקיבוץ וגמרה לימודי לשון; חותני חוקר תולדות קהילות ...יהודיות בצפון־אפריקה בימי הביניים; עם עדה אני משוחח כהיפוכונדר אקדמאי, עם ...על פילוסופיה פוליטית.

...אתה מתעבז מעשה אנטי־יהודי דמונסטרטיבי, כמו אכילת חזיר מתוך התלהבות ...אידאולוגית. פשע – בייחוד סמים – מפני שהם הורסים דור, את התופעות השליליות של ...הפולצה ויטה ואת הפסבדו־קולטור.

...ישראלי בעיניךז אשתי וילדי. ישראלי הוא היהודי בבית. הצרה היא שלעיתים הוא ...את ההגדרה של ג'נטלמן – אדם המתנהג יפה גם אצלו בבית. אחד מבין שהוא יכול ...חזיר ביום כיפור מפני שהוא בבית, ושני מבין שהוא יכול לזרוק אבנים ביום כיפור ...מפני שהוא בבית.

...עוד אתה רוצה ללמודז רוסית וערבית (שהתחלתי בברלין ואני מתבייש שעדיין אינני יודע). על סינית אני מוותר, מטעמי לוח זמנים דחוס.

...היית רוצה לנסועז אני בן שבעים ושבע וחצי והייתי ב־72 ארצות...

...תוכניותך לעתידז בין השאר, לכתוב ספר אוטוביאוגרפי. אני נשיא התנועה העולמית שלנו, ומאמין בצורך הסינטזה בין ערכים דתיים ולאומיים. אנחנו מפלגה הבונה גשרים בשעה שהיום המגמה נוטה לקיצוניות, וזה מורגש גם בברוקלין וגם בירושלים. אני רואה צורך לבסס מחדש ולהפיץ את הרעיונות שלנו. חוץ מזה, אני גם חבר־כנסת.

...מוסיקה קלאסית. נהנה מאוד גם משירה יהודית ... אצלי זה חלק מהשורשים, ואני הייתי בעד ... עד לפני שהופיע הספר "דוגס". העניין שלי בציור הולך עד האימפרסיוניסטים. מה שאח"כ, לא מעניין אותי במיוחד, חוץ מפה ושם ציירים כמו קטה קולביץ – בגלל האספקט הסוציאלי.

הבית בשבילי זה לא מלון, זה הנמל שממנו האניה יוצאת ואליה האניה חוזרת, וחכמינו אמרו – [illegible]

[illegible]

מאשה בצ'כיה. היא כתבה שמעלון של "המזרחי" התברר לה שבת"א פעיל אחד, רוקטור בורג, והיא מניחה שאני אותו בורג שהייתי מדריך שלה בברלין והיא רוצה להודיע לי שהיתה עם אמי באותו תא בטרייזנשטט, שאמי מתה מטיפוס, שהיא נקברה בתכריכים שהביאה איתה ושנתנה לה את שמלת השבת שלה... האשה הזאת חיה היום בירושלים ונשואה לאדם שהיה איתי בצעירי "מזרחי" בברלין. את רואה איך מעגלים נסגרים.

אצל אדם נשוי, שטח פרטי הוא שניים, לכל הפחות. סינטזה. הנה, בצילומים שעל הקיר הזה את רואה את אחי־אשתי עם אבי־סבה, ב־1912, בראש חודש, חתונה או חול המועד, כי הם בשטריימל. והנה אביה, שהיה רב בחברון עם סבה, שהיה רב ביפו ואבי סבה, והנה האח שנרצח בחברון ב־1929. ועל הקיר הזה הסינגוגה בדרזדן, בניין שנבנה לפני 130 שנה ע"י אותו אדריכל גוי שבנה את האופרה בעיר, ונשרף בליל הבדולח. את המדריך שלי בבני־עקיבא, שהיה מזכיר הקהילה, הכריחו לרקוד עם ספר תורה מסביב לבניין הבוער. והנה בית־כנסת בקהיר. שצייר שמואל כץ בימי המשאזמתו. אלה הם חייך.

„אם אני ייקה? בהשוואה לאחרים – כן, אחרת לא. אני מקווה שבשכל אני גליצאי אוקראיני, בלימוד – ליטאי, בפילוסופיה – יהודי גרמני ובמהות אני משתדל להיות יהודי של הדור הזה וכל הדורות שהיו ויבואו".

ופה, בחדר הקטן, אבק דרכים, מזכרות מנסיעות וצילומי הילדים והנכדים. תמיד, בכל רגע פנוי שהיה לי, הלב היה נתון למשפחה. אין יום או שעה שאינני חושב עליהם, והיו הרבה שעות וימים טובים שהיינו יחד. מה אני עושה בבית? אני מסדר שעון שבת. האמת היא שאני שונא לעשות דברים טכניים. [illegible]

[illegible]

ראיינה: נורית ברצקי
צילום: יצחק אלחרר

נורמן לווינקיינד

(המשך מעמוד 8)

רב־פקד ארנון נבות, ראש היחידה לאיתור נעדרים במטה הארצי של המשטרה, משחזר: "הנתונים היו אולם ונחו־ספציפיים לקיום סריקה בשטח. אפילו סיקה מן האוויר אי־אפשר לכסות את כל שטח השיפוט החוארית. נזקקנו למידע נוסף".

למרות זאת, כעבור כמה ימים הוזנק מסוק שטס מעל דגרי וכמשך מספר שעות סרק את הערוצים החולות הנחלים בסביבה. שוטרים ובני משפחת סרקו מערות באיזור קומראן, עברו באזת־נוער באיזור ירושלים. בדואים תושבי נחקרו ואחד מהם סיפר שאמנם הבחין בנער, למרות זה לא היה כל חיזוק.

מרות שנורמן היה צעיר בעל מנת משכל גבוהה ביותר, סטודנט לרפואה בבית־ספר מובחר בלונדון, בן למשפחה אמידה ומבוססת, ללא כל רקע בעייתי עלול להעלות מחשבות על נטישה מרצון, בדקו החוקרים גם אפשרות שנורמן השתקע באחד המנזרים בסביבה תוך פתאומי להנתק ממשפחתו וסביבתו. נבדקה אפשרות שירד לסיני וכמובן – האפשרות שעזב ארץ בלא ידיעת בני משפחתו. הבדיקות לא העלו

נוך יאושם, החלו בני המשפחה לפנות לגורמים, כפי שארע במקרים דומים בעבר. המשטרה, שאף היא נכונות לסייע בכל מחיר, הסכימה להסתייע בכל מידע פראפסיכולוגי שהמציאו היידעונים. אף לא כיוון את מקום הימצאות הגופה. באחד הימים יצא רב־פקד נבות עם רב־סרן במילואים מהיחידה לאיתור נעדרים של צה"ל לסריקות באיזור קבר נעלין בשומרון, לאחר שהמשפחה שלחה מידע כאילו נורמן קבור בשומרון. רב־פקד נבות והארכיאולוג דני בהט סרקו כל באר, מערה ושטח נחשד בשטח, והעלו חרס בידם.

אז נקטה המשטרה בצעד שיגרתי נוסף והפיצה את תיאורו של נורמן ברחבי העולם באמצעות האינטרפול. הוכרז פסק־זמן, והמחפשים נכנסו לתקופת המתנה. זה היה אחד התיקים שמוצו בהם כל כיווני החקירה האפשריים, ולא נותר אלא להמתין למימצא חדש.

"המשפחה הפכה עולמות. זה עלה לה הון עתק. הם צרפו פתק לפתק, עדות לעדות, הפעילו את כל מי שרק אפשר והגיעו עד לשלישו הצבאי של נשיא המדינה. המשפחה פנתה גם לסקוטלנד־יארד, ששלחה קצין לארץ. ישבתי איתו כמי שמצוי בכל פרטי החקירה והחיפושים. הוא בא לכאן עם סידרת שאלות, והוכחנו לו שכל רעיונותיו כבר נבדקו", סיפר הארכיאולוג בהט.

ב־21 במרס 1985 נתגלה לראשונה קצה החוט. גיאולוגים ביצעו סקר באיזור מצפה שלם, במקום המרוחק ממסלולי מטיילים, כזה שהחוקרים לא היו מגיעים אליו בדרך רגילה. לרגלי המצוקים שמעל כביש ירושלים עין־גדי נמצא תרמיל־גב ובתוכו מסמכים: דרכון על שמו של נורמן לווינקיינד, תעודת הסטודנט שלו, 160 דולר במזומן ובהמחאות־נוסעים, ורשימת מספרי טלפון של קרובים בישראל. הסורקים העבירו את התרמיל למיחלק האבידות ומציאות במשטרת ירושלים.

רב־פקד נבות: "יצאתי לבדוק את תכולת התרמיל. גיליתי כי ליד המסמכים נמצא כמעט כל כספו של הנעדר, פרט לסכום פעוט של מחיר כרטיס האוטובוס מכפר־סבא לעין־גדי. מכאן הסקתי ברמת סבירות גבוהה שנורמן לא נשדד ונרצח. מציאת הדרכון אישרה את ההערכה שנורמן לא עזב את גבולות הארץ. באותו יום יצאתי לאיזור מצפה שלם, והגיאולוג הצביע על המקום בו נמצא התרמיל. זו היתה כמובן נקודת־המוצא לתחילת הסריקות והחיפושים בשטח".

"בשיתוף פעולה עם אלי רז מקבוץ עין־גדי החלטנו לסרוק בשלב הראשון את כל המערות הידועות כמקום משכנם של הטורפים הגדולים, נמרים וצבועים, וגם קיני צפורים דורסות, בניסיון לאתר שרידי אדם. ב־22 במרס 1985 יצאתי עם אלי וקבוצת חברים מעין־גדי לבצע את החיפוש. אלי רז, חתול מדבר ואגדה מהלכת על שתיים, מכיר כל שביל, כל נקיק, כל מערת נמר וצבוע באיזור. מטפס על מצוקים ללא חבל וללא עזרה אחרת. רק היעלים אולי יכולים להתחרות בו. ראיתי אותו מסתובב על מצוק בגובה של מאה מטר, והצטמררתי", מתאר קצין המשטרה. אולם החיפוש הראשון לא העלה דבר. סריקת המערות היתה מפרכת ונמשכה כמה חודשים. "סריקה של כל מערה זה מבצע שלם, וכרוך בהשתלשלות בחבל לנקיקים ומערות", סיפר אחד המחפשים.

עתה גוייסו מיטב הכוחות של היחידות לאיתור נעדרים של צה"ל ומשטרת ישראל, לרבות אנשי המעבדה הניידת לזיהוי פלילי המתמחה בחיפוש וסריקות בקרקעות בזירות פשע. הוחלט לבצע סריקה שיטתית של המצוק בו נמצא התרמיל ושל האיזור שמתחתיו – קילומטר וחצי מדרום למצפה־שלם, או קילומטר בקו אווירי מכביש ירושלים עין־גדי.

ב־3 ביוני 1985 יצאו הכוחות המשותפים לשטח ופתחו בחיפושים אינטנסיביים. רב־פקד נבות: "הקמנו חפ"ק ליד הכביש, והתפצלנו לשתי קבוצות סורקים: חלקם התקדמו־ועלו לכיוון מקום גילוי התרמיל, וקבוצת סורקים שניה נעה על המצוק, שגובהו כמאה מטרים. אלי רז ירד בסנפלינג מהמצוק למטה. הוא נע כמטוטלת על קיר המצוק ימינה ושמאלה, כשהוא מאריך מדי פעם את החבל ובודק כל מערה וכל שקע בסלע. הוא נבך באצבעותיו בקרקע בחיפוש אחר מימצאים. קיווינו שהגופה תימצא במצוק שמעל התרמיל. זה היה אירוע דרמטי עוצר נשימה".

ג'וליאן, אביו של נורמן, השתתף בעצמו בכל הסריקות שנערכו בראשית חודש יוני אשתקד. הוא מתאר זאת ביומן מפורט שחיבר: "באיזור החיפושים, במרחק של שבעה ק"מ מצפון לשמורת עין־גדי, קטעו מצוקים רבים את נתיב הצעידה. לפי עצת המומחים, התחלנו לחפש במערות ובנקיקים המשמשים למגורי חיות, אבל לא גילינו שרידי אדם".

(המשך בעמוד הבא)

> "יחד עם איש שמורות הטבע עליתי למרבץ ידוע של נמר במרחק של מאה מטר ממקום התרסקות הגופה. שם מצאנו חלק ממכנסיו המוכתמים של נורמן. בדיקות מעבדה קבעו שאלו כתמי דם, אבל לא הצליחו לקבוע אם זה אמנם דם אדם".

רב־פקד ארנון נבות, ראש היחידה לאיתור נעדרים במטה הארצי של המשטרה
(צילום: שמואל רחמני)

מדבר יהודה: מסוכן, אבל "לא קבר אחים"

מדבר יהודה הוא הטריטוריה שלו. לגבי ידידו של אלי רז, פחות מסוכן שם מאשר בתל־אביב. חוקי הפלילים התעבורה של העיר מסובכים יותר מכללי ההתנהגות הנכונה במדבר, והסכנות בכרך הגדול גדולות על אלו של המדבר. אבל גם אלי רז אינו מתעלם מסכנה מדברית אחת רצינית ומאיימת: הפרש הגובה הנדיר בין ההר לים־המלח, המקנה עוצמה אדירה לזרמי המים השוטפים את השטח ומבתקים אותו לקניונים.

אלי רז: "זהו שטח מדברי לא מאוכלס, ולכן הוא מושך במיוחד את אותם מטיילים המבקשים לפרוש מהמרכזים העירוניים. זה שח תמיד, גם לפני אלפי שנים, מנימוקים דתיים, פוליטיים וחברתיים. אבל כשמתבוננים בשטח הזה במפות, מתרחשת טעות אופטית. במפות לא רואים את הפרובלמטיקה של השטח ולכן תיכנון הטיולים על פי מפות בלבד, הוא לקוי".

"רוחבו של מדבר יהודה 17 ק"מ בלבד וארכו 80־90 ק"מ. הבעיות מתחילות עם אנשים המבקשים לבלות במדבר זמן קצר, ונכנסים אליו ברכב עד כמה שניתן – ומתחילים ללכת בניסיון לחצות אותו בזמן קצר. הם אינם מודעים לכך שק"מ עם קניונים אינו ק"מ רגיל".

"נחל דרגות במיוחד מספק לנו הרבה צרות: המטיילים לא מכינים שיעורי־בית ומסתפקים במפה. בחור צעיר שיודע ללכת בדרכים רגילות, כמובן – שבעה ק"מ בשעה, בונה לעצמו לוח־זמנים מוטעה ויוצא לדרך. כך נכנסים לחושך".

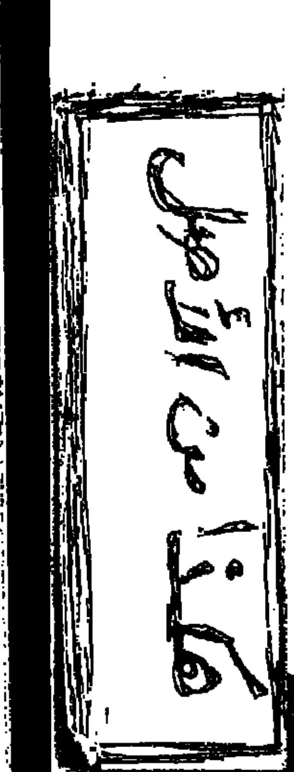
"המקרה של נורמן הוא מקרה מובהק של תיכנון לא נכון הנובע מאי־הכרת תנאי־השטח. הוא קיבל מסלול מדרום לצפון הכרוך בחצייה מתמדת של קניונים. מלכתחילה לא היה לו סיכוי להגיע ליעדו בזמן סביר. כשהתייאש, ביקש לפרוש מהמסלול, ועשה את זה במקום שממנו נראה לו הכביש שלמטה הכי קרוב".

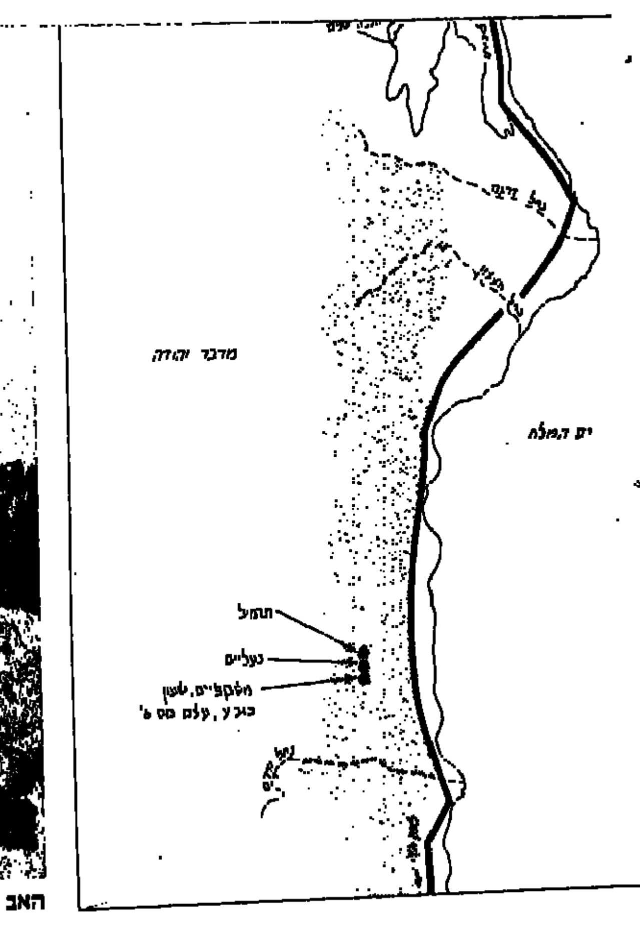
"למדבר יש חוקים משלו, והם הרבה פחות נוקשים מחוק הפלילי ומחוקי התנועה. מי שמגיע למדבר צריך להתנהג לפי הכללים – ואז הסכנות הרבה יותר קטנות. מדבר יהודה איננו קבר אחים".

"הסכנה הגדולה ביותר, בחורף, היא סכנת השטפונות. אסור לישון בערוצי מדבר יהודה ואפילו לא לטייל בהם בימים המועדים לשטפונות. באמצע שנות השבעים נסחפו בו למוות ששה בחורים מהטיול המפורסם של תפע'חיים".

"הסכנה הגדולה ביותר בקיץ היא סכנת ההתייבשות. רוב המטיילים אינם מודעים לכך שעליהם להרבות בשתיית מים גם אם הם נדמה להם שאינם צמאים. אסור להמתין לתחושת הצמא. בתנאי המדבר מאבדים מדי שעה ליטר נוזלים. אי־אפשר לסחוב 8 ליטר מים לטיול רגלי של שמונה שעות, ולכן צריך לשתות הרבה לפני היציאה לטיול".

"עד היום לא היה אף אירוע של טריפת אדם במדבר יהודה. היו הרבה אירועים של מפגשים בין אנשים ונמרים, אבל לא היה איום תקיפה. גם אני נקלעתי לכמה מפגשים עם נמרים. פעם אחת ישבתי מתחת לעץ וצפיתי בצפורים. לפתע גיליתי נמר שישב על ענף, מטר וחצי מעלי, וצפה בי. ביצעתי נסיגה מבוקרת לאחור וממרחק בטוח צפיתי בנמר, שהיה רעב, יורד מהעץ וטורף שפן".

האב ובנו, נורמן וג'וליאן לוינקיינד, בישראל: תמונתם המשותפת האחרונה.

(המשך מהעמוד הקודם)

אז נתגלה המימצא הראשון לרגלי המצוק שמרום למצפה־שלם, במרחק של עשרות מטרים מהמקום בו נמצא התרמיל: היו אלה נעלי ההתעמלות עם תווית "דנלופ". האב ג'וליאן, שהשתתף בחיפושים, נטל את הנעלים בידיו ואישר בקור־רוח – "זה של נורמן". החוקרים סברו שמקום הימצאן של הנעליים יעיד על כיוון התקדמותו של נורמן על המצוק. "הגענו למסקנה שנורמן החל לרדת במצוק בלא שהיתה לו אפשרות להעריך עד כמה המצוק מסוכן. אתה מתחיל לרדת ומגלה – מאוחר מדי – שאתה לכוד במצוק תלול בעומק של מאה מטר. אתה מנסה לחזור ונוכח לדעת שהחזרה קשה לאין ערוך מהירידה. אני מניח שנורמן נותר ללא מים, על סף התייבשות ובאפיסת כוחות. במצב זה, כשהכביש נמצא בטווח־ראייה ומכוניות נעות עליו, יש להניח שהוא החליט להסתכן במידה לא מקובלת אצל אדם במצב נורמלי. כדי להקל על הירידה במצוק, הוא השליך תחילה את התרמיל ואחרי־כן חלץ את נעליו. אולי חשב שברגלים יחפות יהיה לו קל יותר להיאחז בסלע. לדעת המומחים, אפשר שזה עלה לו בחייו".

הסורקים המשיכו לנוע דרומה, וגילו מיכל תרסיס דיאודורנט. אביו של נורמן אישר במגור ראש: "קנינו את זה יחד".

לפתע, בערוץ שלרגלי המצוק, גילתה קבוצת סורקים נוספת שכללה את אנשי המעבדה הניידת, פיסת עצם באורך 40 ס"מ, יבשה לחלוטין. הכוח התפצל לשני ראשים: חלק מהאנשים החל לסרוק לרגלי המצוק מדרום לצפון, והקבוצה השניה חיפשה מימצאים נוספים בערוץ בו נמצאה העצם. היא נתגלתה בדרדרת – מיצבור של חלוקי אבן שנוצרו משחיקת סלע. הסורקים החלו לנבור בין חלוקי האבן ומצאו עוד כמה פיסות עצם וקווצת שיער שהיתה דבוקה לשיח קוצני.

רב־פקד נבות: "פתאום מצאנו באמצע המדבר קווצה של עשרות שערות שנדבקו לשיח. זה חייב עבודה יסודית וסריקה מעולה. לאט לאט התגבש פסיפס באמצעותו ניתן היה לשחזר את הטרגדיה, פחות או יותר. שכן בהמשך גילינו לרגלי המצוק שעו־יד המצוק ולידו זוג משקפי־ראיה – חפצים שאביו של נורמן אמר כי הם של בנו. שרשרת השעון היתה מעוקמת מפגיעה קשה, והמשקפיים היו מנופצים. הערכנו כי זה היה מקום הנפילה של הנעדר. בערוץ שמתחתיו נמצאו העצמות והשיער, ובהמשך הדרך פיסת כר עם כתם דם יבש וכובע".

לפני השלמת השיחזור נשלחו כל המימצאים לבדיקה במעבדות המשטרה, בבית־הספר לרפואה של אוניברסיטת תל־אביב, ובמכון לרפואה משפטית באבו־כביר. המומחים במעבדות השונות הגיעו למסקנה זהה: העצמות הן עצמות אדם וכך גם השערות. העצמות שנמצאו הן חלק מעצם הירך של אדם שגילו המשוער 20, וזמן מותו המשוער לפני שנתיים־שלוש.

אלא שבכל המימצאים הללו לא היה די כדי לקבוע חד־וחלק כי נורמן לוינקיינד אכן נהרג, למרות שלחוקרים היה ברור שבאיזור זה לא דרכה רגל אדם במשך שנים רבות. החוקרים לא יכלו להוכיח ששרידי הגפיים אכן שייכים לנעדר. אחרי הכל, אדם יכול להמשיך לחיות גם לאחר שנכרתו חלק מגפיו. על סמך המימצאים האלה, שום פתולוג או רופא משפטי לא יחתום על מותו של נורמן.

לבקשת משטרת ישראל באו חוקרי הסקוטלנד־יארד לבית־הוריו של הנעדר בלונדון ואיתרו קווצת שערות על המסרק האישי של נורמן. השערות נשלחו לישראל. במעבדות המחלקה לזיהוי פלילי של משטרת ישראל נערכה בדיקה משווה בינן לבין השערות שנמצאו דבוקות לסלע במדבר, ואז נקבע ברמת סבירות גבוהה ביותר כי האחרונות–הן אכן שערותיו של נורמן לוינקיינד. אולם מומחי המעבדה סרבו לקבוע זאת בוודאות.

המשקפיים והשעון שנמצאו במדבר יהודה נבדקו בסורקים אלקטרונים. הקביעה היתה שהשעון והמשקפיים נפגעו כתוצאה מחבטה בסלעים עקב נפילה במהירות גבוהה. אומר קצין המשטרה נבות: "אילו השעון היה נזרק מהמצוק, יתכן שהזכוכית היתה נשברת. אנחנו מצאנו רק שרצועת הפלדה של השעון התעקמה. הסקנו שזה יכול היה לקרות רק אם השעון היה קשור למשהו כבד, כמו למשל גוף אדם הנופל בעוצמה וגורם לעיוות בשרשרת. כך נוסף עוד מרכיב בפסיפס. כיון שלא נמצאה גופה שלמה ונתבקשנו להוציא תעודת פטירה על סמך מימצאים נסיבתים, חשבנו כי בידינו די ראיות כדי לשכנע את הרבנות ואת מנהל המכון לרפואה משפטית, שיקבעו כי נורמן לויקיינד נפטר".

שיחזור משוער של המומחים: נורמן לוינקיינד ירד מהאוטובוס בתחנה הדרומית של חניון עין־גדי, והחל לצעוד במעלה אחד השבילים לרמת המדבר. הוא החל במסע רגלי מדרום לצפון כאשר מגמת פניו לשוב לכביש ירושלים עין־גדי בנקודה צפונית יותר. ההערכה היא כי נורמן, בחור אתלטי, נזקק לשני ימי הליכה לפחות כדי להגיע לאיזור בו מצא את מותו. למצוק שליד מצפה־שלם הוא הגיע באפיסת־כוחות ועל סף התייבשות, לאחר הטיפוס המפרך בין המצוקים והוואדיות, מטושטש מהררך המפרכת ומהשמש הקופחת של ספטמבר. הוא בילה לפחות לילה אחד בשינה במדבר. לקראת הסוף, כשהבין כי טעה, חיפש נתיב ירידה לכביש ולא מצא. משאפסו כוחותיו - החליט להסתכן ולרדת במצוק.

נורמן לוינקיינד, בחור אינטליגנטי שהוטעה לחשוב כי יוכל לטייל בגפו במדבר יהודה עם שני בקבוקי משקה קל. שלא מדעת שבר כמה כללי־יסוד ושילם על כך בחייו.

ועדיין היתה תלויה ועומדת השאלה מרוע נמצאו עצמות בפיזור של עשרות מטרים, ומדוע לא נמצאה הגופה שלמה? זואולוג רשות שמורות הטבע ואלי ח מסבירים כי צבועים ונמרים מסוגלים לגרור חלק גופה, לפעמים אף גופה שלמה, למרחק של קילומטרים למאורתם על מנת לאוכלה ולהאכיל בה את גוריהם. רב־פקד נבות: "יחד עם איש שמורות הטבע עליתי למרבץ ידוע של נמר במרחק של מאה מטר ממקום התרסקות הגופה. שם גם מצאנו חלק ממכנסיו המוכתמים של נורמן. בדיקות מעבדה קבעו שאלו הם כתמי דם, אבל בגלל הזמן הרב שחלף – הם לא הצליחו לקבוע אם זה אמנם דם אדם, ולא את סוג הדם".

בעלי־חיים שוכני המדבר סייעו לחסל את המימצאים בשטח, ומה שלא טישטשו השלימו מי השטפונות. עד עצם היום הזה לא נמצאו הגולגולת ושרידי הגופה, זולת כמה עצמות. למרות זאת היה בצירוף העובדות הנסיבתיות כדי לקבוע את מותו של נורמן. החוקרים נועצו ברב הצבאי הראשי האלוף גד נבון, וזה סיפר על מקרים דומים של חיילי צה"ל שנעדרו והוכרזו כמתים. הוחלט להיעזר גם בחוות־הדעת הזאת. המכון לרפואה משפטית כתב ברוח זו להורים, ושלטונות בריטניה הוציאו תעודת פטירה. העצמות נשלחו ללונדון, אולם טרם הובאו לקבורה. במשפחה ממתינים בתקווה לגלות שרידי גופה נוספים.

במכתב תודה לכל הגורמים שטיפלו בפרשה כתבו בני־הזוג לוינקינד: "אנחנו מתפללים שנוכל להביא את נורמן למנוחת עולמים במהרה. אנחנו מתפללים לעזרת השלטונות בישראל ואנגליה כדי שנוכל לסיים את הפרשה בהקדם. החיים נמשכים, אבל בשבילנו – בלי נורמן – הם לעולם לא ישובו להיות כפי שהיו". בינתיים, ובאין קבר, הם מסתפקים בתפילת זכרון ביום השנה להעלמו של בנם במדבר יהודה.

יצחק בן־חורין

ריח הבושם, ניחוח הכסף

אומרים שלכסף אין ריח. אולי. מה שבטוח הוא שריח טוב עולה כסף, והרבה. מאז ערוגות הבושם של שיר השירים שהעירו ועוררו את התשוקה, עברו עסקי המור והלבונה מהפך עצום. כיום ניצבת מאחורי מדפי הבשמים בפרפומריות תעשיית אשליות חובקת עולם המגלגלת מאות־מיליוני דולרים בשנה.

מאת יהודית חנוך

כמה שילמתם בתקופה האחרונה בעבור בקבוק הבושם או ה"אפטר שייב" שמוסיף לכם קצת ניחוחות נעימים לחיים? שלושים ש"ח? חמישים? שמונים? הרבה יותר? יש יצרנים שהנוזל הריחני הזה עלה להם בערך שלושה ש"ח. מדהים? ההסבר לפער התיווך, שברוב המקרים מסתכם במאות אחוזים, הוא אחד הסודות השמורים ביותר של יצרני הבשמים.

לא, הם אינם גורפים לכיסיהם את כל הסכומים הגדולים המהווים את ההפרש בין אותם שלושה ש"ח למחיר הסופי ששילמתם אתם בפרפומריה או בכל־בו. בדרך הזו יש כמה וכמה תחנות שהיצרנים ומוצריהם צריכים לעצור בהן, לא בלי להשקיע בהן כסף נוסף – ובגדול.

דוגמה: חמישה־עשר מליון דולר ושלוש שנים של מחקר, במהלכן נערכו ניסויי־מעבדה יקרים במאות – אם לא אלפי – ניחוחות בושם, עברו על חברת "כריסטיאן דיור" עד שראתה את הבושם שלה "רעל" (Poison) ארוז בבקבוקים. הסכום הנ"ל עדיין אינו כולל את ההוצאות על מסע־הפרסום האדיר שנערך לבושם, שגם הן מדהימות: בלונדון, למשל, עשו לו חגיגת־היכרות במועדון־הלילה המפואר "היפודרום", במחיר המכובד של ארבע־מאות אלף דולר. כשהגיע הבושם לישראל השיקו אותו כאן בחגיגה צנועה בהרבה... מה שמיוחד (ומייקר) את "רעל" היא, בין השאר, תוספת דמוית עט־נובע עדין הכלולה באריזתו. טובלים את העט בבושם, שמים בארנק ואפשר לחדש את הניחוח במשך שעות ארוכות על־ידי מגע קל בעט מאחורי תנוכי האוזנים או בפרקי הידיים, איזורי הגוף בהם ניתן לחוש בפעימות הדופק הם "איזורי הבישום" המסורתיים.

"באריניה", בושם חדש שהגיע לא מכבר לישראל, זכה כאן לקבלת־פנים חגיגית ב"גן אורנים". הבושם נקרא על שם הלנה רובינשטיין. "באריניה", ברוסית, פירושו נסיכה, והגברת הזקנה שהקימה את חברת התמרוקים העצומה הזו זכתה להיות מונצחת בניחוח פרחוני המורכב מ־300 (!) חומרים שונים.

הבושם השלישי שהושק בארץ לאחרונה – זמן קצר לאחר הופעתו בפאריס – הוא "איזאטיס" של ג'יוואנשי, הוא "מתגורר" בבקבוק סופר־מודרני ומפיציו מגדירים את ריחו כשילוב של ניחוחות פרחים, עצים ונוסף של "ניחוח חייתי", בהחלט לא בושם של בוקר.

בכל שנה תוגנת התעשייה הופעת בכורה לעשרים או שלושים בשמים חדשים, אבל רק לחמישה עד שבעה מהם יש סיכויי הישרדות לאורך שנים בתחרות הקשה והקטלנית השוררת בעולם הבשמים. הסיכויים הטובים ביותר הם של אותם בשמים הנושאים שמות של בתי־אופנה מפורסמים, כמו איב סאן־לורן, דיור, נינה ריצ'י ושאנל, הבושם המפורסם, "שאנל 5", הוא אחד הוותיקים, בעל ערך כמעט הסטורי, והופיע לראשונה בשנת 1921. לא מכבר הוכנס לשוק "נכדו" הצעיר – "קוקו", המנציח את שמה הפרטי של שאנל הגדולה.

ששת הבשמים המפורסמים ביותר בעולם כיום הם "ריב גוש" ו"אופיום" של סאן־לורן, הממשיכים להיחטף מהמדפים למרות מחירם, "שאנל 5", "White Linen" ו־"Youth Dew" של אסתי לאודר, ו"Anais Anais" של קשרל, קשרל הוא יצרן בגדים צרפתי שהצליח להמציא בושם האהוב במיוחד על נשים צעירות.

כל אחד מהבשמים הנ"ל מכניס ליוצריו בין שלושה לחמישה מיליון דולר בשנה, ובשביל סכומים כאלה באמת כדאי להתאמץ. אבל גם ההשקעה ביצירת בושם חדש היא אסטרונומית, ולכן, מאחורי הבקבוקונים היפים והניחוחות הנעימים, ניצבות בדרך־כלל חברות־ענק פיננסיות. כריסטיאן דיור נקנה לפני מספר שנים על ידי חברת "הנסי", יצרני שמפניה וקוניאק, מאחורי "ראלף לורן" האמריקני עומדת חברת "לאוריאל", יצרנים של צבעי שיער ותמרוקים. מה שמעצבי האופנה מקבלים כעבור ה"חתימה" על הבשמים הם תמלוגים כבדים דיים המספיקים להם למימון בתי־האופנה שלהם. לעצב ולייצר אופנה – זה עסק שתובע כיום סיבסוד רציני, ולכן כל מי שקונה בקבוקון בושם כזה ומשלמת בעבורו הון – יכולה להתנחם בכך שהיא תומכת בקידום האופנה...

בשנים האחרונות פלשו לעסקי־הריחות גם שחקני קולנוע, אמנים ידועים ושאר מפורסמים. פאלומה פיקאסו, בתו של הצייר, מריצה כבר כמה שנים בושם הנושא את שמה ומשמש לה כמקור־הכנסה נוסף לרווחיה מהתכשיטים שהיא מעצבת. פאלומה המרשימה מככבת במודעות הפרסומת של הבושם "שלה" לבושה באדום־שחור, עם טבעת זהב מהממת בגודלה על יד עטופה כסיה שחורה. סופיה לורן, שהשיקה את הבושם הנושא את שמה בשנת 1982, הבטיחה במודעות שריחו יטריף את דעת הגברים שיתקרבו לכל מי שתאמץ אותו. מסע הפרסום לבושם זה עלה עד כה כמיליון דולר, אבל מכירותיו הצטמקו עד כדי כך שחברת "קוטי" – שמימנה אותו – החליטה להסירו מהמדפים. סידרת הטלוויזיה "דיינסטי" שימשה כהשראה ליצרני הבושם "לעולם קריסטל", על שם בת־דמותה של לינדה אוונס היפה – אבל האנשים שהשקיעו בו יודעים שצריך למכור אותו מהר, כשאוונס תיעלם מהמסך, יתפוגג גם כוח המשיכה של "קריסטל".

מה סוד ההצלחה של בושם מסויים? התשובה לשאלה זו חמקנית ומסתורית, דומיה עתיקים כימי הבשמים עצמם. מה שמושך את האחד ידחה את חושי־הריח של השני, ונשים רבות מתקשרות לבושם יחיד למשך כל ימי חייהן, בעוד שאחרות מחליפות בשמים בקצב החלפת הגרביים.

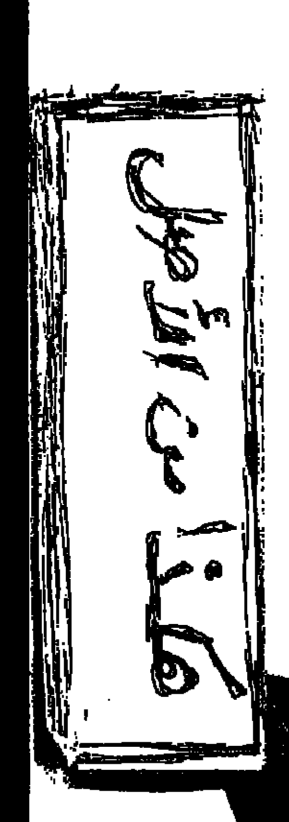
צרפת היא יצרנית הבשמים הגדולה בעולם, ובה גם מגדלים את רוב הפרחים המשמשים כחומרי־גלם בתעשייה (בעיקר באיזורים מסויימים ליד פאריס ובעיר גרס, הסמוכה לחוף הריביירה). שם יושבים הבשמים המערבבים בסבלנות קפדנית מאות סוגים שונים של פרחים, צמחים, פירות, תמציות מבלוטות של בעלי־חיים, שמנים – והרבה חומרים סינתטיים המרכיבים את המוצר הסופי.

לא רק הניחוח, גם הבקבוק והאריזה הם מרכיבים חשובים בכוח המשיכה של הבושם. האם הייתם קונים את הבושם החביב עליכם אילו נמכר בבקבוק פלסטיק פשוט? בעולם קיימת תעשייה ענקית של מעצבי ויצרני אריזות לתמרוקים ובשמים, ויצירותיהם נעות מבקבוקי זכוכית דקים ועדינים, דמויי מיכלי הבושם הקדומים שהתגלו בחפירות ארכיאולוגיות, ועד ליצירות סופר־מודרניות בסגנונות חדישים, מדהימות בעיצובן. היקר ביותר, אגב, הוא בקבוקון ה"פרפום" של סלוואדור דאלי שעוצב על־ידי האמן ונמכר – רק לאספנים – ב־2500 דולר היחידה.

מסעי הפרסומת לבשמים חדשים הם סיפור בפני עצמו. ארבעים־ושמונה מיליוני בקבוקי הבושם שנמכרים בשלם בכל שנה דורשים תקציבי פרסום אדירים. החידוש האחרון בתחום זה הוא המודעה הריחנית. מה זה? למודעות צבעוניות של דוגמנית או דוגמן ישפה על נייר כרומו מבהיק בירחוני האופנה האמריקנים החלו לצרף בשנים האחרונות מדבקה קטנה, שכאשר תולשים אותה מהדף היא מריפה את ניחוח הבושם המתפרסם בו. מורחים אותו על פרק היד – ומריחים. לא צריך אפילו לטרוח לגשת לדוכן הבשמים כדי להתיז מעט ממנו על פרק היד. מה לא עושים כדי למכור אשליות חושות.

לאכול בחוץ

"סרטנים כשרים" ביודפת

"יודפת" (ת"א, מרכז בעלי מלאכה 23), אינה נמנית עם המסעדות הכי כשרות בארצנו. אבל דווקא "יודפת" זו, מגישה לאורחיה האנינים בשר "סרטן כשר".

הסרטן הבשר הזה, שעל צלחתך הוא נראה כפיסה שוחבה סימטרית מגופתו נטולת השריון של קצי - לבנות בפנים וארמדמות בחוץ – הוא בסך הכל פיסות מה"שולקיפסיפיק", דג כשר למהדרין משמות הקזה, שניצוד בידי דייגים יפניים באוקינוס הסקו כאיזור איי סמואה. הללו קוראים למוצר שהם מפיקים ממנו (בתהליך מיוחד וחסוי) – "סורימי". תהליך זה (שבבסיסו עיקור), עושה את בשר הדג עמיד בכל מניאוויר. אין הוא נזקק להקפאה ואפילו לא לקירור קונוונציונאלי. במשך שנתיים אתה יכול להחזיק אותו בכל אקלים ומצב, ושום נזק לא יאונה לו או לאוכליו. טקסטורת הבשר שלו ואפילו משהו מהטעם מזכירים את בשר ה"קראב". הוא משווק כ"אצבעות" הארוזות בשקיות אטומות, ושמו המסחרי שלו – "אצבעות דג פילה זהבון" או בקיצור – זהבון.

ב"יודפת" ובעוד מספר מסעדות החלו לאחרונה להגיש את ה"סרטן" הכשר הזה, שקיבל את ברכת מאחורי הרבנות. מוריס, בעליה של "יודפת", טוען כי פרט לנוחות שימורו של הדג ניתן להפיק ממנו מגוונות אכילות רבות, כיד הדימיון הטובה על הכוונה. במסעדה של מוריס מוגש הדג הזה במיגוון רחב של מנות ראשונות וניתן לקבלו גם כמנה עיקרית.

סעודת ה"סרטן הכשר" העניקה לנו תירוץ מצוין לנכור את סיפה של מסעדה יקרנית אקסקלוסיווית זו, שבה עולה מנת קוויאר פרסי 180 שקל. ללקוח העני מגישים קוויאר רוסי. מחירו – רק 100 שקל המנה. מי שגם מחיר זה נראה לו מופרז, יכול להסתפק, למנה ראשונה, ברגלי צפרדעים, תשלם בעבורה 38 שקלים בלבד. למקרה־סעד מגישים "כבד־אווז בכמהין נוסח פריגור, ובתמורה נוטלים ממנו רק 24 שקל.

מאחורי המקום, המאכלים והמחירים האלה עומד גבר צעיר לשעבר, בוחמיין בנשמתו, חעונה לשם מוריס בקובי. לפני שנים היה בעליה של גלריה לאמנות שגם לה קרא "יודפת". זכר לאותם ימים הם הציורים המקוריים התלויים על כתלי המסעדה ושמוסיפים לאווירתה המיוחדת. אם תמונה כלשהי משכה את עיניך, אתה יכול – בין לגימת שמפנייה לכרסום סכסם עם קוויאר פרסי – לרכוש אותה. "יודפת" היא בית תל־אביבי ישן־נושן, בן שלוש קומות ושלוש דירות. הוא נרכש כחורבה־למחצה, שופץ ושופץ מבלי לפגוע בסגנון שנות השלושים שלו. המרצפות הצבעוניות נותרו שם מאז אותם ימים רחוקים. כך גם גרם־המעלות, הדלתות וכל השאר. בכניסה לבית דיסקרטית. דלת מוגפת. פעמון. ומזום. המסעדה עצמה בדיוטה השנייה. בכניסה באר קטן מרקליד־הסבה, שם אתה לוגם בניחותא ומכין עצמך לקראת הארוחה.

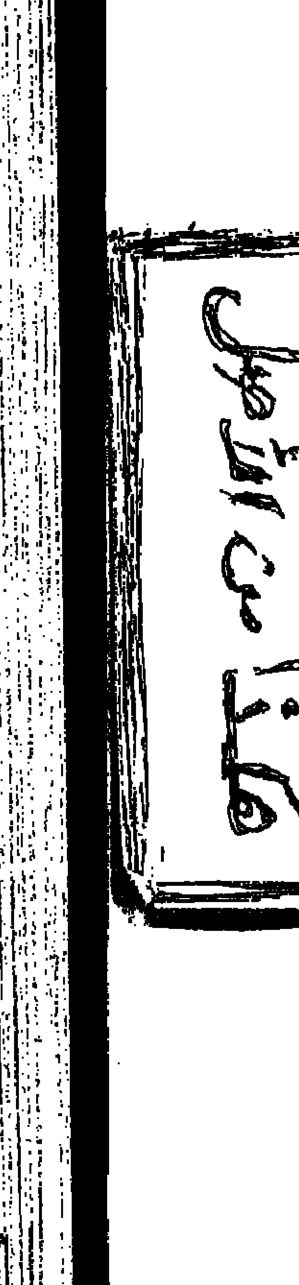
בכניסה לאולם האוכל תצוגה של מבחר יינות, ושם תיבות עץ בהירות עם בקבוקי יין "אשקלון" שהתוויות שלהם נושאות את דמות דיוקנו של חוזה מדינת היהודים. יין זה הוא "רכושו" של סוחר יינות שווייצרי נודע, מרסל הס שמו, שבשעת ביקור "סיעתי" בארץ שם עינו בבריכת יין אדום של "אשקלון" מבציר '83. יין זה, מענבי קברנה עם תוספות מסויימת של קרניאן, הלהיב את הסוחר השווייצרי, ובמקום הוא קנה את כל תכולת הבריכה – כמה עשרות אלפי ליטרים – והודיע כי את התוויות לבקבוקים יעצב וידפיס בשווייץ. הללו, עם דמות דיוקנו של הרצל על הגשר־בבזל, הגיעו ארצה כשהן ממוספרות. שיווקו של היין הוחל בסימן 90 שנה לקונגרס הציוני הראשון שהתקיים, כזכור, בבזל. קל יותר להשיג יין זה בחו"ל מאשר בישראל. כאן מגישים אותו במספר מצומצם של מסעדות יוקרה ומלונות עתירי כוכבים, ומוכרים אותו במעדנייה אחת או שתיים. הזמנו יין זה לשולחננו. לא הצטערנו.

אבל לפני שהגיעו היין וכירסומי הפתיחה, לגמנו לאיטנו "דיבונה" צונן ועיינו בתפריט. לגבי המנות הראשונות היינו פטורים מדאגה, שכן הובטח לנו מראש שנקבל מיבחר מגוון, המבוסס כולו על אותם דגי "זהבון" יפנים המכונים גם "סרטן כשר". באשר לבחירת המנות הראשונות התלבטנו בין ארנבת עשוייה בנוסח דיז'ון לבין ארנבת בשמנת, שמפנייה ושזיפים שחורים (כל מנה – 38 שקל). כדי לא להעליב את הארנבות בחרנו בחזה יונה עם כבד אווז, עשויים ברוטב שמפנייה וכמהין (45 שקל).

הארוחה נפתחה במרק זהבון, דומה מאוד למרק הדגים של דרום־צרפת (לא לבלבל עם בויאבז). המרכיב העיקרי במרק זה היה, כמובן, אותו "סרטן כשר" שבושל עם יין לבן, וויסקי, ירקות וגבינת פרמזן. אחרי־כן הובאו ארבע מנות שונות של זהבון – אחת ברוטב בזיליקום, השנייה ברוטב פרובנסאל, השלישית זהבון ברוטב מנגו והרביעית זהבון מוקרם בגבינה. יותר מכל אהבנו את שני האחרונים. בשר הזהבון הזה מאוך צייתני וסובלני, קולט כל טעם ומתמסר בהכנעה לשגיונותיו וכושר אמצאתו של הטבח. אשר למנה הראשונה־הראשונה, הרוטב בו שרה הזהבון היה עשוי על־בסיס של מנגו, ברנדי, ליקר כלשהו ותבלינים שונים. הזהבון המוקרם הוגש לשולחן בקדירה קטנה. בשר הדג שבה היה ספוג בניחוח עשבי תיבול ובשמנת והוקרם בתנור בכמה סוגים של גבינות. המנה הגיעה לוהטת וטעמה היה לעילא. מאוחר יותר יאמר לנו מוריס כי ארבע המנות הראשונות שטעמנו הן רק חלק ממיגוון האפשרויות המתוכנן, והוא מתכוון להוסיף ו"להשתעשע" בזהבון המתמסר הזה כהנה וכהנה ולהפיק ממנו מנות מרתקות נוספות.

המנות העיקריות הן סיפור בפני עצמו.

"יודפת": מיבחר מנות עשויות מדג ה"זהבון" ("סרטן כשר") היפני. ברוטב בזיליקום, ברוטב פרובנסאל, ברוטב מנגו ומוקרם בגבינה. (צילום: שמואל רחמני)

שושנת קהיר האדומה

אדיה אל־ג'ונדי, אחת מכוכבות הבד והזמר הגדולות ביותר של העולם הערבי, אורחת כמעט־שבועית בסלון שלכם בסרטי אחה"צ של ימי שישי. עתה נתונים היא ועמיתיה למקצוע במרכז מאבק איתנים בין תעשיית הקולנוע של מצרים לבין השפעתם הגוברת של קנאי האיסלאם הקיצוני.

מאת שפי גבאי

חרי ההצלחה הקופתית המסחררת לה זכה סרטה "פרוצת הבד המצ־רי" בכל העולם הערבי, החליטה השחקנית־זמרת ורקדנית־הבטן נאדיה אל־ג'ונדי להפיק – על חשבונה ובכיכובה – גירסה מצרית המפורסם "אירמה לה דוס". זה קרה לפני שנה. ... ניסה למשימת את טובי התסריטאים הערבים, ... – לאחר שהקדישו לשאלה מחשבה מרובה, ... להעביר את העלילה לתקופה המצרית ... לה ביותר, לדעתם – שנות הארבעים ... ימי השלטון הבריטי במצרים.

שכונת הזונות ה"דשמית" של קהיר שכנה אז ... במאתי רחוב השעשועים שבלב הבירה, רחוב ... אזידין, ושכונה זו, רבת סימטאות צרות ... ומפותלות, היא שהעניקה לסרט את שמו – "חמישה שערים" – לזכר חמשת שעריה. ... בשערים אלה נהגו לעבור בלילות הקצינים הבריטים ובני האריסטוקרטיה המצרית בדרכם ל"לילות האדומים" שנהגו לערוך לעתים מזומנות, לילות הילולה ופריצות בבתיהן הסגורים והמואפלים של זונות הצמרת, בתוך ערפילי העשן הכחול של החשיש.

נאדיה, שחקנית מוכשרת ואשה נמרצת, דינאמית ושאפתנית, השקיעה ב"חמישה שערים" לא רק את כל חסכונותיה אלא גם את כל כשרונותיה הבלתי־מבוטלים. היא מופיעה בו כתפקיד פרוצת־צמרת יקרה, שוברת לבותיהם של קצינים – ואפילו מושלים – בריטים ומעוררת את קנאת המצרים האמידים של התקופה. היא מתערטלת, מענטזת ושרה בפניהם, משתמשת בכל אמצעי הפיתוי האפשריים, מקפצת משולחן לשולחן בסלון ביתה הקולנועי לקול אנחות הגברים השיכורים והמסוממים המתחרים זה בזה כדי לזכות, בסוף הלילה, במקום במיטתה, בחדר־השינה המפואר שבקומה השניה.

לא פחות מכך, הם מתחרים זה בזה על הזכות לקשט את גופה במתנות זהב, יהלומים ושטרות מצריים מהגדולים ביותר של התקופה – ואז היתה לירה מצרית אחת יכולה לקיים משפחה ענייה במשך שבועיים! „נכון, גנבתי את 'אישיותה' של אירמה והשתמשתי בה לצרכי, אבל כל התסריטאים שלי קבעו שהתקופה שבחרנו בה אכן היתה ההוללת ביותר בתולדות קהיר. היא נמשכה עד אשר הכריז הנשיא גמאל עבד אל־נאצר על חזונת כבלתי־חוקית בכל רחבי המדינה".

כשהועלה הסרט על מסכי קהיר, בכמה בתי־קולנוע בעת ובעונה אחת, הודעה נאדיה לגלות כי רוחו של האיסלאם הקנאי והקיצוני המרחפת בארצה קורמת עור וגידים וניצבת מולו להכשילו.

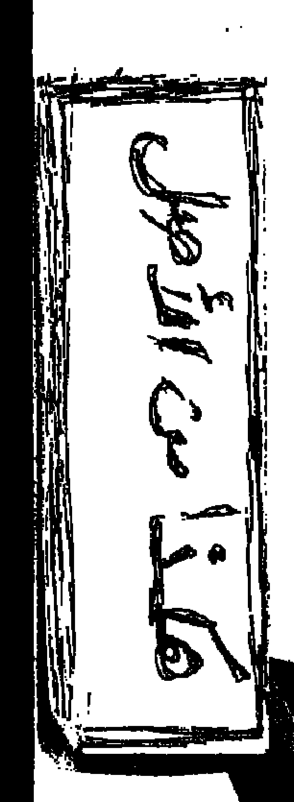
הסרט אמנם הוצג בפני אולמות מלאים, אך העתונות המקומית התנפלה עליו בשצף־קצף. הזעם יצא לא על רמתו המקצועית־אמנותית של הסרט, שלדעת המבקרים היא גבוהה מאוד, אלא שהוא הזכיר לעתונות שמצרים היא מדינה איסלאמית, וכי מתפקידה לתבוע מהצנזור לסרטים ומחזות „שלא ללכלך את מסכי בתי־הקולנוע בסרט בלתי מוסרי זה". חכמי המכללה האיסלאמית "אל־אזהר" מיהרו לצפות בעלילה, ומיד לאחר־מכן פירסמו "פתוה" (פסק־דין הלכה איסלאמי) שקבע: לפסול הקרנתו של הסרט לאלתר.

"חמישה שערים" הורד מהמסכים אחרי שלושה ימים. רשויות הצנזורה במדינות ערביות אחרות הזהירו את בעלי בתי־הקולנוע שלא לרכוש את הסרט. אולם נאדיה אל־ג'ונדי, אשה פקחית, הידועה כמי שאינה נכנעת בקלות, עקפה את החרם. תוך זמן קצר מאוד וכבמטה־קסמים הופץ "חמישה שערים" במיליוני עותקים של קלטות־וידיאו לא רק בבתי "מצרים האיסלאמית" אלא בכל רחבי העולם הערבי. שמועות מבוססות למדי מספרות כי הסרט האסור נהפך לנכס יקר אפילו בהרמונות האמירים של סעודיה, ובאורח מסתורי למדי חדר גם לכמה ספריות וידאו בישראל.

גם בסוף שנות השלושים שלה ממשיכה נאדיה אל־ג'ונדי לעורר את תאוות הבשרים של מעריציה – אפילו הם מוסלמים קנאים הצופים בסרטיה בהחבא,

(המשך בעמוד 41)

"מאהב צעיר" בן שבעים

(המשך מעמוד 39)

גופה החטוב, השמנמן כמקצת, טבורה החשוף, שפתיה קרובות ועיניה הגדולות והבוערות הביאו אותה אל מקומה המכובד בראש רשימת הכוכבים הגדולים ביותר של העולם הערבי. אגב, הצליחה להחזיר לעצמה את כל הכספים שהשקיעה ב"חמישה שערים", הגרילה את חוג הצופים בלאר־הכי ונהפכה ליעד מרכזי של עיתונאי האמנים.

האמנים הללו עמדו לא מכבר להחרים את הטקס לבחירת הסרט המצרי הטוב ביותר של השנה, משום שסרט חדש של נאדיה, "המשרתת", עלה לתחרות. שרי החינוך וההסברה של מצרים ניהלו שיחות ארוכות עם ראשי איגוד האמנים בנסיון לשכנע אותם שאין זה מעניינם לקבוע אילו סרטים ישותפו בתחרות. בסופו של פסטיוואל זכה "המשרתת" בפרס הזהב – עיטור זהב שהודבק על חזה של נאדיה – לקול מחאות כפיים סוערות וממושכות של השופטים והקהל (ואם לסמוך על דיווחי עתונאים מסויימים – תוך הסטת מבטיהם מהחזה השופע הנ"ל).

אומרת נאדיה: „מי שניסה להתנכל לי יותר מכל אחד היה השחקן נור א־שריף (ראה מסגרת), העומד בראש איגוד האמנים הערביים. הוא ראה את הסרט שלי עוד לפני הפסטיוואל, וכנראה נתקף חרדה מפני הסרטים שהביא הוא לתחרות, סרטים יומרניים אבל לדעתי".

התחרות של נור א־שריף נגד „לא עזרה לו", אמרה לא מכבר נאדיה אל־ג'ונדי בגאווה. „כל הסרטים, בכל מקום, יודעים כי באמצעות הסרטים שלי אני מציגה בפניהם את האמת על החברה שלנו, כפי שהיא. אין בהם עלילות דמיוניות, אלא סיפורים מציאותיים, סיפורים מהחיים על גברים, בעלי מעמד גבוה, אנשי־ציבור ושלטון, המתאווים לנשים זרות ויודעים לאן ללכת כדי לספק את תאוותיהם; על האריסטוקרטים המצרים של הזמנים שנשארו מן העבר, ועל האמידים החדשים של היום, המחזיקים בבתיהם נשים אוהבות וילדים ובאים לנשק בלילות את רגליהן של פרוצות יקרות בבתי־זונות ההרים".

לדבריה, קינאתם של עמיתיה למקצוע ב"משחקי הבלתי־רגיל" בסרט "המשרתת" ממש העבירה אותם על דעתם. הרמות שגילמה שם לא היתה רחוקה בהרבה מרמותה של יצאנית: משרתת של אמיר מצרי המתגורר בארמון־פאר עם אשתו הצעירה וילדיו, ולמרות זאת לוטש עיניו אל העוזרת הענייה. עם הזמן הופכת המשרתת למנהלת עסקיו ואחרי־כן לפילגשו ובעלת הארמון של מי שהיה לפני־כן מחזרה הנואש, לא לפני שנתן גט חוקי לאשתו, אם ילדיו.

נאדיה, כיום, חשה עצמה מבודדת, אך מפיקים רבים בכל רחבי העולם הערבי עדיין משחרים לפתחה בהצעות מפתות לככב בעשרות סרטים חדשים. מתוך כל ההצעות האחרונות שקיבלה נראה לה במיוחד תסריט כהפקה מצרית־לבנונית בשם "האובדת", שעלילתו נסבה – כמובן – סביב קורותיה של צעירה ממורדת, אלא שלדבריה צצה עתה ברורה בעייה חדשה: כמה וכמה שחקנים „מהשורה הראשונה" מסרבים מסרבים לככב לצידה ב"האובדת". תחילה פנו המפיקים לנור א־שריף, לאחר מכן למחמוד עבד אל־עזיז ולבסוף לשחקנים נוספים, אך כולם דחו את ההצעה.

על אף הצלחת סרטיה של נאדיה אל־ג'ונדי וכמה סרטים של כוכבים אחרים, פופולריים במיוחד, בקופה – נמצאת עתה תעשיית הסרטים המצרית בשפל. מזה כמה שנים היא מייצרת סרטים שעלילותיהם כמעט זהות, השחקנים – אותן דמויות, ורק הכוכבים האהובים מתחלפים. הציבור תובע מהמפיקים לשוב לרמת הסרטים שיוצרו בשנות החמישים ובראשית שנות השישים, כאשר רוב תפוקת האולפנים המצרים התבססה על סיפורי עלילה מקוריים. אלא שהקולנוע המצרי כבר ניצל עד תום את כל סיפוריו של הסופר המצרי הדגול נג'יב מחפוז ורבים מאוד מסיפורי שאר יוצרי השם ממדינות ערב האחרות. המפיקים מחפשים עתה תסריטים מקוריים חדשים שיצליחו להלהיב את הציבור הערבי, לא מכבר ניסו כמה מהם כוחם בהפקת סרטים פוליטיים, מהם אנטי־ישראלים כמו הסרט "הכנופיה" המתנגד לנורמליזציה ביחסי ישראל־מצרים. אך הסרטים הללו לא זכו לפופולריות ורובם ירדו מן המסכים לאחר כשבוע, על־אף הרעש התקשורתי שעוררו.

בהיעדר תסריטים מקוריים, משתמשים כיום מפיקים מצרים רבים בסיפריהם של סופרים מערביים קלאסיים כבסיס לעלילות מושאלות שמקום התרחשותן "מועבר" למצרים, ובדרך דומה הם נוהגים גם בעלילות סרטי־קופה אמריקנים וצרפתים. כך נהפך "גשר ווטרלו" ל"שלום לך השחר", "אנה קרנינה" הוסבה ל"שגעון האהבה", "האחים קרמאזוב" היו ל"השדים", "מקום תחת השמש" נהפך ל"ימים על החולצה הוורודה" ו"קדמת עדן" היה ל"פלאי הימים".

אומרת נאדיה: „האמת היא שגם אני נקטתי באותה שיטה כש'העברתי למצרים' את עלילותיה של אירמה לה דוס. אבל אני משוכנעת שהחברה הערבית – עשירת הפנים ורבת הניגודים – תמשיך לספק לנו בעתיד אלפי סיפורים מעניינים שישלהבו מחדש את קהל־הצופים. לצערי, המפיקים והשחקנים המצריים המייצרים (לתצרוכת פנים בלבד) 400 סרטים בשנה, אינם מתאמצים ואינם מנסים אף לחפש את אותן עלילות מרתקות, מהחיים, שיעניינו את הציבור שלנו. הקולנוע הערבי נטש את האמנות ונהפך ממוסחר לגמרי".

כך, מתברר, גורסים גם מבקרי קולנוע ערבים רבים בדברי הביקורת שלהם על תעשיית הסרטים במצרים, "הוליווד של המזרח". בימים אלה, במלאת לתעשייה זו 50 שנה, מתחשבנים מבקרי הסרטים בעולם הערבי לא רק עם המפיקים – בעיקר סוחרים ממולחים מביירות ומקהיר – אלא גם עם השחקנים, בין השאר ואולי בעיקר עם נאדיה אל־ג'ונדי.

כותב מבקר הקולנוע של השבועון הביירותי "אל־מאוקף אל־ערבי": „האישיות הקולנועית החדשה שתעשיית הסרטים המצרית מנסה לרכוש בכל מחיר היא נאדיה אל־ג'ונדי, אשה היודעת את סוד האשה, שחקנית שהתמחתה בביצוע מושלם של דמות הנקבה הסקסית, המפתה, הרעה, הנימפומנית. נאדיה קוראת עתה לעצמה 'כוכבת ההמונים', ואנו, אמנם, איננו מטילים ספק בהיותה כזו. אך נשאלת השאלה באילו המונים מדובר? לדעתנו, מרובר באלה המתמוגגים בהנאה למראה אשה משוחררת, המוכרת בבקיאות רבה אשליות לעניים הכורעים תחת הנטל של מצב כלכלי קשה, אשה המכניסה אותם לעולם של חלומות הפוגעים ברבות הזמן בזהות הערבית. נאדיה מהווה סכנה חמורה להמונים המסכנים הללו: היא תופעה בלתי־טבעית שאינה מגלמת את המציאות בה אנו חיים".

מעריציה של נאדיה אוהבים לראות אותה מענטזת, חשופה למחצה, מציגה לראווה חזה, עכוז, ירכיים ובטן. עתה מייעצים לה להשתדל למעט בחשיפה שכן „התנהגות זו אינה יאה לכוכבת מהשורה העליונה". נאדיה משיבה: „אני אמשיך לענטז, בכל סרט. עובדה ידועה היא כי האשה המצריה מכל החוגים החברתיים מתמכרת לריקודי־בטן כבר מילדות. כולן רוקדות. במסיבות פרטיות ובמסיבות המוניות. הריקודים הללו הם חלק מההווי החברתי, חלק מהאופי הלאומי שלנו. למן הרגע בו מתחילים התופים לרעום בקצב באירוע חגיגי כלשהו, תמיד נמצאת מי שקופצת לבמה, חוגרת צעיף על עכוזה ומתחילה לענטז, ובעקבותיה קמות האחרות". במצרים, אגב, קיימות גם היום חבורות של דרווישים הידועים כקנאיי־דת קיצונים, שבחצרותיהם מסתופפות בכל יום נשים מאמינות (יש שיאמרו – אחוזות־דיבוק) הבאות מכל השכבות החברתיות כדי להשתתף בטקסי ריקודי־בטן המוניים, מיסטיים, סוערים ביותר, עד כלות הנשימה, הנערכים לרעם הקצבי האדיר של עשרות תופים.

נראה, כי למציאות המצרית של היום, עם השפעתם הגוברת של קנאי־הדת מחד והמצב הכלכלי הבלתי־שפיר מאידך, עלולות להיות השלכות שליליות על עתידם המקצועי והאישי של נאדיה וחבריה למקצוע, כמו גם על עתיד תעשיית הקולנוע כולה. כוחם של נאמני האיסלאם הקנאים מתחזק מיום ליום, ומאיים לנסות ולממש בקרוב את ההלכה האיסלאמית הפוסלת לחלוטין קיומם של "בתי בידור, שעשועים ועינוגים". גם הצנזורה המצבית מחרדת את המספריים שלה – החותכים עתה במרץ כל תמונה וסצינה ש„פוגעות במוסר האיסלאמי".

ואכן, רוב הסרטים המצרים החדשים מדיפים עתה ניחוחות עזים של תורת קנאי האיסלאם. רק החודש הגישה ממשלת מצרים תביעה משפטית נגד שחקן ושחקנית נודעים, כוכבי סרט חדש, בו הם נראים – בסצינה הנמשכת על הבר דק שניות ספורות – מחובקים במיטה משותפת. הקטע אמנם נחתך והוצא. אך בית־המשפט לא הסתפק בכך והטיל על שני השחקנים, זו הפעם הראשונה בתולדות תעשיית הסרטים במצרים, קנס בגובה 500 לירות מצריות. אירוע מאיים זה גרר את 250 השחקנים והשחקניות הבולטים ביותר במצרים לערוך בשערי משרד ראש הממשלה שביתת־מחאה שנמשכה שבוע ימים.

נאדיה אל־ג'ונדי, אותה "פאם־פטאל" אירוטית והוללת המציגה עצמה לראווה על מסך הכסף, חיה, כאדם פרטי, חיים שונים לגמרי, של אשת־מוסר צנועה. מעריציה הלא־קנאים חוששים עתה מחזרה על תקדימים שכמותם היו במצרים בעבר, כאשר שחקניות־צמרת אחרות "חזרו בתשובה", אימצו את דרכי האיסלאם הקיצוני ועתה מגישות בשם עקרונות הדת תביעות משפטיות נגד בעלי הזכויות על סרטיהן, בדרישה להפסיק לאלתר את הקרנתם בבתי־הקולנוע.

שפי גבאי

נור א־שריף:
הצהרה אנטישמית

נור א־שריף, המנסה עתה לבסס את תוארו כ"מאהב הגדול ביותר" בעלילות הסרטים המצרים החדשים, וחולם לעשות קריירה הוליוודית דוגמת עומר שריף, עשה לא מכבר טעות חמורה אחרת, מלבד נסיונו לתקוף את נאדיה אל־ג'ונדי הפופולרית. יש אומרים שזוהי "טעות חייו", ומדובר דווקא בנושא הקשור לישראל בפרט וליהודים בכלל.

בתגובה על טבח המטיילים הישראלים – ילדים ונשים – בראס־בורקה בסיני, אמר א־שריף: „אני מתפלל שבכל יום ייהרגו ילדים יהודים". בהצהרה זו, שהתפרסמה בעתוני בידור בכל העולם (בארץ, היא קיבלה פרסום רק ב"מעריב"), סתם השחקן האנטישמי את הגולל על חלומותיו להצלחה בינלאומית. לא מכבר התלונן שבתעשיית הקולנוע הבינלאומית „שולטת מאפיה יהודית, ובראשה מנחם גולן וכל מיני מפיקים אמריקנים ציונים".

אגב, הטלוויזיה הישראלית בערבית, שבעבר הקרינה רבים מסרטיו בימי שישי אחרי־הצהרים, מחרימה אותו מאז ההצהרה הנ"ל.

חיים ואוהבים

רומן בהמשכים

זוג יפה מגיע לנמל־התעופה. כל אחד בגפו, כל אחד במכונית אחרת. הם נפגשים, כאילו באקראי. אל הדלפק הם ניגשים ביחד, נרשמים לטיסה ומבקשים לשבת זה בצד זו, במדור הלא־מעשנים, למרות שעד לרגע העלייה למטוס הוא מעשן סיגריה אחר סיגריה.

הוא: תספורת אופנתית, שיער שמתחיל להאפיר בצדעיים, שמור, דק־גזרה. לבוש־נופש מתוכנן ויקר, נעלי בד, חולצת "לקוסט" ירקרקה שהולכת טוב עם צבע עיניו. היא: בשלה, נחמדה, עגלגלה, מכנסי ג'ינס שפעם תאמו לה; חולצת טריקו – גם היא של "לקוסט" – תסרוקת פסים טריה, ישר מן התנור. אף סולד טבעי ועור פנים מתוח בניתוח לא הכי מוצלח.

היא מביטה עליו כאילו מצאה בו את אחיה האובד. הוא מביט בה בחיבה. יד ביד הם עומדים באוטובוס. יד ביד הם עולים למטוס. בדרך הם משוחחים על מה שקראו בעתון, וגם על מה שלא כתוב בעתון, אבל הם יודעים. בזמן הנסיעה מנמל־התעופה באתונה אל כפר הנופש באי היווני הם משוחחים על סגנון הבניה, על מצב התרבות במישטר הנוכחי, מרד הקולונלים, מלינה מרקורי. למחרת הם כבר מתגפפים בפומבי, ללא מעצורים. הוא מונק עליה בפרץ פתאומי של חשק, היא נושקת לו מאחורי האוזן. השלב הבא הנראה בציבור: היא מלטפת את ירכו קרוב למקום כמעט־אסטרטגי, וכנ"ל הוא אותה. הוא מביא לה ספל קפה למקום מושבה על שפת הבריכה. אינו קם ממקומו עד שאין היא קמה. נוסע איתה העירה לקנות נעלים. מקץ ארבעה ימים הם כבר אינם משוחחים על ארכיטקטורה, לא מתגפפים בפומבי, ואת הקפה שלה היא מוזגת בעצמה. היא נראית קצת עצובה, אפילו־ קודרת. הוא אדיש כזה. לפתע הם ניראים כזוג ותיק, שקוע בשיגרה. זוג העומד לציין בקרוב השנה את יובל חתונת הכסף שלו.

מכאן ואילך רשאי הקורא לבחור לו את הסוף הטוב בעיניו:

סוף מס. 1.

בסופשבוע, יום לפני שובם לישראל, הם מזמינים אצל המרכזנית בכפר הנופש שתי שיחות: הוא לתל־אביב, היא לירושלים. משני תאי טלפון הצמודים זה לזה הם צועקים: בוביק, מחר בשבע בערב המטוס מגיע. לא, לא צריך. אני אגיע הביתה לבד. מה עם הילדים? מה שלום אמא? צ'או.

אחרי־כן הם יוצאים מן התאים, כמעט סימולטנית. מעט מבויישים. שתיקה ארוכה עומדת ביניהם. בערב הם רוקדים צפוף. מעין פרידה. אצלם זה לא כמו במחזה/סרט "כאותו מקום בשנה הבאה" (אלן בורסטיין ואלן אלדה במקור – גילה אלמגור ויהורם גאון בתרגום). אצלם העסק נגמר כאן ועכשיו, לא יחזור על עצמו בחופשה בשנה הבאה. הצופה מן הצד חושב שזה הסוף. הצופה מן הצד חושב: מה שנידלק מהר לפעמים גם כבה מהר. לא חבל?

במטוס, בדרך חזרה, הוא הזמין לעצמו מקום במדור המעשנים, ושאל אם היא מוכנה להצטרף. היא לא היתה מוכנה. הצופה מן הצד, שבעצם לא חדל להתבונן בהם במשך כל השבוע בכפר הנופש, אמר לעצמו שהם גמרו ביניהם ברגע זה בגלל הסיגריות. והיה לו חבל מפני שתחילה זה נראה בעיניו כמו רומן מהסרטים, והנה – זה נגמר, ממש מול עיניו. הצופה מאוד מצטער.

סוף מס. 2.

בסופשבוע הם מזמינים שיחת טלפון אחת לארץ ומודיעים לילדים: אל תחכו לנו. נגיע הביתה מאוחר בלילה. ואל תשאירו את המפתח ברלת כדי שנוכל להיכנס מבלי להעיר אתכם. אחרי־כן הם מספרים לזוג הידידים החדשים שהכירו במקום כי את הנופש הזה ביוון העניקו לעצמם במקום מתנה לחתונת הכסף. כן, הם נישאו זה לזו כאשר היו בעצמם כמעט ילדים, ועשו את הילדים שלהם מהר. ועכשיו, רק עכשיו הם מתחילים לעשות חיים. רואים, מהז חשבתם שאנחנו לא נשואים? אז מה אם הגענו לשדה כל אחד לחוד?

סוף מס. 3.

המטוס היה חצי ריק והוא עבר אליה, ממחלקת המעשנים אל הלא־מעשנים. הם ציחקקו קרוב־קרוב; פיטפטו וקישקשו עד רגע לפני הנחיתה, ואז הוא זרק לה את זה: את יכולה לעלות לירושלים ביום רביעי? באותו מקום, באותו זמן.

אני חושבת שלו העמדתי לבחירה את שלושת ה"סופים", היו מרבית הקוראים בוחרים בסוף מס. 1 בעוד הם עצמם חיים לפי סוף מס. 2 וחולמים לפעמים על סוף מס. 3. אבל הפעם – הסוף היה שונה.

הסוף האמיתי.

בהתחלה הם באמת הגיעו בנפרד, נפגשו ליד התור עם המזוודות, ישבו ביחד וכבר במטוס התחילו להתנשק ולהתגפף כמו זוג מתחיל שכל אחד השאיר בבית בנזוג חוקי. במשך כל שבוע הנופש הם כמעט לא זזו אחד בלעדי השנייה, וכשהיא טלפנה הביתה אל ה"ילדים" (אחד סטודנט והשני חייל), הוא טלפן אל אמו: בגלל האצבעות העירומות מטבעות נישואים ובגלל כל הנשיקות, אי־אפשר היה לדעת אם הם זוג נשוי.

בדרך חזרה לישראל, בשעת הציפיה למטוס, סיפרה האשה למי שהתידדה עמה בנופש כי היא בהחלט בעד מה שקוראים "טיפולים משפחתיים", והיא בהחלט לא בושה להודות שאתם בטיפול. הנה, היא ובעלה, לאחר 28 שנות נישואים, הגיעו לסוף הדרך ־ ונפרדו. הם כבר אפילו עסקו במכירת הדירה ובחלוקת הרכוש, כשהגיעו לטיפול – ושם יעצו להם לנסות לצאת לחופשה משותפת. וזה מה שהציל להם את הנישואים, כך היא מקווה.

האמנם? ישאלו הציניקנים. למרות שנישואיו של אף אחד מאתנו אינם פיקניק מתמשך – זה לא קנון להיות נחמדים זה לזו בחופשה באיי יוון. אחד הירחונים האמריקנים המיועדים לבית ולמשפחה מקיים מדור וותיק בשם "האם ניתן להציל נישואין אלה?" בכל חודש מובא באותה מסגרת סיפור נישואים אומלל ומורכב שלקראת סופו רואה הקורא את האור הגדול בקצה המנהרה. במסגרת אותו מדור אין נישואים שאינם בני־הצלה. בחיים זה כמובן אחרת.

חופשה משותפת כפתרון למשבר? זה נשמע כמו שטויות כמיץ. אבל כסיוע למציאת דרך כלשהי לסגנון חיים אחר, כיצירת תנאים מרופדים שיעזרו לעבור תקופה קשה בחיים – זה כן. אני מאמינה שלאחר עשרים ושמונה שנות נישואים רק ותיקים ספורים יכולים לתאר את חייהם כרומן מתמשך. חוץ מהפסקות, רומן בהמשכים – זה כן. אפילו אם היתה באמצע הפצצה כבדה של כוח אויב.

התיאוריה לפיה אין טעם להמשיך בחיי נישואים מטולאים ומצולקים, וכי "איזה ערך יש לכד שנפל ונשבר והוא מודבק בדבק" היא אולי ציורית, אבל ניתנת לסתירה במסגרת חיי היומיום. יש המון עובדות בשטח. וחוץ מזה, אפשר לשאול ארכיאולוגים. הם, וגם אנו, מייחסים ערך רב לכדים עתיקים שמורים שהוטלאו והודבקו...

תמר אדירן

הורוסקופ

תחזית לשבוע שבין 12 ל־18 בספטמבר

בתולה (23 באוגוסט עד 22 בספטמבר)
זה זמן טוב לשלב עבודה יצירתית עם... מהנים. בימים אלה, הקשר עם אחיות... חזק במיוחד. כדאי להשלים עתה פרוי... חב כבר הרבה זמן, הקפידו על נושא ה... והתשובות.

מאזניים (23 בספטמבר עד 22 באוקטובר)
בימים אלה אתם רדופים כראוי... ומת. זו תקופה של התפתחות... אך בעקבותיה תבוא רגיעה... אתכם זמן רב מוכנות עתה...

פנטהאוז

יואל לב

שברו את הכלים

כיסה את ראשו בשמיכת הפיקה הצהובה, ושכב נמשתו כמו חנוט מצרי בארון הקבורה שלו. לא רוצה לקום לעבודה. 25 שנים הוא מועסק כפקיד בכיר במשרד ממשלתי, ופתאום נשבר לו. שכב במיטה ומניח לימים לחלוף על פניו.

נכית המשותף קשה לשמור סודות. וירחמיאל עורי נחשב מאז ומתמיד לאדם מיושב, דייקן, קפדן. עד מהנע, בעל מרובע, אבא מרובע. בבוקר, כאשר בה מניע את מכונית הטריומף שלו בדרכו למשרד, היו נשות הבית יודעות שיש לכוון את השעון לשעה 8.08. בערב, כאשר היה שב וחונה במקום המסומן לו במגרש החניה, יכלו להעיף בשעון מבט נוסף ולדעת מראש שהוא יורה על 17.00 בדיוק.

ברנש מרובע ומשעמם, עם סימן ייחוד בודד: זוקן, תמיד היה נסוך על פניו מין חיוך זורח. לכד כאשר לא היה בו שום דבר שניתן לזכרו. "תגיד, אתה בגלל זכר את הפנים שלו?" – שאלה גליה את אורי פעם אחר כאשר שוחחו על האיכות האנושית של דיירי הבית. "צבע העיניים שלו, צבע השיער? האם הוא מגדל שפם או זקן?". אורי צחק. גם כשהתרכז לא הצליח להעלות בדמיונו את פרצופו המחוק של השכן מהקומה השלישית.

★

ופתאום הוא מתחפר מתחת לשמיכה ומודיע לבני־משפחתו שהוא איננו יוצא לעבודה, איננו יוצא מהבית. "שברו את הכלים לא משחקים". לא רוצה יותר שיגרה, לא רוצה יותר רכילות קטנה של המשרד, תככים של עליה בדרגה, חזרה הביתה, יציאה לסרט מדי פעם, ערבי שישי עם החבר'ה הקבועים החוזרים תמיד על אותם דברים. עכשיו, כשהוא שוכב במיטה ומניח לספיחי זקנו לצמוח ולחשוף את השינה שורקה בהם, הוא נזכר במינהג הילדותי ההוא שכו – ברגע מסויים, כשאתה מבקש לסיים את המשחק – אתה פשוט מכריז "שברו את הכלים ולא משחקים". כלל ידוע הוא שברגע זה יוצאים שאר הילדים ממחבואיהם והשעשוע מסתיים.

אבל מה עושים כשהאדם כבר חצה את החמישים ופתאום – כמו ילד – הוא מכריז שהמשחק תם, ששוב אין לו חשק להיות סגור במעגל ההרמטי והקשות של חיי היום־יום?

הוא קופא במיטה, ובני הבית מסתובבים סביבו על בהונותיהם. האשה המבוהלת מגיעה לפנטהאוז, עולה אל גליה לשטוח בפניה את צרותיה: "לכי תדעי מה לעשות. הבן־אדם החליט שהוא גמר לעבוד. שהוא לא רוצה יותר שום חובות. היית מאמינה? ועוד כשמדובר בירחמיאל? מכל הגברים בעולם, דווקא הוא?".

מסרב לראות פסיכיאטר. מסרב להיבדק אצל רופא. ברנש מוצק, בסך הכל. עכשיו, כשאורי וגליה מדברים עליו, הם זוכרים אותו כגבר כבד, אפילו מסורבל. מוזר, אף־פעם לא חשבו עליו כבעל ארס שמן, אבל אין ספק שיש לו מערכת של שלושה סנטרים מכובדים, מעליהם פרצוף עגול ומתחת – גוף כבד ומסורבל. כאילו אמר לעצמו שבעולם המעוגל הזה חייב האדם להתאים את מימדי גופו לסביבה.

סיפור השכן המסרב לקום מהמיטה נהפך לבעייה שהעסיקה את הבית כולו. כל אחד מהשכנים הגיב בדרכו. אורי, למשל, טען באוזני גליה ש"הפסיכיאטריה מתעסקת כבר עשרות שנים בשאלה מדוע אנשים מסויימים נהפכים פתאום לבלתי־שפויים. אבל אילו היה לפסיכיאטרים קצת שכל אמיתי – הם היו שואלים איך זה שרוב האנשים לא יוצאים מדעתם לאט לאט, בשל הלחץ הנורא של דרישות החברה".

גליה גילתה פתאום שהיא דווקא מחבבת את השכן מהקומה השלישית. "אדם שיש לו אומץ לצפצף על הכל, לשכב במיטה ולהתעלם מהדרישות של אשתו הקשוחה, מהטלפונים הבהולים של המשרד, לצפצף על סולם הקריירה עליו טיפס בזהירות, שלב אחר שלב, במשך 25 שנה, יש בו משהו".

בחום הלוהט של הקיץ נראתה מחאתו של ירחמיאל זנר כביטוי למאווייהם הסמויים של גברים ונשים רבים בבית המשותף. בלי משים לבש הברנש השמן והרופס הזה, עבד השיגרה, דמות של גיבור: מי שהעז לעשות מה שהאחרים לא העזו. אבל לא כולם ראו בו גיבור. בעיניים חרדות עקבה אשתו אחר תהליך ההידרדרות של בעלה. בתחילה עוד גיחכה. "משבר ראשית שנות ה־50", אמרה; ואחרי־כן: "גם שעון שווייצרי יכול להתקלקל פעם". בשלב הבא נתקפה בחרדה אמיתית. הרי הוא המפרנס. איך תחיה עם מומיה השוכבת במיטה מבלי לזוז? אי־אפשר לדבר איתו. ודאי שלא לצאת איתו לסרט. הוא אפילו לא קם לראות טלוויזיה. למשרד היא הודיעה שהוא חולה. אולי השגעון יחלוף.

היא גם נועצה בחברותיה, והיו להן הצעות: החל בכותונת־כפיה והלם חשמלי ועד לנטישה כללית של הבית – כלומר – שגברת זנר תעזוב את הבית, עם הילדים, תשאיר אותו לבדו וכאשר ינתקו את קווי האספקה שלו והוא לא יקבל אוכל או מצעים נקיים, לא תהיה לו ברירה. והאדון יקום ויתחיל לתפקד.

מכל ההצעות אחת נשמעה לה הגיונית. היתה זו ידידה דיאטנית שהמליצה "להוציא לו את הזבל מהראש – ומהגוף". "צריך להכניס אותו למשטר דיאטה רצחני", היא פירטה, "כזה שיוציא ממנו את כל השגעונות, ואז הוא יחזור לעצמו".

★

אורי הציע לקרוא למשטרה. "בקומה שלישית של בית תל־אביבי מענים גבר מסכן עד מוות ומרעיבים אותו". גליה אמרה לו שלא ידחוף את אפו לעניינים של אחרים. גם לו, לאורי, לא יזיק להיכנס למשטר של דיאטה, לוותר על הלחמניות בחמאה ועל תפוחי־האדמה ברוטב.

ומשטר הדיאטה של ירחמיאל המסכן היה אמנם רצחני. כמו לקוח מכתביו של המרקיז דה־סאד, עינוי איטי ומתמשך. דיאטה של ירקות, מים, שוב ירקות ושאר המצאות שאורי טען שנרקחו במטבחה של מכשפה.

את הופעת הבכורה המחודשת שלו בבית עשה מר זנר מקץ חודש. גליה טענה שהוא נראה כמו בלון ענקי שהוציאו ממנו את האוויר, "ואורי – בגסות אופיינית – ציין שהוא נראה "כמו פיל שרזה ונשאר לו עור עודף, קפלים עמוקים שגברת זנר שכחה לגהץ אותם". הגבר השמנמן, הבטוח בעצמו, נראה כמי שהחלים ממחלה קשה. לחייו העגולות שעבר דמו לאלה של בולדוג, הסנטרים העודפים נעלמו. הדיאטה ניצחה.

באורח כמעט אוטומטי חזרה גליה לכוון את השעון שלה ל־7.32 כאשר מר זנר צעד לעבר הטריומף שלו, והמחוג הצביע על 17.00 בדיוק כשהוא חזר מהעבודה. "גברת זנר חזרה ומתחה את הקפיץ של השעון השווייצרי", אמרה גליה, ואורי הוסיף באנחה: "הוא חזר בדיוק לטמטום הקודם שלו, אבל שמת לב שעכשיו הוא כבר לא מחייך? הצחוק הזורח הזה, שבגללו אפשר היה לסלוח לשעון השווייצרי האנושי־המהלך, פשוט נעלם. עכשיו הוא בסך הכל שעון מדוייק".

טלה (21 במארס עד 19 באפריל)
התחום הרומנטי מאוד אינטנסיבי עתה. ביוזמים חדשים בתחום הקאריירה מעסיקים אתכם, ועכשיו אתם פותחים דלתות שישמשו אתכם בעתיד הקרוב. שותפים נכנסים לתקופה של תקשורת טובה יותר.

שור (20 באפריל עד 20 במאי)
אל תניחו לקנאה, רכושנות או סתם עקשנות להפריע לכם להעניק לזולת את החופש לבטא את עצמו. חילופי־רעיונות הם דבר חיובי. עבודת צוות תעלה עכשיו יפה, והקאריירה ממשיכה לעמוד במרכז העניינים.

תאומים (21 במאי עד 20 ביוני)
הכשרונות המוסיקליים והאמנותיים שלכם הם עתה במיטבם. שותפים מקבלים החלטות חשובות שישפיעו על בטחונם המשותף. ענייני המשפחה חשובים לכם השבוע במיוחד. בעבודה צצה שאלה של אתיקה.

סרטן (21 ביוני עד 22 ביולי)
אם כי בימים אלה חשוב לכם מאוד הנושא הרומנטי, הרי שדווקא דברים אחרים יקשרו ביניכם לבין בני הזוג שתפו אותם במחשבותיכם. בתחום הכספי, כדאי לדאוג לבטחונות. השבוע ייתכנו ביקורים קרובים.

אריה (23 ביולי עד 22 באוגוסט)
חזית העבודה עדיין תובעת עתה את מלוא תשומת לבכם, ואתם ממשיכים להתקדם לאחר התחלת מבטיחה. גם בתחום הבית תעשו חשבון שינויים ושיפוצים, ואולי תידרשו לטפל בבעיות הקשורות בילדים.

עקרב (23 באוקטובר עד 21 בנובמבר)
...נטוחים במה שאתם רוצים – אך בכל זאת, ...עתה לשים את הדגש על גמישות. היו מתוד... לתגובות מצד חברים. זה זמן טוב לצאת לטיולים ולנסיעות, אך גם להירשם ללימודים או ...בתחום בקריאה.

קשת (22 בנובמבר עד 21 בדצמבר)
...התחום הרומנטי יש צד סודי ובלתי־ברור. בתחום ...עסקים אתם חושבים על כסף, ומצליחו להתקדם ...בפעולה חשובה. חיות שעתה חוש השיפוט ...שלכם הוא במיטבו. אלה ימים שבהם אתם מאוד ...ואין לכם סבלנות לשטויות.

גדי (22 בדצמבר עד 19 בינואר)
...לכם צורך להתאמץ עכשיו לדחוף דברים, כי ...מתנהלים כפי שאתם רוצים שיתנהלו. ...החידודות, הדגש עתה הוא על קשרים ...המוטו שלכם השבוע צריך להיות הס־...

דלי (20 בינואר עד 18 בפברואר)
...פרשיות ישפיעו השבוע על נושאים הקשו־ ...בהשקעות וכספים. חשוב ביותר לסיים עב־ ...קודמים לפני שמתחילים בחדשים. ...הנושאים המוניטאריים מעסיקים אתכם בימים ...נושא הילדים.

דגים (19 בפברואר עד 20 במארס)
...גילויים תופסים את תשומת לבכם ...שיחות חברה. שותפים ממשיכים להע־ ...בתחום הקאריירה תצטרכו הש־ ...עבודה מכינה. יש בעיה בקשר לקרו־...

בעמוד זה נובחר מהידיעות והמודעות שפורסמו ב"מעריב" בשבוע המקביל של 1951. הנוסח המקורי נשמר. ליקט: גבריאל שטרסנן.

מעריב

השבוע לפני 35 שנה

הגבלות החשמל – מהערב

ההגבלות החדשות בשימוש בחשמל לבאור נכנסות הערב לתוקפן.

החל בשקיעת החמה ועד 9.30 בערב אסור יהיה בימים א', ב', ג', ה', ה' להדליק בחדר נורה או נורות שכוחן הכללי עולה על 100 וואט ובחדר יותר מ־60 וואט. גם אם מאירים רק חדר אחד בכל הדירה, אסור להאירו בנורה חזקה מ־100 וואט.

דובר חברת החשמל הביע תקוותו שלא יהיה צורך באמצעי עונשין לביצוע התקנות הללו, אך אם יתפס אדם בעבירה ייענש ע"י הפסקת זרם החשמל לזמן מסוים.

ההגבלות יוסרו כנראה בסוף אוקטובר, עם הפעלת הטורבינה החדשה בת 30 אלף וואט ועם התחלת עונת הגשמים שתפחית את העומס על הזרם לצרכי השקאה.

טלאל מכריז: אהיה ידיד הבריטים כאבי

האמיר טלאל, שיוכתר בשעה 11 לשבועיים כמלך עבר הירדן, עם שובו מבית החולים בשוויץ, הבריז אמש באי תונה, שימשיך במדיניות של יחסי ידידות עם בריטניה, כפי שהיו קיימים בין בריטניה ואבי המנוח עבדאללה.

האמיר טלאל נשאל ע"י העיתונאים, אם עבר הירדן תשאף לשלום עם ישראל. הוא התחמק מתשובה ואמר: "עוד מוקדם בשבילי לקבל אחריות ולהשיב לשאלות כאלה, טרם הוכתרתי למלך ועוד לא היה סיפק בידי לבוא במגע עם מדינאים".

תורנות לילה של רופאים בירושלים

תורנות לילה של רופאים נקבעה בהערב בירושלים לפי ההסדר החדש יוכל כל חולה לפנות בשעות הלילה, לשם קריאת רופא, אל "מגן דוד אדום", למשטרה או לבית המרקחת התורני באותו לילה. שם תימצא רשימת הרופאים התורניים באותו לילה ואפשר יהיה להזמין אחד מהם באמצעות בית המרקחת, "מגן דוד אדום" או המשטרה.

ממשלת פרס אישרה את האולטימטום

נוסח של אולטימטום פרסי לבריטניה אושר על ידי הקאבינט הפרסי בישיבת לילה.

האולטימטום יועבר היום לוואשינגטון וייבחר שם לשגריר האריימן, המתווך האמריקאי בסכסוך הנפט. אולם האולטימטום לא יישלח, אם בית הנבחרים הפרסי יחליט המוכר נגד הגשתו. בית הנבחרים יתכנס לשם כך לישיבה מיוחדת.

דובר הממשלה הפרסית אמר הבוקר, כי פרס לא תכיר בשום החלטה בענין סכסוך הנפט, שתתקבל בועידת מיניסטרי החוץ בוואשינגטון.

48 מדינות יחתמו על החוזה עם יפאן

ועידת סאן־פראנציסקו להתימת השלום עם יפאן נפתחה אמש והבוקר לפי שעון ישראל בשעל בית הועידה מתנוססים הדגלים של 51 אומות. אך באולם הופיעו גם נציגי המדינה ה־52 – יפאן, אשר לדגלה טרם ניתנה הזכות להתנוסס בין דגלי האומות החופשיות, עד אשר ייחתם חוזה השלום כסכה. המשלחת היפאנית ישבה מאחורי כל המשלחות, בקצה השמאלי של האולם המפואר של בית האופרה.

התמוטט גג בנין קולנוע בחיפה – 5 נפצעו

5 פועלים נפצעו, מהם 3 קשה, בהתמוטט הבוקר גג של בנין קולנוע ההולך ונבנה ברחוב הנביאים פינת הרצליה בחיפה.

הפועלים עסקו אותה שעה בעבודות יציקה של גג הקולנוע החדש. לפתע הרגישו זעזוע ומיד לאחר מכן התמוטט הגג ונפל עד לקומה השלישית בגובה כמה מטרים.

נצחון ל"הפועל"

קבוצת הכדורסל של הפועל ניצחה בקלות את הקבוצה הבלגיראדית "זלזני קאר" ב־54 נגד 45. המחצית הראשונה נסתיימה 19:26. 4000 איש היו נוכחים במשחק.

קבוצת הכדורגל של "הפועל" יוצאת היום אחה"צ לאנגליה. משחקה הראשון נגד "ארסנל" יתקיים ביום א'.

אמש עדיין לא היה ידוע מתי יגע המטוס שיוביל את קבוצת "הפועל". סוכן חברת התעופה הריץ מברק ללונדון פו־נאמר: "הפועל מעוכב ביותר". הבוקר נתקבלה תשובה בזו הלשון: "לנה הפועל מעוכב, ארסנל סקה..."

סיעת מפא"י מביעה אמון ללבון

ס. לבון

מוסמים ריקים אינם עידוד למשרת שר

סיעת מפא"י בכנסת, אשר נתכנסה אתמול לישיבה בבנין הכנסת, דנה בין היתר בהודעת שר החקלאות פנחס לבון על סירובו להכנס לממשלה החדשה.

כפי שנמסר לנו מחוגי מפא"י החליטה הסיעה "לא לקבל את הודעתו של לבון והביעה לו את אמונה".

הרחיצה בים ת"א תופסק ביום ב'

דגלים שחורים יונפו ביום ב' הבא לאורך כל שפת הים בת"א והרחיצה תיאסר לחלוטין.

עירית ת"א מנמקת צעד זה בטענה, כי אזלה כמות הכלור, ששימשה לחיטוי מי הים. החל מיום ב' יופעל פיקוח חמור על שפת הים, כדי למנוע רחיצה בלתי חוקית.

הוחש המו"מ להרכבת הממשלה מפ"ם ניתקה את המו"מ עם בן־גוריון

מועצת מפ"ם החליטה לנתק המו"מ להרכבת הממשלה ברוח דברי ד. בן־גוריון בכנסת והוא נפגש בן־גוריון עם הציונים הכלליים ופ. רוזן, שר המשפטים, בירושלים. נציגי מפאי והפועל המזרחי ייפגשו היום בתל אביב.

מ. ברנשטיין וי. רוקח נפגשו בשעה 12.30 בצהריים עם ד. בן־גוריון, כדי למסור לו בעליפה הערות והסברות לתיקונים שמציעים הציונים הכלליים במצע.

התיקונים כבר נמסרו לראש הממשלה בכתב והם נוגעים בעיקר לשטח החינוך והקצבה, בשאלת המסים והמדיניות הכלכלית של הממשלה וההערות והתיקונים הם מעטים והדגש הוא שם על הביצוע של הצעות בן־גוריון.

מוסקבה מאשימה את צרפת בהחייאת הצבא הגרמני

בעוד שמיניסטרי החוץ של שלש מעצמות המערב מתחילים היום בוואשינגטון בדיוניהם המכריעים על הזיינות גרמניה, שלחה ברית המועצות לצרפת אגרת, המאשימה אותה, שהיא יוזמת תכנית הצבא הגרמני.

באגרת, שנמסרה אמש בידי ... על ידי מיניסטר החוץ הסובייטי מר. אנדריי וישינסקי למיופה־כח הצרפתי, נאמר: תכנית שומאן לאיחוד תעשיית הפחם והפלדה של אירופה המערבית, ותכנית פלוון להקמת צבא אירופי שיהיו בו יחידות גרמניות, כמוהן כחידוש של גרמניה.

לאהרן צייגר ולכלה שושנה (לבית וינברג)
מזל טוב
ושפע ברכות לנישואיכם
יוחנן

נינה ויצחק עומר (הלמר)
חובקים בת

ה ו ד ע ה
לילד ארביב ועמלית בח
מודים את כל קרוביהם ומכריהם להשתתף
בשמחת נישואיהם

בחורה דתית
... מגדרות ...

בחורה אמריקאית
...

הארץ בסכנה!
ההווה ועתיד של ישראל!
בספרי המוסכבו ...
ס. גולדפלם.
"ישראל בשנת 2000"

לאכירה או להחלפה
...

אלפי סטודנטים, מנהלים ועובדים בכירים נוטלים חלק בקורסים לקריאה מהירה ומגלים עולם חדש של יכולת קריאה, ריכוז והבנה ברמה שלא הכירו...

קורא איתה ולהבין יותר!

מאת אייל בר

האמריקאים לומדים לקרוא מהר כבר בבית הספר בגיל מאוחר יותר אפשר להבחין בתוצאות מוכיחות. הסטודנטים הצעירים והעובדים מסוגלים להתמודד עם כמויות עצומות של חומר כתוב ביעילות ובמהירות מפתיעה. הישראלים ממשיכים להתלונן על הצפה על הבירוקרטיה, על חוסר יכולת הארגון לקרי...

...אם היו מלמדים את טכניקת הקריאה המהירה כבר בגיל צעיר, היתה הרמה והרמה שלא משתפרת ללא הכר", כטוחה דורית...

איך לברור את העיקר מן הטפל... הקורס עצמו מרתק באופן יוצא מן הכלל. המדריכה היתה מעולה והאווירה נהדרת. אני מוכנה לעבור את החוויה הזו פעם נוספת", היא צוחקת.

המנהלים יודעים: קוראים מהר ומתייעלים!

דורית היא רק אחת מתוך אלפי הסטודנטים שעברו את הקורסים לקריאה מהירה הנפתחים מדי שבוע ברחבי הארץ. סיפור ההצלחה של הקורס עובר מפה לאוזן.

אין ספק כי הצלחתם הרבה של תשעה המפגשים היא, בראש ובראשונה, בהצלחת...

...ריאה מהירה" עומד מוכן לכל קורא דרך ל"שטח" – להעביר את תשעה המפגשים במקומות העבודה עצמם, עשרות מפעלים כבר התייעלו ושיפרו את יכולת הקריאה, ההבנה והקליטה של עובדיהם. הקריאה המהירה, גילו מפעלים אלה, היא חסכון בזמן יקר.

...היית נכנסת בימים אלה לשנת לימוד... "אני קוראת במהירות כפולה", היא מציינת בסיפוק. "למדתי איך להפיק את המקסימום, איך לקרוא ולהבין".

גם המורה נעזרה בקריאה מהירה!

"רציתי להצליח סוף־סוף להתמודד עם "מבול" המבחנים אותם אני צריכה לבדוק תוך שבוע", מספרת זהבית תלמי, מורה לגיאוגרפיה בתיכון מקיף קרית־גת. זהבית תלמי הצטרפה וסיימה בהצלחה רבה את אחד הקורסים של "קריאה מהירה".

"הכפלתי את מהירות קריאתי", היא מספרת. "הבנתי השתפרה וגם כושר הזכרון. רכשתי הרגלי עבודה ודרשים – יעילים מאין כמוהם. זהו קורס חובה לאלה הטוענים כי אין להם זמן פנוי לקרוא ספר..."

זהבית קוראת היום במהירות כפולה וכודקת בלי לחץ את מבחני תלמידיה. "שיפרתי את יכולתי ללא הכר", היא מסכמת. "וחשוב לא פחות – נהניתי מכל רגע בקורס המעניין והמרתק!"

• מורה זהבית תלמי: "קורס מרתק, יעיל ומועיל!"

"קריאה מהירה" – בכל רחבי הארץ!

בתל־אביב: בית ציוני אמריקה, אבן גבירול 26	ביום א' 14.9 וביום ד' 17.9 בשעה 7 בערב
בתל־אביב: בסמינר הקיבוצים, דרך חיפה 149	ביום ב' 15.9 וביום ה' 18.9 בשעה 7 בערב
בירושלים: בבית מיטשל, סוקולוב 15	ביום א' 14.9 וביום ד' 17.9 בשעה 7 בערב
בחיפה: בבית ארדשטיין, י.ל. פרץ 20	ביום א' 14.9 וביום ד' 17.9 בשעה 7 בערב
בפתח־תקוה (מרכזית): בבית ההסתדרות, שרת 75	ביום ב' 15.9 וביום ה' 18.9 בשעה 7 בערב
...	...
בעפולה: מועצת הפועלים, רח' יהושע	ביום א' 14.9 וביום ד' 17.9 בשעה 7 בערב
בחדרה: המכללה האזורית שכונת רמב"ם	ביום א' 14.9 וביום ד' 17.9 בשעה 5 בערב

להרשמה ולקבלת ציוד לימודי הקדם ובוא 30 דקות לפני פתיחת הקורס.
שכר הלימוד למשתתף 147 שקלים חדשים. לפרטים: מספים 03-916185, 03-912093.

לחובבי ציור: ימי יצירה ונופש בטבע בצפת

בהדרכת מר אריה צרפתי, יו"ר קרית האמנים בצפת
ומר דה־לנג, מורה לציור במכללת תל־חי
התאריך 21–25.9 ■ המחיר: 205 ש"ח, כולל לינה וחצי פנסיון,
הדרכה והשתתפות בכל האירועים

★ צפת

שלושה לילות, חצי פנסיון במלונות "נוף הגליל", "פיסגה" ו"דוד", כולל סיורים מודרכים באוטובוסים בשמורת הר מירון, ברעם, מצודת ביריה, העיר העתיקה בצפת וקרית האמנים, קונצרט בחמדת ימים. □ תאריך החופשה: 2–5.10. המחיר: 217 ש"ח למבוגר בחדר זוגי, כולל מע"מ.

★ ירושלים

שני לילות, חצי פנסיון במלון "לרום" (5 כוכבים) כולל סיור רגלי בירושלים וערב "מעריב". □ תאריך החופשה: 3–5.10. המחיר: 193 ש"ח למבוגר בחדר זוגי, כולל מע"מ.

★ מצוקי דרגות בראש השנה וסוכות

חופשה וטיולים בכפר הנופש המדברי. □ סיורים ברכב הפרטי וברכב מדברי מיוחד בואדי קלט, מנזר סנט ג'ורג', נחל דוד, נחל ערוגות. □ תאריכי החופשות: 3–5.10 (ראש השנה); 17–19.10; 19–22.10; 22–25.10 (סוכות).

★ בחזרה לנופי סיני

7 ימים בסוכות, בהדרכת זאב משל ומנחם מרכוס. מסלול מיוחד כולל מערב סיני, סרביט אל חאדם, פירן, ג'בל מוסה, מזרח סיני, חופי מפרץ אילת וראס מוחמד. □ תאריך יציאה: 19.10.86. □ מחיר: 330 ש"ח בשלושה תשלומים שקליים שווים. □ ביצוע: נאות הככר.

★ הגליל ורמת־הגולן

שני לילות ושלושה ימים, חצי פנסיון במלונות 3 כוכבים בצפת, אוטובוס והדרכה צמודים, כניסות לאתרים, סיורים בשומרון, קרית שמונה, קלעת נמרוד, ברכת רם, הר מירון, כביש הצפון, ראש הנקרה, הרקדה, ערב "מעריב" ועוד. □ תאריך היציאה: 17–19.10. המחיר: 135 ש"ח ליחיד בחדר זוגי, ילד בחדר ההורים 105 ש"ח, מבוגר שלישי בחדר 115 ש"ח, כולל מע"מ.

★ נתניה: לשומרי מסורת

8 לילות במלון "הנסיכה" (3 כוכבים), פנסיון מלא, ערבי הווי והרצאות, חצי יום סיור באתרים בסביבה. □ תאריך יציאה: 17–25.10. המחיר: 52.5 ש"ח למבוגר בחדר זוגי, לילד עד גיל 12 בחדר ההורים 26.25 ש"ח. אפשרות ל־4 לילות 17–21.10, 21–25.10. □ ביצוע: "גשר".

★ טיול לאילת:

ב"גני שולמית" (4 כוכבים), 23–25.9, 28–30.9, 130 ש"ח, חצי פנסיון לאדם בחדר זוגי ★ אוטובוס ממוזג ומדריך צמוד ★ סיורים.

★ יום טיול ברכב מדברי

בשיתוף עם מצוקי דרגות
תצפית על מנזר מרסבא ומבצר הורקניה, הליכה לראס פשחה וביקור בואדי קלט. □ תאריכי היציאה: 20.9; 27.9; 4.10 (ראש השנה) □ המחיר: 33 ש"ח כולל ארוחת צהריים בשטח.

טיולי יום בארץ

גוש עציון והסביבה	קיסריה, עתלית ושוויצריה הקטנה	שומרון, הבקעה וחמת גדר	פרטים והרשמה "מועדון מטיילי מעריב"
19.10, 20.10, 21.10, 22.10, 23.10 (חול המועד סוכות)	20.9, 5.10, 18.10, 19.10, 21.10, 23.10, 25.10	27.9, 5.10, 18.10, 20.10, 22.10, 25.10	

טיולי סתיו וחגים עם "נאות הככר"

★ מסלולים ייחודיים ★ צוות מדריכים מעולים ★

□ **ספרד ופורטוגל: 15 יום**
- הטיול הקלאסי (כולל גיברלטר, שמורת חבוסאקו ו"הכפרים הלבנים"). היציאה: 18.9 (מלא). טיול נוסף: 24.9; 2.10; 16.10; 20.10; 30.10.
- הטיול הקלאסי – מסלול ב' (כולל ברצלונה). היציאה: 28.9; 17.10.

□ **ספרד ופורטוגל: 19 יום (כולל ברצלונה) או 20 יום (כולל ברצלונה והפירינאים).**
- טיול מקיף של 20 יום, כולל ברצלונה והפירינאים. היציאה: 18.9 (מלא). טיול נוסף 19.9.
- טיול מקיף של 19 יום, כולל ברצלונה. היציאה: 2.10; 16.10; 20.10.

□ **הונגריה ואוסטריה:**
- טיול מקיף של 16 יום בהונגריה ואוסטריה. היציאה: 30.9; 7.10; 14.10.
- 9 ימים בהונגריה ווינה. היציאה: 30.9; 7.10; 14.10.

□ **יוון: 15 יום**
מסלול הכולל גם את איי הים האגאי (כולל מיקונוס וסנטוריני) ● היציאה: 10.10.

□ **יוגוסלביה: 16 יום**
הטיול הקלאסי בנופים, אתרים ותרבות
● היציאה: 20.9; 14.10.

□ **יוגוסלביה והונגריה: 18 יום**
היציאה: 28.9; 12.10.

□ **יוגוסלביה הונגריה, טירול: 25 יום**
היציאה: 28.9.

□ **ספארי בקניה: 9 או 16 יום**
- ספארי לרכבים בשמורות המרהיבות של קניה. היציאה: 9.10.
- טיול קמפינג: 16 יום. 9.10.

□ **תורכיה: 8, 15, 18 או 19 יום**
- הטיול הקלאסי – 18 יום. היציאה: 19.9; 3.10. 19 יום: 10.10. 15 יום (מסלול חוף מקוצר) 15.10. הטיול הקצר. (8 ימים סביב איסטנבול): 3.10; 17.10.

□ **מצרים בחגים:**
- 8 ימים בראש השנה ובסוכות. תאריכי יציאה: 2.10, 17.10, 18.10. 6 ימים בסוכות. תאריך יציאה: 21.10. 10 ימים טיול משולב בסוכות. תאריך יציאה: 17.10.

לתורכיה בנתיבי צבאות
17 יום לאסיה הקטנה עם ד"ר מאיר פעיל
מועד יציאה: 8.10.86 (כולל סוכות)

טיולים לדתיים ולשומרי מסורת

★ המזרח הרחוק

27 ימים, כולל יפאן, הונג־קונג ותאילנד.
תאריך יציאה: 29.10.86

הווי דתי, אוכל כשר ומלווה.

ביצוע: "טיולי גשר", המבחר הגדול ביותר של טיולים לארה"ב, המזרח הרחוק ואירופה (כולל סקנדינאוויה, סקוטלנד וספרד).

2 מסלולי טיול בארה"ב

★ 31 יום בארה"ב וקנדה
המחיר: $2399 (כולל טיסות) □ היציאה: 28.9
★ 29 יום בארה"ב והוואי
המחיר: $2595 (כולל טיסות) □ היציאה: 28.9
7% הנחה למטיילים ותיקים של "מועדון מטיילי מעריב"

17 יום באירופה

הנחה של עד 9% למטיילים ותיקים של "מועדון מטיילי מעריב"
★ 17 יום באירופה
המסלול: איטליה, שווייץ, צרפת ואנגליה □ המחיר (כולל טיסות): 1,290 דולר – לפני ההנחה למטיילים ותיקים □ תאריכי יציאה: 30.9; 12.10.
★ פאריס ולונדון
11 יום. תאריך יציאה: 15.10. מחיר: 870 דולר. ביצוע "אברטורס" בע"מ.

טיול יחיד ומיוחד – בחופשת סוכות:

17 יום בספרד – לשוחרי אמנות

טיול ייחודי לשוחרי אמנות באתרי התרבות והאמנות של ספרד □ המדריך: ד"ר אליקים ירון (הפקולטה לאמנויות באוניברסיטת תל־אביב) □ ביצוע: "נאות הככר" □ תאריך יציאה: 10.10.